

Samfundet for Dansk Genealogi og Personalhistorie

Dette værk er downloadet fra

Samfundet for Dansk Genealogi og Personalhistorie

www.genealogi.dk

Bemærk, at hjemmesiden indeholder værker, som er omfattet af ophavsret. For ældre værker, hvor ophavsretten er udløbet, kan PDF-filen frit downloades og anvendes.

For værker, som er omfattet af ophavsret, er det vigtigt at være opmærksom på, at PDF-filen kun må benyttes til rent personligt brug. Distribution og publicering af PDF-filen er ulovlig.

PERSONALHISTORISK TIDSSKRIFT

87-88. ÅRGANG . 15. RÆKKE . 2. BIND . 4. HÆFTE

UDGIVET AF
SAMFUNDET FOR DANSK GENEALOGI
OG PERSONALHISTORIE

1967-68

INDHOLD

Viceskoleinspektør Erling Petersen:

To præster. Nogle oplysninger om hr. Jens Foss i Vallensved, hans eftermand og deres nærmeste slægt	161
<i>Læge K. Albertsen:</i>	
Anesammenfald og aneforskydning. Sewall Wrights indavlskoefficient, en biologisk relevant beregningsmetode	171
<i>Arkivar, dr. phil. Vello Helk:</i>	
Slesvigske studenter. Nogle kritiske bemærkninger i anledning af Ths. O. Achelis' matrikel	185
<i>Kontorchef Knud Bierfreund og sparekassefuldmægtig E. Juel Hansen:</i>	
En slægt Faaborg (Højen-slægten)	209
Orientering	218
<i>Cand. jur. Carsten Teilman Hald:</i>	
Oversigt over de adelsdiplomer, der er tildelt borgmester Niels Jacobsens descendenter eller disses ægtefæller	219
Svar på spørgsmål: Collin. Mathiesen-Moth seglets stampe	226
<i>Overbetjent P. Porse:</i>	
Slægtshistorisk forening, Århus, 1957-1967	227
<i>Små meddelelser:</i> Rasmus Other og Ambrosius Stub. Storm. Trelund. Apoteker i Christiansted P. E. Benzons dagbøger og breve, nogle bemærkninger. Glud i Kalundborg. Rettelser og tilføjelser til Aage Dahl: Femerns præstehistorie til 1864	232
<i>Spørgsmål fra medlemmerne:</i> Blom. Oppenhagen. Smidt og Søbøtker. Østergaard. Ældre hæfter	239
<i>Anmeldelser</i>	241
<i>Register.</i> Ved fuldmægtig Finn H. Blædel	263

(Fortegnelse over anmeldelser: Se vedlagte indholdsfortegnelse til hele hæftet)

PERSONALHISTORISK TIDSSKRIFT

udgives af SAMFUNDET FOR DANSK GENEALOGI OG PERSONALHISTORIE og redigeres af samfundets skriftudvalg ved sekretæren, arkivar Hans H. Worsøe, til hvem manuskripter bedes indsendt.

Abonnement kan kun tegnes ved indmeldelse. Foreninger og biblioteker kan optages som medlemmer. Indmeldelse sker ved henvendelse til sekretæren.

Medlemmer, der ønsker oplysning eller vejledning i genealogiske og personalhistoriske spørgsmål, kan henvende sig til OPLYSNINGSTJENESTEN, der efter evne og muligheder under hensyntagen til spørgsmålenes art enten besvarer disse direkte eller indrykker dem i tidsskriftet, når pladsforholdene tillader det.

Spørgsmål indsendes til redaktøren.

Redaktionens adresse: Arkivar Hans H. Worsøe, Stenshøj 12, Bruunshåb, 8800 Viborg.

TO PRÆSTER

*Nogle oplysninger om hr. Jens Foss i Vallensved,
hans eftermand og deres nærmeste slægt.*

AF ERLING PETERSEN

I »Almindelig dansk præstehistorie« anfører Wiberg i sin fortegnelse over gejstligheden i Vallensved sogn, at *Jens Pedersen Foss* var den femte i rækken af præster siden Reformationen, og at han efterfulgtes af sin søn *Laurids Jensen Foss*, men giver derudover kun nogle spredte og til dels unøjagtige oplysninger¹⁾ om disse to præster, så at det måtte foranledige til en nøjere undersøgelse af, om det af Wiberg omtalte slægtskabsforhold nu også havde været en realitet, eller om der kunne rokkes ved denne formodning.

Det kan da med det samme slås fast, at *Jens Foss* og hans efterfølger i Vallensved præstekald ikke var fader og søn. I den ældste embedsbog fra Vallensved findes en tydelig og let læselig fortegnelse over sognets præster, og af den fremgår det særdeles klart, at *Jens Foss* blev efterfulgt i embedet af hr. *Laurids Christensen*²⁾. Det beror sandsynligvis på en fejllæsning, når Wiberg kalder ham *Laurids Jensen Foss*, og alle andre kilder fra samtiden anfører da også navnet *Laurids Christensen*. At der så var andre forhold, der knyttede *Jens Foss* og hans efterfølger til hinanden, er en helt anden historie, men det skulle gerne fremgå af det følgende:

Jens Pedersen Foss er uden tvivl identisk med den *Ioannis Petræus Fossius*, der den 9. juli 1628 blev immatrikuleret ved universitetet i København. Som hans privatpræceptor nævnes den kendte astronom og matematiker, magister *Christen Longomontanus*, og han var dimitteret til universitetet fra latinskolen i Aarhus³⁾. Sandsynligvis er det ham, der under navnet *Jens Pedersen Aarhus* den 17. august 1632 af biskop *Hans Poulsen Resen* blev ordineret til kapellan hos den gamle præst, *Hans Christophersen*, i Eggeslevmagle, men som den 1. juli 1635 blev afløst af *Jens Olufsen Riis*⁴⁾. *Jens Foss* var på det tidspunkt blevet medhjælper hos sognepræsten i Marvede, *Christopher Arnoldsen de Fine*, der i 1632 efter præsten *Hans Jensen Marrits* død havde fået Vallensved sogn som anneks. De to kirker, Marvede og Vallensved, lå imidlertid langt fra hinanden, og der var lave strækninger med brede vandløb imellem, så det var risikabelt at færdes både om vinteren og ved

tøbrudstider, og da hr. Christopher formentlig undertiden af disse årsager havde forsømt menigheden i Vallensved, blev der nogen utilfredshed i sognet, ikke mindst da han jo alligevel skulle have sit offer og sin tiende, og i 1635 valgte han »efter sogneboernes overtalelse« Jens Foss til sin hjælpepræst – »for at der ikke skulle skabes nogen fare for ham på grund af vejens vanskelighed imellem sognene«⁵).

De to mænd, den gamle præst i Marvede, og den unge kapellan, der var flyttet ind i den ledige præstegård i Vallensved, enedes nu i nogle år kønt om at forestå de to kald, men da hr. Christopher i december 1638 døde, lod Vallensved sognemænd ham næppe blive kold i sin grav, før de indgav en supplik til kongen med bøn om, at deres sogn igen måtte blive et selvstændigt kald, som det altid havde været, så de igen kunne få deres egen præst, og dertil kalde den mand, der boede i Vallensved, og som i nogle år havde været Marvede præsts kapellan, da han var »en skikkelig god mand«. Dette andragende, der blev støttet og anbefalet af hofmesteren *Just Høeg* på Sorø Akademi, lensmanden over Korsør og Antvorskov len, *Wentzel Rotkirch*, og Sjællands biskop, *Jesper Brochmand*, blev under 10. februar 1639 imødekommet af kongen, der resolverede, at Marvede sogn som tilforn skulle lægges til Hyllinge sogn, så Vallensved igen blev et selvstændigt præstekald⁶).

Vejen lå nu åben for *Jens Foss* til at erhverve sig et kald selv, og den 9. juni 1639 blev han kaldet til sognepræst i Vallensved. Hans kaldsbrev var underskrevet af provsten i Herlufsholm, *Povl Jensen Kolding*, og fire af sognets gårdmænd⁷).

Jens Foss havde i det første år af sin embedstid en del kvaler med sognedegnen *Jens Hansen*, der havde rådighed over et stykke jord, som egentlig hørte præstegården til, men da han intet arbejde ville yde præsten til gengæld for den indtægt, jorden gav ham, blev den i 1640 ved lensmandens mellemkomst taget fra degnen og igen lagt til præstegården⁸).

Det bevægede tiår 1650–60, der afsluttedes med den store svenskekrig, berørte hr. Jens og hans sogn smerteligt. Først hærgede pesten på det grusomste i sognet, ja, på hele egnen, og en mængde af sognets folk afgik ved døden. I 1652 afsluttede hr. Jens dødslisten i sin kirkebog med at notere: »I alt 56 lig«. Derpå ebbede sygdommen noget ud, men tog nogle år senere fat med forøget styrke, og i 1656 kunne *Jens Foss* ved årets udgang notere 116 lig, »af Kyse by alene 70 lig«, et tal, der dog i virkeligheden lå noget højere, men så lå også flere af sognets gårde øde hen. I 1657 var antallet af døde 44, men dermed syntes pesten også at have raset ud⁹). Det følgende år kom så krigen, men den

synes ikke at have sat sig helt så dybe spor i sognet – ikke, hvis man skal dømme ud fra kirkebogen! Muligvis var hr. Jens en tid fraværende, eftersom nabopræsten fra Fodby, sognekapellanden *Mogens Nielsen Benløse*, ses at have forrettet en del af de løbende forretninger, men en indkvartering af besættelsesmagtens styrker havde præsten ikke undgået. Ved en dåb i Marvede kirke den 21. marts 1660 nævnes blandt fadderne »en quartteermester til hr. Jenses i Wallentzued«¹⁰). Samme år sluttede krigen, og den 10. januar 1661 underskrev *Jens Foss* suverænitetsakten¹¹).

Jens Foss var gift to gange. Hans første hustru, der hed *Gertrud Andersdatter*, havde været gift én gang tidligere. Der vides dog intet om hendes herkomst og om hendes første mand kun, at han havde heddet *Hans*¹²). Derimod vides det med sikkerhed, at hr. Jens ved sit giftermål agede større læs i gårde end almindeligt for en nygift ægtemand, thi *Gertrud Andersdatter* bragte ikke mindre end fem børn, én søn og fire døtre, med sig ind i ægteskabet. Hr. Jens var dog nok i stand til at huse dem, da han som kapellan i Vallensved havde en hel præstegård til sin rådighed. I øvrigt kom børnene fra hånden, så snart de havde nået den giftefærdige alder, og hr. Jens og *Gertrud Andersdatter* synes ikke selv at have fået børn i deres ægteskab.

Gertrud Andersdatter døde i foråret 1662. Hendes død findes ikke anført i kirkebogen, men den 21. april blev der holdt skifte efter hende. Hendes arvinger var, foruden hr. Jens, følgende børn af første ægteskab:

1. *Hans Hansen*, nævnes 1662 som borger og indvåner i Holbæk¹³).
2. *Lisbeth Hansdatter*, død før 1662, gift 2. maj 1647 i Vallensved med *Anders Michelsen*, forpagter på Fodbygård, søn af *Michel Lauridsen*, der først havde været forstander på Herlufsholm, men som senere forpagtede Fodbygård. *Anders Michelsen* døde 1656 af pest, og *Lisbeth Hansdatter* er formentlig død kort tid efter. Der var i deres ægteskab to sønner og én datter¹⁴).
3. *Kirsten Hansdatter*, død 1651, begravet 2. december i Vallensved, gift 8. februar 1646 i Vallensved med gårdfæster i Øllerup, *Jens Madsen*, der døde 1650 og blev begravet 11. december i Vallensved. De efterlod sig to sønner¹⁵).
4. *Susanne Hansdatter*, død 1692, begravet 29. november i Næstved St. Peder, gift 15. august 1658 i Næstved St. Peder med borger i Næstved, *Bertel Lauridsen*, der 1665–71 var forvalter ved Karrebæk fjords udmunding i Smålandshavet, det nuværende Karrebæksminde, der dengang som nu var af stor betydning for

skibsfarten til Næstved. Han ejede 1682 en gård i Bredstræde i Næstved Brofjerding og nævnes da som visiterer. Han døde 1688, begravet 3. februar i Næstved St. Peder¹⁶).

5. *Maren Hansdatter*, var 1662 gift med *Laurids Willadsen* på Harstedgård¹⁷).

Ved skiftet efter *Gertrud Andersdatter* viste opgørelsen af boet et overskud på 438 sldr. 4 mk. 8 sk., og heraf arvede hendes fem børn 300 sldr., der deltes i en broderlod på 100 og fire søsterlodder à 50 sldr.¹⁸).

Jens Pedersen Foss giftede sig ret hurtigt igen. Senest i februar 1663 blev han viet til *Mette Gabrielsdatter Althausen*¹⁹), født 1644 i Næstved, døbt 12. april i St. Peders kirke, død 1707, begravet 31. januar, i Slagelse St. Peders sogn. Hun var datter af købmand i Næstved, *Gabriel Althausen*, død 1680, der også var byens vejer og måler, og hustru *Elisabeth Pedersdatter*, der levede endnu i 1682, da hun boede til leje i et hus i Næstved bys Møllefjerding²⁰).

Hr. Jens, der formentlig var ældre end sin svigerfader *Gabriel Althausen*, fik nogle år efter sit giftemål vanskeligt ved selv at forestå præsteembedet, og i 1669 blev det tilladt ham at holde kapellan. Han blev dog stadig skrøbeligere, 1671 døde han, og den 19. marts blev han stedt til hvile i Vallensved kirke²¹). Foruden enken efterlod han sig en datter *Maren Jensdatter Foss*, født den 14. september 1665 i Vallensved, død 1724 i Holløse, begravet 18. juni i Gunderslev, gift ca. 1684 med *Jep Olsen Rytter*²²), der var træskomager og boede i Bomhuset i Holløse. Han døde i Holløse 1726 og blev begravet den 17. november i Gunderslev. De havde følgende børn, alle fødte i Holløse²³):

1. *Jens Jepsen*, døbt 5. april 1685 i Gunderslev.
2. *Ole Jepsen*, døbt 6. april 1699 i Gunderslev.
3. *Mette Jepsdatter*, døbt 3. april 1707 i Gunderslev.

Da *Jens Foss* var død, blev hans kapellan kaldet til sognepræst. Han hed som nævnt *Laurids Christensen* og var født omkring 1643 i Fodby, et nabosogn til Vallensved. Hans fader var sognekapellan i Fodby og hed *Christen Mickelsen Aalborg*, hans moder *Inger Henriksdatter*²⁴). *Laurids Christensen* blev sat i Næstved latinskole, mens den navnkundige *Peder Syv* var rektor, og den 18. maj 1663 blev han immatrikuleret ved universitetet, hvor han fik professor *Hans Zoëga* til privatpræceptor²⁵). Den 27. september 1669 blev han kaldet til kapellan i Vallensved med ret til at blive sognepræstens efterfølger, når denne engang døde, og ordinationen fandt sted den 12. november samme år. Han tiltrådte dog først i december måned²⁶).

Få måneder efter, at *Laurids Christensen* var blevet sognepræst i Vallensved, blev han også i anden henseende hr. Jenses eftermand: Den 21. juni 1671 blev han i Vallensved kirke viet til dennes enke, *Mette Gabrielsdatter*²⁷⁾. Men hverken hans embedstid eller hans ægteskab blev af særlig lang varighed. Den 26. februar 1682 døde han, knap 40 år gammel. Han havde vistnok været syg i nogle måneder og intet overkommet ud over det mest nødvendige – ikke engang kirkebogen havde han haft kræfter til at føre, i hvert fald mangler der indførsler for hele sidste halvdel af året 1681²⁸⁾!

Det var fastelavns søndag, *Laurids Christensen* døde, men først den 15. juni fandt skiftet sted. Boet var forinden registreret, og den lovlige tillysning på tinge var også foretaget, da provsten i Øster Flakkebjerg herred, hr. *Povl Munchgaard* i Herlufsholm, »med tvende tiltagne assessorer, de hæderlige og vellærde mænd, hr. *Anders Frederiksen Klyne*, sognepræst til Vindinge og Kvislemark menigheder, og hr. *Cornelius Povelsen*, sognepræst til Karrebæk menighed«, mødte op i Vallensved præstegård for at skifte og dele imellem den salige mands efterladte enke, »hæderlige og gudfrygtige matrone« *Mette Gabrielsdatter*, og deres børn. Desuden gav også de mænd, der havde vurderet boet, møde. Det var fire agtværdige gårdmænd fra Vallensved sogn. –

Det viste sig ved opgørelsen, at boet var særdeles velhavende! Foruden præstegården med indbo ejede *Laurids Christensen* en gård i Næstved, som havde tilhørt hans for nylig afdøde svigerfader, *Gabriel Althausen*. Det var en gård af ret betydeligt omfang, havde 9 fag til gaden med porten og kælder under de 7 fag, og på langs i gården 13 fag hus til stegers, bryggers og kammers, hvortil kom et tværhus på 6 fag til stald samt i baggården et 6 fags halvhus og endnu et tværhus på 5 fag. Alle gårdens huse var teglhængte, men de to sidstnævnte havde lerklinede vægge. Gården, der var lejet ud til Jacob Guldsamid, havde en grundværdi af 30 rdl., mens bygningerne var sat til 120 rdl. Ved opgørelsen af hr. Laurids' bo vurderedes den til 475 sldr.²⁹⁾ Desuden ejede han en bondegård i Øllerup, Vallensved sogn, en ret betydelig gård for øvrigt. Den havde et hartkorn af 9 tdr. 1 skp. til 45 sldr. pr. td., hvilket gav en værdi af i alt 412 sldr. 2 mk. I forarbejderne til Christian den Femtes matrikel siges udtrykkeligt, at af Øllerup bys 5 gårde var den ene præsten hr. Laurids Christensens enkes ejendom. *Mette Gabrielsdatter* blev da også i en årrække boende i sognet³⁰⁾.

Den endelige opgørelse af boet viste, at dets samlede formue i penge var 2291 dlr. 2 mk., men heri var foruden gælden også sted-datteren *Maren Jensdatter Foss'* fædrene arv medregnet, og da al gæld

var betalt, var der 926 dlr. 2 mk. 10 sk. til deling mellem *Mette Gabrielsdatter* og hendes børn med hr. Laurids³¹).

Det kneb meget for *Mette Gabrielsdatter* at komme overens med den nye sognepræst i Vallensved, den tyskfødte hr. *Mathias Martin*. Da hun ville have så meget som muligt og han yde så lidt som muligt, stod de i flere henseender stejlt over for hinanden, men omsider lykkedes det dem dog at komme til enighed – det skete først den 28. marts 1683, kort før nådsensåret udløb, og kun ved provsten *Povl Munchgaards* mellemkomst. Da de nævnte dato forlod hans hus, var de kommet til rette både om de ting, hr. *Mathias* havde afkøbt hende, og om den pension, han fremtidig skulle yde hende, og *Mette Gabrielsdatter* havde til sidst afgivet løfte om, at hun ingen videre krav havde at fremføre³²).

Det lykkedes ikke *Mette Gabrielsdatter* at blive præstekone i Vallensved for tredje gang. Måske havde hun til at begynde med tænkt sig noget i den retning, og det er ikke utænkeligt, at skuffelsen herover har bevirket, at hun og hr. *Mathias* havde svært ved at forliges. Som nævnt blev hun i nogle år boende på sin ejendomsgård i Øllerup, men den måtte hun på et eller andet tidspunkt fraflytte, og senest i marts 1690 boede hun i Lille Næstved, for da døde hendes eneste søn, *Henrik*. Hun synes allerede da at have sat en hel del af sine ejendomme over styr. I oktober 1695 døde datteren *Kirstine*, og da var det, som om det slog helt klik for *Mette Gabrielsdatter*. Hun henfaldt til drik og skænderi, overfusede *Mathias Martin* på det groveste, når hun traf ham, beklikkede hans ære og sagde, at han ved skiftet efter hendes salige mand havde snydt hende og bemægtiget sig en del af hendes ejendom uden vederlag og ydermere forment hende den arvepart, som hendes salige datter havde efterladt sig, og som han havde haft i sin varetægt som værge for denne. Den slags beskyldninger var hr. *Mathias* dog ikke til sinds at finde sig i, og den 30. august 1696 indstævnedes han *Mette Gabrielsdatter* for provsteretten. Hun gav ikke selv møde, men i hendes sted mødte svigersønnen, *Clemen Sivertsen*, der dog ikke gjorde meget væsen af sig. Han var øjensynlig klar over, hvordan det forholdt sig med svigermoderen, og ytrede blot ønske om, at det måtte komme til fredelighed mellem hende og hr. *Mathias*. Dette ønske fremførte han flere gange og bad provsten mage det sådan, at der kunne blive forlig, men *Mathias Martin* ville have dom, både for de grove sigtelser, hun havde fremført imod ham, og for hendes uskikkelighed i øvrigt, da hun, efter hans mening, derved havde forbrudt den pension, hun nød fra præsteembedet. Provsteretten var dog ikke så hård

og syntes ikke, at den kunne afsige nogen dom, men nøjedes med at henvise sagen til landemodet, der straffede *Mette Gabrielsdatter* ved at fratage hende det halve af pensionen og enkepengene, som hr. Mathias skulle udrede alligevel, men til præsteenernes kasse, så at andre skikkelige præsteenker kunne nyde godt deraf. Hvis *Mette Gabrielsdatter* så fremturede i sin uskikkelighed, ville hun miste resten af pensionen og dertil retten til at nyde nadverens sakramente³³).

Kort tid efter flyttede *Mette Gabrielsdatter* fra egnen og fik ophold hos sin ældste datter, *Elsebeth*, der et års tid forinden var blevet gift med forpagteren af hollænderiet på Antvorskov slot, ovennævnte *Clemen Sivertsen*, og her boede hun så de sidste ti år, hun levede. Hun døde i 1707 og blev begravet den 31. januar fra St. Peters kirke i Slagelse. Der var nogen tvivl om, hvem der skulle ordne skifteforretningerne, om de skulle besørges af den gejstlige eller verdslige skifteret. Den 10. marts 1707 mødte herredsprovsten *Lydich Lassen* fra Korsør op hos *Clemen Sivertsen* sammen med to andre gejstlige herrer for at erkyndige sig om, hvorledes man havde forholdt sig med skiftet efter hans svigermoder.

Clemen Sivertsen kunne oplyse, at *Mette Gabrielsdatter* havde haft frit ophold hos dem, siden hun for ti år siden i yderst slet tilstand var kommet til dem, og at han ydermere havde bekostet hende en hæderlig begravelse. Hendes efterladenskaber var få og meget ringe og bestod af et gammelt skab med to låger og lås, vurderet til 2 sldr., en hjemmegjort olmerdugsdyne til én sldr., en linneds underdyne til 3 mk., en hovedpude til 24 sk., et par hørgarns lagner til 3 mk., et par blårgarns dito til 24 sk. samt et lidet fyrretræs skrin med lås, der blev vurderet til 2 mk. Hertil kom hendes gangklæder, hvoraf datteren *Inger Lisbeth* fik en sort gammel sirtses kjortel, mens hendes datter af første ægteskab, *Maren Jensdatter* fra Holløse, fik hendes nattøje og et gråt skørt af hjemmegjort tøj. Det øvrige var intet værd³⁴).

Forskellen mellem det bo, hr. Laurids i Vallensved efterlod sig, og det, hans enke kunne fremvise, synes påfaldende: H a n s var præget af solid velstand, h e n d e s af skrigende armod.

Laurids Christensen og *Mette Gabrielsdatter Althausen* havde i deres ægteskab følgende børn:

1. *Elsebeth Lauridsdatter*, døbt 13. marts 1672 i Vallensved, begravet 9. juli 1714 i Slagelse i St. Peters kirke. Hun blev senest 1696 gift med *Clemen Sivertsen*, der var født 27. april 1657 i Plön, død 21. november 1719 i Sørbymagle, søn af *Jochum Sivertsen* og *Helvig Pedersdatter*. Han var oplært i gartnerkunsten

og kom 1678 til København, hvor han fik tjeneste hos dronningens gartner. Senere var han gartner ved det adelige jomfrukloster i Roskilde, men kom 1685 i tjeneste hos stiftamtmanden, *Otto Krabbe* på Holmegård ved Næstved. 1696 forpagtede han hollænderiet på Antvorskov, men blev 1708 af kongen udnævnt til skovrider over Antvorskov grevskabs distrikt og forpagtede samtidig Sørbymagle præstegårdsjord, boede så en tid i Skovriderhuset i Sørbymagle, senere i Skovse, men flyttede så igen til Sørbymagle, hvor han døde³⁵). Han var gift tre gange, 1° med *Anna Cathrine Christensdatter*, født ca. 1655, død 1695 på Holmegård, og havde i dette ægteskab fem børn, hvoraf to overlevede faderen³⁶), 2° med ovennævnte *Elsebeth Lauridsdatter*, og 3° med *Marie Bertelsdatter*, der fødte ham to børn³⁷). I hans ægteskab med *Elsebeth Lauridsdatter* fødtes der fem drenge og fem piger, men kun to af hvert køn overlevede faderen. Af disse ti børn har det dog kun været muligt at finde de otte, alle fødte i St. Peders landsogn. Det drejer sig om følgende:

- a. *Laurids Clemensen*, døbt 1. december 1696.
  - b. *Anne Cathrine Clemensdatter*, døbt 15. marts 1698.
  - c. *Helvig Clemensdatter*, døbt 20. juli 1700, begravet 3. november 1705.
  - d. *Claus Henrich Clemensen*, døbt 23. februar 1702, begravet 5. maj 1702.
  - e. *Margrethe Lucia Clemensdatter*, døbt 27. april 1703, begravet 30. november 1705.
  - f. *Alhed Clemensdatter*, døbt 20. marts 1705, begravet 11. november 1705.
  - g. *Jochum Clemensen*, døbt 16. januar 1707.
  - h. Et dødfødt drengbarn, begravet 17. juni 1714.
2. *Jens Lauridsen*, døbt 23. marts 1673 i Vallensved, begravet 20. januar 1679 ibidem.
  3. *Henrik Lauridsen*, døbt 20. september 1674 i Vallensved, begravet 1690 i Herlufsholm – »9. marts giort liigprædiken ofuer Mætte sal. hr. Laurses søn Henrich Lauridtzen«³⁸). Den 28. april blev der holdt skifte efter ham, og det viste sig da, at han endnu havde 148 dlr. 2mk. 9 sk. tilbage af arven fra sin fader. Han havde åbenbart været syg i nogen tid, inden han døde, thi der var blandt gældsposterne en regning på 6 dlr. 2 mk. til medikamenter, badskærerløn m. m., og da dette beløb sammen med begravelsesomkostningerne var trukket fra, arvede moderen 19

- dlr., søstrene hver 19 dlr. 1 sk., mens halvsøsteren *Maren*, der var gift med *Jep Olsen* i *Holløse*, fik 9 dlr. 2 sk.³⁹⁾.
4. *Christian Lauridsen*, døbt 17. maj 1676 i *Vallensved*, begravet 30. marts 1677 ibidem.
  5. *Kirstine Lauridsdatter*, døbt 5. maj 1678 i *Vallensved*, opholdt sig i nogle år hos sin formynder, sognepræst *Mathias Martin* i *Vallensved*, hvor hun døde som 17-årig. Hun blev begravet i *Vallensved* den 23. oktober 1695.
  6. *Inger Lisbeth Lauridsdatter*, født 1681 i *Vallensved* – dåben ikke indført i kirkebogen – begravet 19. juli 1713 i *Slagelse St. Peders sogn*, gift 30. juni 1709 i *St. Mikkels kirke* med *Jacob Mortensen*, købmand på *Bredgade* i *Slagelse*, født 1664 i *St. Peders sogn*, døbt 11. september, begravet 8. juni 1729 ibidem, søn af *Morten Rytter*. Han havde været gift før med *Johanne Clemensdatter*, født ca. 1684, begravet 8. januar 1709 i *Slagelse St. Peders sogn*, og nogle år efter sin anden hustrus død giftede han sig for tredje gang. Den 27. juni 1717 blev han i *St. Mikkels kirke* viet til *Anders Lauridsens* datter *Bodil Andersdatter*. Ved sit giftermål i 1709 kvitterede *Jacob Mortensen* for, at han på sin kære hustru *Inger Lisbeth Laursdatters* vegne havde bekommet 50 sldlr. af herredsprovsten *Povl Munchgaard* i *Herlufsholm*. Det var den del af hendes fædrene arv, som hendes onkel, salig hr. *Morten Brysting* fra *Fodby*, og degnen i *Hyllinge*, *Mads Jensen*, havde været formyndere for. Samtidig meddelte *Jacob Mortensen* fuldkomment afkald for al videre arv efter sin hustrus forældre⁴⁰⁾. I sit ægteskab med *Inger Lisbeth Lauridsdatter* havde *Jacob Mortensen* to børn, begge fødte i *St. Peders sogn*, *Slagelse*:
    - a. *Johanne Lisbeth Jacobsdatter*, døbt 2. marts 1710.
    - b. *Morten Jacobsen*, døbt 19. februar 1713.

NOTER OG HENVISNINGER:

1) *Wiberg III*, s. 460. 2) *Vallensved sogns liber daticus*. 3) *Birket-Smith: Københavns universitets matr. I*, s. 92. 4) *Pers. T. 1927*, s. 192 f. 5) *Øster Flakkebjerg herredsbog 1647*. 6) *Sorø amts årbog 1954*, s. 31 ff. 7) *Øster Flakkebjerg herredsbog 1647*. 8) *Samme herredsbog*. 9) *Vallensved kb.* 10) *Marvede kb.* 11) *Årsberetning fra Geheimearkivet II*, s. 131. 12) Måske var *Gertrud Andersdatter* enke efter sognepræst *Hans Christophersen*, *Eggeslevmagle*, der døde 1635 kort efter, at *Jens Foss* var flyttet til *Vallensved*. Ganske vist havde den nye kapellan i *Eggeslevmagle*, *Jens Olufsen Riis*, forsøgt at blive sognepræst efter hr. *Hans*, dels ved at love sognemændene at ægte enken, dels ved bestikkelse, men det løb ud i sandet, og *Jens Riis* blev skibspræst (jvf. *Kirkeh. Saml. II. rk. bd. 1*, s. 110 ff.), og det er ikke

utænkeligt, at Jens Foss så har taget sig af enken og senere ægtet hende. 13) Gejstlig skifteprotokol, Ø. Flakkebjerg h. 1662 ff. 14) Vallensved kb. og gejstl. skiftepr. Ø. Flakkebjerg h. 1662 ff. 15) Vallensved kb. og gejstl. skiftepr. 1662 ff. 16) Næstved St. Peters kb., Rasmus Nielsen: Næstved købstads historie IV, s. 131, og Præstø amts årbog 1953–56, s. 342. 17) Gejstl. skiftepr. Ø. Fl. h. 1662 ff. 18) Samme. 19) Mette Gabrielsdatter nævnes i kirkebogen 1. marts 1663 som Mette hr. Jenses. Vielsen findes hverken indført i St. Peders ellers Vallensved kb. 20) Næstved St. Peders kb. og Præstø a. årb. 1953–56, s. 352. 21) Vallensved kb. 22) Vallensved kb. mangler vielser 1682–90. 23) Gunderslev kb. 24) Christen Mickelsen Aalborg er ikke nævnt hos Wiberg, men blev iflg. Pers. T. 1927, s. 193, den 24. juni 1635 kaldet til sognekapellan i Fodby. Han døde ca. 1652, og hans hustru Inger Henriksdatter ægtede derefter den nye kapellan Mogens Nielsen Benløse, der heller ikke er omtalt hos Wiberg, og ved en dåb i Marvede 1653 kaldes hun Inger hr. Mogenses. Hr. Mogens døde 17. august 1663 (Danmarks kirker, Sorø amt, s. 1110), mens Inger Henriksdatter først døde maj 1684 i Fodby præstegård, hvor hun havde haft sit ophold hos datteren Jytte og svigersønnen Morten Brysting, der 1663 var blevet sognekapellan efter hr. Mogens. 25) Københavns universitets matr. I, s. 314. 26) Wiberg III, s. 460. 27) og 28) Vallensved kb. 29) Gejstl. skiftepr. Ø. Fl. h. 1682 og Præstø amts årbog 1953–56, s. 367. 30) E. Petersen: Vallensved sogns historie, s. 67 f. 31) Gejstl. skiftepr. Ø. Fl. h. 1662 ff., fol. 155–78. 32) Gejstl. justitspr. Ø. Fl. h. 1677–1720. 33) Samme 30/8 1696 og Stenfeldt: Retssager fra Roskilde landemode indtil 1730, s. 347 f. 34) Gejstl. skiftepr. Slagelse h. 1682–1728, s. 472 f. 35) Sørbymagle kb. 36) Olstrup kb. 37) Sørbymagle kb. 38) Herlufsholm kb. 39) Gejstl. skiftepr. Ø. Fl. h. 1662 ff., fol. 232–33. 40) Gejstl. justitspr. Ø. Fl. h. 1/8 1709.

ANESAMMENFALD OG ANEFORSKYDNING

*Sewall Wrights indavlskoefficient, en biologisk relevant
beregningsmetode*

AF K. ALBERTSEN

Formålet med denne artikel er at henlede opmærksomheden på Sewall Wrights indavlskoefficient, der kan anvendes som et kvantitativt mål for graden af anesammenfald og aneforskydning. Fremgangsmåden ved beregningen vil blive gennemgået og illustreret med eksempler på anesammenfald og aneforskydning, der tidligere er offentliggjort i dansk personalhistorisk litteratur. Til indledning skal dog først gives en kort oversigt over tidligere anvendte beregningsmetoder for graden af anesammenfald og aneforskydning samt en kritik af disse.

Tidligere anvendte mål for anesammenfald og aneforskydning.

En anetavle giver for en given udgangsperson, probanden, oplysning om forældre, bedsteforældre, oldeforældre o.s.v. Antallet af aner fordobles for hver generation, man går tilbage. Teoretisk set er antallet af aner i anetavlen uendeligt, men foruden den rent praktiske grænse, som kildematerialets ufuldstændighed sætter, er der en anden begrænsning, der består i, at før eller siden optræder den eller de samme personer flere steder på anetavlen. Dette fænomen fremkommer, når probandens forældre er indbyrdes beslægtede, og betegnes som *anesammenfald*, hvis den eller de pågældende aner optræder flere gange i samme generation, og som *aneforskydning*, hvis de findes i forskellige generationer på anetavlen. (Fabritius (1941), Fabritius og Hatt (1963)).

Et talmæssigt udtryk for graden af *anesammenfaldet* har man forsøgt at få ved at sætte det faktisk forekommende antal aner i forhold til det teoretiske antal, enten i en bestemt generation eller i samtlige generationer fra forældregenerationen til og med en bestemt længere tilbage liggende generation.

Det teoretiske antal aner i den n 'te generation er 2^n . (Se note 1). I den foreliggende litteratur om emnet medregnes probanden ikke som en generation, og dette er bibeholdt i de nedenfor angivne formler. For forældrenes generation er derfor $n = 1$. I tredje generation ($n = 3$), d.v.s. oldeforældrenes generation, er antallet af aner $2^3 = 8$.

Hvis der på grund af anesammenfald kun optræder k_n forskellige aner i den n 'te generation, er *det absolutte anesammenfald i den n 'te generation*

$$v_n = 2^n - k_n. \quad (1)$$

Hvis probandens forældre er fætter og kusine, vil der således i tredje generation kun være seks forskellige aner, d.v.s. $k_3 = 6$. Det absolutte anesammenfald i tredje generation er derfor $v_3 = 8 - 6 = 2$.

Det teoretiske antal aner fra forældregenerationen til og med den n 'te generation er $2^{n+1} - 2$. Fra første til og med tredje generation er der således $2^{3+1} - 2 = 16 - 2 = 14$ aner ($= 2 + 4 + 8$).

Hvis der på grund af anesammenfald kun forekommer $k_{1,n}$ forskellige aner i første til og med den n 'te generation, er *det absolutte anesammenfald i første til og med n 'te generation*

$$v_{1,n} = 2^{n+1} - 2 - k_{1,n}. \quad (2)$$

I det ovenfor anførte eksempel er $k_{1,3} = 12$ ($= 2 + 4 + 6$). Det absolutte anesammenfald fra første til og med tredje generation er derfor $v_{1,3} = 14 - 12 = 2$.

Det relative anesammenfald fås ved at dividere værdien for det absolutte anesammenfald med det teoretiske antal aner.

Det relative anesammenfald i den n 'te generation

$$V_n = \frac{v_n}{2^n} = \frac{2^n - k_n}{2^n} = \frac{v_n \cdot 100}{2^n} \% \quad (3)$$

Det relative anesammenfald i første til og med n 'te generation

$$V_{1,n} = \frac{v_{1,n}}{2^{n+1} - 2} = \frac{2^{n+1} - 2 - k_{1,n}}{2^{n+1} - 2} = \frac{v_{1,n} \cdot 100}{2^{n+1} - 2} \% \quad (4)$$

Ved at gange med 100 fås værdierne for det relative anesammenfald i procent.

I det nævnte eksempel er $V_3 = \frac{2}{8} = 0,25$ eller 25 % og $V_{1,3} = \frac{2}{14} = 0,14$ eller 14 %.

Formlerne (3) og (4) betegnes som henholdsvis *Pearls* og *Krizenckýs* indavlskoefficienter. (Grüss (1937), Ludwig (1944)).

Disse formler synes simple og logiske, men der kan mod dem rettes adskillige indvendinger, der alle munder ud i, at de ikke beskriver probandens biologiske forhold på tilfredsstillende måde.

Forudsætningen for at anesammenfald og aneforskydning optræder er som anført ovenfor, at probandens forældre er beslægtede. Imidlertid kan der godt på en anetavle optræde identitet mellem en eller flere aner, selv om probandens forældre ikke er beslægtede. Dette betyder blot, at der er slægtskab mellem forældrene til en eller anden ane. Det er klart, at alle de ovenfor anførte beregninger kan gennem-

16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
	8		9		10		11		12		13		14		15
		4				5				6				7	
			2								3				

1 = proband

Figur 1. Skema af anetavle. (Nummerering efter Kekule von Stradonitz).

føres, men resultatet er uden mening, da probandens forældre jo netop ikke er beslægtede, og det er, hvad de beregnede værdier tilsyneladende giver udtryk for. Et eksempel vil belyse dette forhold. Figur 1 viser i skematisk form en anetavle med anerne nummereret efter Kekule von Stradonitz' system. Hvis f. eks. aneparret 16–17 er identisk med et andet anepar i samme generation, er det relative anesammenfald i den pågældende generation (V_4) $2/16$ eller $12,5\%$ ifølge den ovenfor givne formel. Hvis aneparret 16–17 er identisk med et af aneparrene 24–25, 26–27, 28–29 eller 30–31, foreligger der slægtskab mellem probandens forældre, idet disse er næstsøskendebørn. Er aneparret 16–17 derimod identisk med et af aneparrene 20–21 eller 22–23, betyder det, at probandens *faders* forældre er fætter og kusine, mens probandens forældre ikke er beslægtede, og der foreligger således ikke indgifte set fra probandens standpunkt. I begge tilfælde er den beregnede værdi for anesammenfaldet den samme, men probandens biologiske forhold er vidt forskellige i de to tilfælde. Beregnes i det givne eksempel anesammenfaldet fra første til og med fjerde generation ($V_{1,4}$) fås $6,7\%$, og denne beregningsmåde kan lige så lidt som den første bruges til at adskille de biologisk set to forskellige tilfælde.

Ved beregning af antallet af forskellige aner fra første til og med n 'te generation ($k_{1,n}$) får man det samme tal, hvad enten en ane optræder to gange i anden generation eller to gange i f. eks. sjette generation. Det synes indlysende, at anesammenfald nærmere probanden burde tillægges større vægt ved beregningen af et udtryk for anesammenfaldet, end hvis det forekommer i længere tilbage liggende generationer på anetavlen.

Det præciseres sjældent eller aldrig for hvilket antal generationer anesammenfaldet skal beregnes. At dette er af betydning fremgår af følgende eksempel. Hvis probandens forældre er fætter og kusine, vil han kun have 6 forskellige oldeforældre, 12 forskellige tipoldeforældre, 24 forskellige tip-tipoldeforældre o.s.v., i stedet for henholdsvis

8, 16, 32 o.s.v. Det relative anesammenfald i 3., 4. og 5. generation er henholdsvis $2/8$, $4/16$, $8/32$ (alle = 0,25), mens det relative anesammenfald fra første til og med 3., 4. og 5. generation er henholdsvis $2/14$, $6/30$, $14/62$ (0,143, 0,200, 0,226). Selv om der ikke optræder nye tilfælde af identitet mellem andre aner, ser man således, at det relative anesammenfald til og med en given generation ikke er konstant, men er afhængigt af det antal generationer, der medtages ved beregningen. (Værdierne nærmer sig dog en grænseværdi, hvis et meget stort antal generationer medtages, i det anførte eksempel 0,25). Dette forhold vanskeliggør i høj grad sammenligning mellem forskellige probanders anetavler, der jo næsten aldrig kan udarbejdes til samme grad af fuldstændighed.

For beregningen af anesammenfaldet med de angivne formler er det en nødvendig forudsætning, at anetavlen er komplet i den n 'te generation. Selv om der ikke er større sandsynlighed for, at en ukendt ane skulle vise sig at være identisk med en allerede kendt ane i samme generation, kan man dog ikke tage dette for givet. Hvis man alligevel forsøger at beregne anesammenfaldet, kan der derfor herske tvivl om, hvorvidt man ved antal forskellige aner kun skal forstå antallet af *kendte* forskellige aner, eller om dette også skal omfatte de ikke kendte, men *sandsynligvis* forskellige aner. Vil man forsøge at beregne det relative anesammenfald på grundlag af en ufuldstændig anetavle, er det yderligere et spørgsmål, om nævneren i brøken skal være det teoretiske antal aner eller antallet af *kendte* forskellige aner, d.v.s. at man ved beregningen udelader de ikke kendte aner fra både tæller og nævner.

Man har forsøgt at anvende de samme beregningsmetoder ved *aneforskydning*, men her støder man på yderligere vanskeligheder. I den n 'te generation findes forældre til anerne i den $(n - 1)$ 'te generation, men på grund af aneforskydningen vil en eller flere af anerne i den $(n - 1)$ 'te generation tillige optræde som aner i den n 'te generation. Det er klart, at i dette tilfælde er forældrene i n 'te generation til de aner, der optræder i både n 'te og $(n - 1)$ 'te generation nok »forskellige aner«, men probandens biologiske forhold til disse er alligevel et andet end til de øvrige aner i den n 'te generation. Det er således vanskeligt at vide, hvad man i tilfælde af aneforskydning skal forstå ved »forskellige aner«. Pearl (1913) undlader ved beregningen af indavlskoefficienten i den n 'te generation at medregne en ane, hvis denne allerede er forekommet i en generation nærmere probanden. Dette forekommer ulogisk, da der ved formuleringen af en indavlskoefficient

bør tillægges en ane større vægt, jo nærmere han forekommer ved probanden på anetavlen, men her sker det modsatte, idet nemlig den pågældende ane først bidrager ved beregningen af anesammenfaldet i en generation, der er fjernere fra probanden end den, hvori han først optrådte. Det ses således, at de beskrevne formler ikke kan anvendes ved aneforskydning.

Grüss (1937) har forsøgt at opstille almengyldige formler for såvel anesammenfald som aneforskydning, men disse formler har de samme mangler som de her nævnte og skal derfor ikke omtales nærmere.

Af det anførte skulle det fremgå, at de omtalte talmæssige udtryk for anesammenfald ingen værdi har til beskrivelse af en given probands biologiske forhold, og at det er tvivlsomt, om man kan formulere et udtryk, der kan anvendes ved aneforskydning.

Sewall Wrights indavlskoefficient.

I en række arbejder fra 1922 og årene derefter beskrev den amerikanske husdyrgenetiker Sewall Wright en »coefficient of inbreeding«, som har fået stor betydning til kvantitativ beskrivelse af indavlsforhold hos dyr og mennesker.

Wright's indavlskoefficient betegnes med F og er defineret på følgende måde:

$$F = \sum (1/2)^{n_f + n_m + 1} (1 + F_A), \quad (5)$$

hvor n_f er antallet af generationer regnet fra probandens *fader* (ikke fra probanden!) og n_m antallet af generationer fra probandens *moder* (ikke fra probanden!) til en ane A , der er fælles for probandens fader og moder, og hvor F_A er indavlskoefficienten for den fælles ane A . Summationstegnet $\sum$ angiver, at denne beregning skal gennemføres for enhver fælles ane, der forekommer på fædrene og mødrene side, og de fundne værdier lægges sammen. Hvis A selv er indavlet, d.v.s. at A 's forældre er indbyrdes beslægtede, beregnes A 's indavlskoefficient på tilsvarende måde, og denne værdi indsættes i formlen. Er A 's forældre ikke beslægtede, er $F_A = 0$. For individer, om hvem det ikke vides, om de er indavlede eller ej, sættes F_A altid lig med nul. Ved en fælles ane skal forstås den senest fødte fælles ane. Alle aner til en således defineret »fælles ane« er naturligvis også fælles aner for probandens fader og moder, men disse skal ikke medregnes, og kun den »seneste« kommer i betragtning ved beregningen af F . Dette kan også udtrykkes på følgende måde. Ved optællingen af antallet af ge-

Tabel 1. Beregning af F ved fætter-kusine ægteskab.

Fælles ane(r)	n_f	n_m	F_A	F
8=12	2	2	0	$(1/2)^{2+2+1}=0,03125$
9=13	2	2	0	$(1/2)^{2+2+1}=0,03125$
				F=0,0625

nerationer må man ikke passere over den samme person både på vejen fra probandens fader og igen på vejen fra probandens moder til den fælles ane. Ved denne regel sikres, at man altid kun medtager den senest fødte fælles ane.

Nogle eksempler vil vise, hvorledes beregningen foregår i konkrete tilfælde. Beregningen kan med fordel opstilles i tabelform som vist i tabel 1-5.

I tabel 1 ses beregningen af F for en proband, hvis forældre er fætter og kusine (aneparret 8-9 er identisk aneparret 12-13). For hver af de fælles aner tælles antallet af generationer (i dette tilfælde to) fra henholdsvis probandens fader og moder til de to fælles aner, som ikke selv er indavlede, hvorfor $F_A = 0$. I sidste kolonne af tabellen er vist, hvorledes værdien af F beregnes for hver ane for sig på grundlag af den givne formel for F. Til slut findes F ved sammenlægning af de forskellige fælles aners bidrag.

I tabel 2 er på tilsvarende måde vist beregningen i et tilfælde af aneforskydning, hvor et af probandens tipoldeforældrepar (16-17) på

Tabel 2. Beregning af F ved aneforskydning.

Fælles ane(r)	n_f	n_m	F_A	F
12=16	3	2	0	$(1/2)^{3+2+1}=0,015625$
13=17	3	2	0	$(1/2)^{3+2+1}=0,015625$
				F=0,03125

Tabel 3. Beregning af F, når en af de fælles aner selv er indavlet.

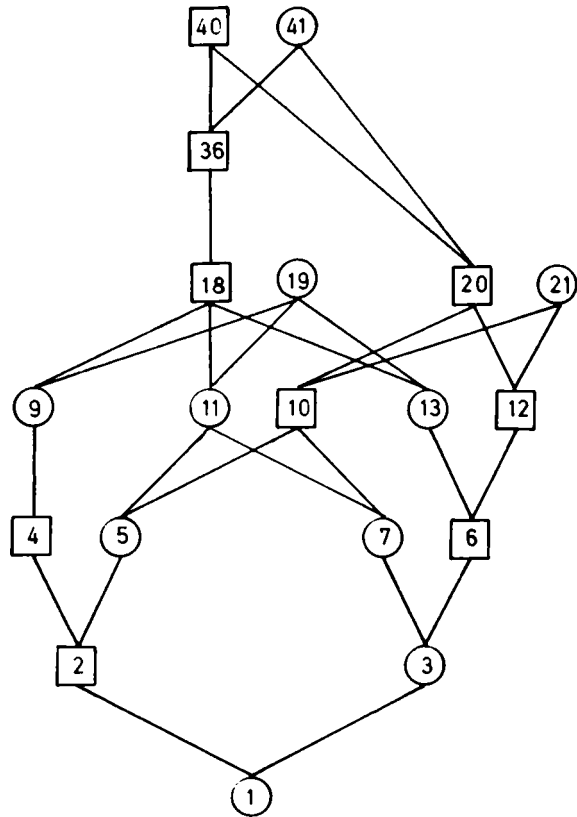
Fælles ane(r)	n_f	n_m	F_A	F
8=12	2	2	0,0625	$(1/2)^{2+2+1}(1+0,0625)=0,03320$
9=13	2	2	0	$(1/2)^{2+2+1}=0,03125$
				F=0,0645

fædrene side er identisk med et oldeforældrepar på mødrene side (12-13).

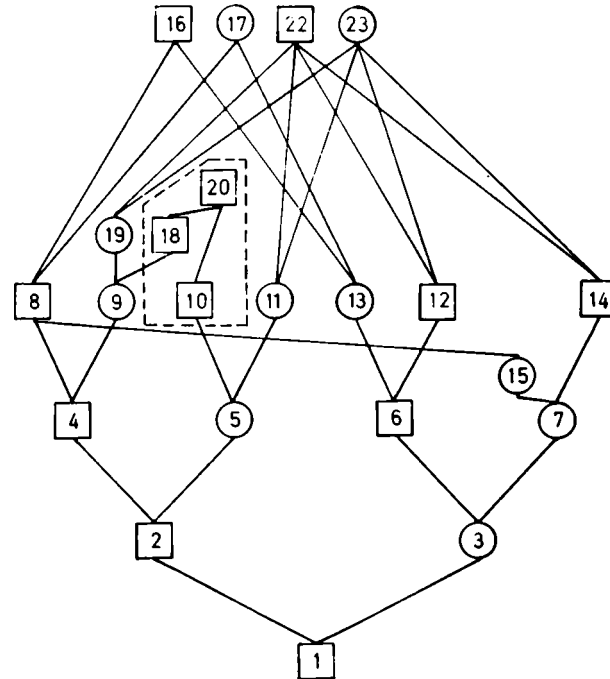
Beregningen i et tilfælde, hvor en af de fælles aner selv er indavlet, ses i tabel 3. Her er som i det første eksempel (tabel 1) probandens forældre fætter og kusine, men desuden vides det, at ane nr. 8 (= nr. 12) selv er resultatet af et fætter-kusine-ægteskab. Beregningen foregår i dette tilfælde i to trin. Først beregnes F_A for ane nr. 8. F er i et tilfælde af fætter-kusine-ægteskab 0,0625 ifølge den allerede gennemførte beregning i tabel 1. Derefter benyttes denne værdi ved beregningen af probandens indavlskoefficient. Det ses, at det bidrag, en ane, hvis forældre er beslægtede på samme måde som probandens forældre, yder til probandens indavlskoefficient, kun er yderst ringe, når den pågældende ane forekommer i en længere tilbage liggende generation. I det givne eksempel øges værdien af F kun med 3,1 %.

Ved mere udviklede anetavler, hvor en eller flere aner optræder flere forskellige steder på anetavlen og eventuelt i flere generationer, kan man med udbytte tegne et diagram som vist i figur 2 og 3. Her er opstillet probanden og de fælles aner for probandens fader og moder samt de aner, der forbinder probanden med de fælles aner, mens alle andre aner er udeladt. Kvadratet betegner mænd og cirklen kvinder. Nummereringen er angivet efter Kekule von Stradonitz' system. Kun det laveste nummer, hvormed en person forekommer på anetavlen, er angivet på figurerne.

Figur 2 er opstillet på grundlag af H. F. Kiærs meddelelse (1956) om anesammenfald inden for slægten Tutein. Beregningen af indavlskoefficienten for probanden er opført i tabel 4. Af hensyn til sammenligning med det originale arbejde er anernes betegnelse tillige an-

Figur 2. Diagram til illustration af anesammenfald og aneforskydning i slægten Tutein. (Se tekst og tabel 4).

Figur 3. Diagram til illustration af anesammenfald og aneforskydning i anetavlen for Karl Karlsen (1784-). (Se tekst og tabel 5).

Tabel 4. Anesammenfald og aneforskydning inden for slægten Tutein (på grundlag af H. F. Kiær (1956)). Proband: Pouline Frisch (1866–1945).

Fælles aner	n_f	n_m	F_A	F
10 ($8/3=8/7$)	2	2	0	$(1/2)^5$
11 ($8/4=8/8$)	2	2	0	$(1/2)^5$
18 ($16/3=16/7=16/11=16/15$)	3	3	0	$3 \cdot (1/2)^7$
19 ($16/4=16/8=16/12=16/16$)	3	3	0	$3 \cdot (1/2)^7$
20 ($16/5=16/9=16/13$)	3	3	0	$(1/2)^7$
21 ($16/6=16/10=16/14$)	3	3	0	$(1/2)^7$
40 ($32/9=64/9=64/25=64/41=64/57$)	5	4	0	$6 \cdot (1/2)^{10}$
41 ($32/10=64/10=64/26=64/42=64/58$)	5	4	0	$6 \cdot (1/2)^{10}$

$$F=0,1367$$

ført efter Lorenz' anebrøk-system. For den pågældende proband findes $F = 0,1367$. Ane nr. 18 og 19 er hver medtaget ialt tre gange. Grunden hertil er følgende. Af diagrammet i figur 2 fremgår, at der fra probandens forældre til nr. 18 og 19 er tre forskellige »veje«, nemlig via henholdsvis 4–9 og 6–13, 4–9 og 7–11 samt 5–11 og 6–13. Der kunne synes at være en fjerde mulighed via 5–11 og 7–11, men her ville man komme til at overtræde den ovenfor nævnte regel om, at man ikke må passere den samme person (her nr. 11) både på vejen fra probandens fader og moder til den fælles ane. Anerne nr. 40 og 41 skal hver medregnes seks gange, da der her er ialt seks forskellige »veje«. Læserne opfordres til selv at forsøge at finde samtlige seks muligheder. Foretages på grundlag af figur 2 tilsvarende beregninger for probandens fader og moder (ikke gengivet her), fås henholdsvis 0,0703 og 0,1328. Det er interessant at lægge mærke til, at trods de indviklede slægtskabsforhold er ingen af de fælles aner selv indavlede. Det fremgår af denne tabel, at jo fjernere en fælles ane er fra probanden, jo mindre er hans bidrag til probandens indavlskoefficient.

Figur 3 viser et diagram, der bygger på den af Zahrtmann (1897) meddelte anetavle for bornholmeren Karl Karlsen (1784–), og tabel 5 viser beregningen af denne persons indavlskoefficient. De kom-

Tabel 5. Beregning af F for Karl Karlsen (1784–) (på grundlag af Zahrtmann (1897)).

Fælles aner	n_t	n_m	F_A	F
8=30	2	3	0	$(1/2)^6$
16=26	3	3	0	$(1/2)^7$
17=27	3	3	0	$(1/2)^7$
22=24=28=38	3	3	0	$2 \cdot (1/2)^7$
22	4	3	0	$2 \cdot (1/2)^8$
23=25=29=39	3	3	0	$2 \cdot (1/2)^7$
23	4	3	0	$2 \cdot (1/2)^8$

F=0,0781

plicerede slægtskabsforhold giver dog ikke anledning til nogen særlig høj værdi af F. De to aner, nr. 22 og 23, skal hver medregnes fire gange, idet der fra probandens forældre til hver af disse to aner er ialt fire forskellige »veje« fra probandens forældre til de to fælles aner. På diagrammet er der en ramme om tre personer (nr. 10, 18 og 20). Disse tre personer er medtaget for at vise, at probandens fader selv er indavlet. Nr. 20 repræsenterer en fælles ane for probandens *faders* forældre, men indgår ikke i beregningen af probandens indavlskoefficient. Dette er et eksempel på det ovenfor nævnte, at anesammenfald ikke altid betyder indavl set fra probandens standpunkt. Værdien af F for probandens fader er 0,0469.

På grundlag af de ovenfor givne eksempler på beregningen af F skulle det være muligt for læserne selv at beregne indavlskoefficienter, uanset hvor indviklede slægtskabsforhold det drejer sig om. Til hjælp ved beregningerne er anført tabel 6, der giver værdien for $(1/2)^n$ for $n = 1, 2, 3, \dots, 10$. Decimalbrøkerne er angivet med fem decimaler, idet mellemregningerne for at undgå for store afrundingsfejl bør gennemføres med mindst denne nøjagtighed. Det endelige resultat for F opgives derimod oftest med fire decimaler. I tabel 7 er givet værdier af F ved en række hyppigt forekommende former for slægtskab mellem en probands forældre. Tillige er anført den teoretiske værdi for forskellige incestuøse forbindelser.

De fundne værdier af F vil altid være minimumsværdier, fordi man ikke med sikkerhed kan vide, om der optræder flere fælles aner, eller om en af de allerede kendte fælles aner ville vise sig selv at være indavlet, hvis anetavlen kunne føres endnu flere generationer tilbage. Som det er fremhævet ovenfor, bidrager sådanne fjerne aner dog kun ubetydeligt til probandens indavlskoefficient.

Teoretisk kan F variere fra 0 til 1. Værdien 0 betyder, at der ikke foreligger slægtskab mellem probandens forældre (n_f og n_m er »uendeligt store« og værdien af F vil derfor »gå mod nul«). Værdien 1 er en teoretisk grænseværdi, der kun nås efter talrige generationers intensiv indavl. Indavl af denne art forekommer naturligvis kun i biologiske forsøg. Som eksempel kan nævnes, at efter tre og ti generationers gentagen broder-søster-indavl er værdien af F henholdsvis 0,3750 og 0,8860. Hos mennesket vil værdier af F af denne størrelsesorden naturligvis ikke forekomme. I et tilfælde af dobbelt fætter-kusine-ægteskab er $F = 0,1250$. Denne værdi kan øges noget, hvis en eller flere af de fire oldeforældre (i stedet for som normalt otte) selv er indavlede eller indbyrdes beslægtede. Et eksempel herpå er probandens moder i den ovenfor omtalte anetavle (figur 2), hvor der fandtes en værdi af F på 0,1328. For probanden i samme figur fandtes $F = 0,1367$, og væsentligt højere værdier end disse vil næppe forekomme hos mennesket.

De indvendinger, der ovenfor blev rettet mod de tidligere anvendte mål for anesammenfald og aneforskydning, rammer ikke Wrights indavlskoefficient. Således medtages ved beregningen kun de aner, der er fælles for probandens fader og moder, d.v.s. kun de aner, der betinger, at *probanden* er indavlet, og disse fælles aner får større vægt, jo nærmere de forekommer ved probanden. Desuden kan den uden vanskelighed anvendes ved såvel anesammenfald som aneforskydning, der jo biologisk set ikke er principielt forskellige. Værdien af F er direkte sammenlignelig fra individ til individ, uafhængigt af i hvilke generationer anesammenfaldet eller aneforskydningen optræder. Beregningen vanskeliggøres ikke af manglende aner, selvom anetavlen naturligvis også ved anvendelsen af Wrights indavlskoefficient bør udarbejdes så fuldstændigt som muligt for at sikre, at der ikke optræder yderligere anesammenfald eller aneforskydning. Vigtigst er det imidlertid, at det er muligt ganske nøjagtigt at angive den biologiske betydning af Wrights indavlskoefficient.

Den biologiske betydning af Wrights indavlskoefficient.

Menneskets arveanlæg forekommer parvist. Af hvert par arveanlæg

stammer det ene fra faderen og det andet fra moderen. Hvis de to arveanlæg er ens, taler man om homozygoti, og hvis de er forskellige, om heterozygoti for det pågældende anlægspaar. Hvis et individs forældre er beslægtede, øges sandsynligheden for, at de to arveanlæg i et par er ens, d.v.s. jo større er chancen for, at der foreligger homozygoti. Sandsynligheden for at et individ vil overføre et givet arveanlæg til sit barn er $1/2$, til sit barnebarn $(1/2)^2$, til sit oldebarn $(1/2)^3$, og til en efterkommer i den n 'te generation $(1/2)^n$. Det andet arveanlæg i det betragtede par vil overføres til afkommet med samme sandsynlighed. Et forældrepar, der begge har en fælles ane, og som er fjernede henholdsvis p og q generationer fra denne ane, har således henholdsvis sandsynligheden $(1/2)^p$ og $(1/2)^q$ for at besidde et givet arveanlæg fra denne fælles ane. Dette forældrepars afkom har sandsynligheden $1/2(1/2)^p$ og $1/2(1/2)^q$ for at have det betragtede arveanlæg fra henholdsvis faderen og moderen. Sandsynligheden for at afkommet er homozygot, d.v.s. at det har det samme anlæg fra både faderen og moderen, fås ved at gange disse to sandsynligheder med hinanden, $1/2(1/2)^p \cdot 1/2(1/2)^q$. Da afkommet ligesåvel kunne være homozygot med hensyn til det andet arveanlæg i det betragtede anlægspaar, bliver den samlede sandsynlighed for at afkommet er homozygot det dobbelte heraf, nemlig $2 \cdot 1/2(1/2)^p \cdot 1/2(1/2)^q = (1/2)^{p+q+1}$, hvilket netop er identisk med det ovenfor givne udtryk for indavlskoefficienten ($F_A = 0$). Wrights indavlskoefficient er således et udtryk for sandsynligheden for, at et individ er homozygot med hensyn til et givet anlægspaar.

Ved benyttelse af den her omtalte indavlskoefficient som mål for anesammenfald og aneforskydning vil genealogen i højere grad end tidligere være i stand til kvantitativt at analysere anetavler, og denne analyse vil hvile på et biologisk relevant grundlag i modsætning til de tidligere anvendte beregningsmetoder for graden af anesammenfald og aneforskydning.

Indavlskoefficienten er en værdi for et bestemt individ. Det er imidlertid også muligt at beregne den for hvert individ i en gruppe og derefter beregne et gennemsnit af de fundne værdier. Denne gennemsnitsværdi kan derefter benyttes til sammenligning med andre grupper. Det ville være interessant på denne måde at sammenligne intensiteten af indgifte inden for en social eller geografisk afgrænset gruppe til forskellige tidspunkter eller sammenligne forskellige sådanne grupper indbyrdes (adel, byernes patriciat, isolerede øbefolkninger o.s.v.)

Artiklens forfatter modtager gerne fra læserne dokumenterede

eksempler på komplicerede tilfælde af anesammenfald og aneforskydning, og Tidsskriftet vil eventuelt senere bringe en artikel på grundlag af disse bidrag. Specielt må der kunne fremdrages eksempler på gentagne onkel-niece-forbindelser inden for samme slægt.

★

Tabel 6. Værdier af $(1/2)^n$ for $n = 1, 2, 3, \dots 10$.

n	$(1/2)^n$
1	0,5
2	0,25
3	0,125
4	0,0625
5	0,03125
6	0,01563
7	0,00781
8	0,00391
9	0,00195
10	0,00098

Tabel 7. Værdier af F ved forskellige typer af slægtskab mellem probandens forældre.

Type af slægtskab mellem probandens forældre	F
(broder-søster)	0,2500
(fader-datter, moder-søn)	0,2500
(halvsøskende)	0,1250
onkel-niece, tante-nevø	0,1250
dobbelt fætter-kusine	0,1250
fætter-kusine	0,0625
næstsøskendebørn	0,0156
intet slægtskab	0

LITTERATUR:

- Fabritius, A. Ahnetavlen. Med særligt Henblik paa dansk Litteratur. 1941.
- Fabritius, A. og Hatt, H. Håndbog i slægtsforskning. 3. udg. 1963.
- Grüss, G. Ahnenverlust und Inzestgrad – eine kombinatorische Untersuchung. Zeitschrift für menschliche Vererbungs- und Konstitutionslehre. 20. 163–181. 1937.
- Kiær, H. F. Anesammenfald inden for slægten Tutein. Personalhistorisk Tidsskrift. 76 (13. række, bd. 4). 172–175. 1956.
- Ludwig, W. Über Inzucht und Verwandtschaft. Zeitschrift für menschliche Vererbungs- und Konstitutionslehre. 28. 278–312. 1944.
- Pearl, R. A contribution towards an analysis of the problem of inbreeding. The American Naturalist. 47. 577–614. 1913.
- Wright, S. Coefficients of inbreeding and relationship. The American Naturalist. 56. 330–338. 1922.
- Zahrtmann, M. K. Slægten Bohn fra Rønne. Personalhistorisk Tidsskrift. 3. række, bd. 6. 265–296. 1897. (Anetavlen p. 280).

NOTE 1:

Tal »foroven« er eksponenter, som angiver, hvor mange gange et givet tal skal ganges med sig selv. 2^2 betyder $2 \cdot 2$. $(\frac{1}{2})^3$ betyder $\frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2}$. Tal »forneden« er indekstal, som ikke angiver nogen regneoperation, men benyttes til at adskille (»nummerere«) en gruppe af størrelser, for hvilke man har valgt samme fælles betegnelse eller symbol.

SLESVIGSKE STUDENTER

Nogle kritiske bemærkninger i anledning af Ths. O. Achelis' matrikel

AF VELLO HELK

Allerede i en årrække har personalhistorikere kunnet drage nytte af *Thomas Otto Achelis'* slesvigske studentermatrikel, som findes i afskrift på Det kgl. Bibliotek, på Rigsarkivet og på det sønderjyske landsarkiv i Åbenrå. Den er efterhånden blevet et uundværligt og ofte citeret hjælpemiddel.

Der findes tilsvarende forsøg for danske studenters vedkommende, og her er navnet *H. Friis (-Petersen)* († 1962), der har udarbejdet en særskilt fortegnelse over studenter ved Københavns universitet og en tilsvarende over danske studerende i udlandet, idet han medtager alle studenter, der hørte under den danske konge, således tillige nordmænd, slesvigere og holstenere. I forhold til A.' fortegnelse virker hans arbejde dog temmelig overfladisk og navnlig summarisk med hensyn til oplysninger om de enkelte studenter. Bedst hævder han sig ved sine mange fortegnelser over studerende ved de enkelte universiteter, offentliggjort i nærværende tidsskrift. Hans ovennævnte samlede fortegnelser foreligger derimod kun i få maskinskrivne eksemplarer.

Der blev beskåret hans slesvigske kollega en længere levetid og tillige en værdig afrunding. A.' arbejde gennem 50 år kronedes til sidst med det store trykte trebindsværk »Matrikel der schleswigschen Studenten 1517–1864«, som nu har set dagens lys. Desværre kunne forfatteren ikke opleve værket udsendelse, da han i juli 1967 i en alder af 79 år for altid afsluttede sine personalhistoriske studier. Men de to matrikelbind bærer årstallet 1966 på titelbladet, registerbindet har 1967, og det har altså været færdigt fra hans hånd.

Man kan med god grund sige, at det er en enestående bedrift, hvis sidestykke man ikke finder med det samme. Alene det at holde styr på de godt 10.000 studenter, der er optaget i værket, at identificere dem og deres herkomst ved hjælp af relevante kilder, er en præstation af rang – et uhyre tidkrævende arbejde, som tillige stiller store krav til nøjagtighed. Mange forskere vil være A. tak skyldig, og i denne forbindelse må man ikke glemme Carlsbergfondet, der gennem 20 år har befordret A.' arbejde og også bekostet udgivelsen af det foreliggende værk.

Det er naturligvis uoverkommeligt at efterkontrollere alle oplysninger hos A. – dette arbejde må overlades til eventuelle benyttere. Nu er jeg i den heldige situation, at jeg i forbindelse med mine studier over danske udenlandsrejser 1536–1660 har foretaget udskrifter af trykte og utrykte universitetsmatrikler, og dette materiale er suppleret med stambogsindførsler i tiden frem til 1700. Da universitetsmatriklerne i mange tilfælde er gået tabt eller er mangelfulde, udgør stambogsindførsler et værdifuldt supplement – af disse kan man tillige se, hvor længe opholdet ved et universitet har varet. En beskæftigelse med så kort en periode har tillige den fordel, at den giver et mere intimt kendskab til de enkelte studenter. Dog må jeg tilføje, at mit kartotek ikke er komplet med hensyn til de slesvigske studenter indførsler i matriklerne, idet jeg som regel kun har taget de studenter med, som klart tilkendegav deres herkomst fra Nordslesvig, og navnlig for de store universiteters vedkommende foretrak at konsultere A.' maskinskrevne fortegnelse. Studenterkartoteket er blevet til gennem de sidste syv-otte år ved siden af mange andre gøremål. I forhold til A.' arbejde er det et ubearbejdet råprodukt, men det har alligevel vist sig at være nyttigt som sammenligningsgrundlag. I det følgende vil jeg indskrænke mig til den ovennævnte periode.

I modsætning til H. Friis' utrykte arbejder opstiller A. sine studenter kronologisk og forsyner værket med et udførligt navne- og et tilsvarende stedregister. Denne opstillingsform har den fordel, at man hurtigt kan finde studerende fra en bestemt periode og bearbejde materialet fra enkelte tidsrum. Eventuelle tilføjelser kan dog medføre betydelige omplaceringer. Tidsmæssigt falder A.' arbejde i tre store perioder: 1) indtil oprettelsen af universitetet i Kiel (1517–1664), 2) indtil indførelsen af forpligtelsen at studere mindst to år i Kiel (1665–1767), 3) indtil helstatens ophør (1768–1864) – med henholdsvis ca. 2900, 3800 og 3300 navne.

Selv om arbejdet har et imponerende kildeapparat – navnlig må fremhæves en samlet fortegnelse på godt 12 spalter over A.' talrige arbejder om slesvigske studenter, embedsmænd, lærere, gejstlige og læger – savner man den væsentligste kildegruppe: universitets- og skolematriklerne. Her får benytteren kun oplysning om nogle elevfortegnelser for latinskoler, og i øvrigt henvises der til A.' skrift »Universitätsmatrikeln und ihre Benutzung« (1963), som indgår i »Schrifttumsberichte zur Genealogie und zu ihren Nachbargebieten«, bd. II. Når man går til dette skrift, får læseren kun de universitetsmatrikler, der er udkommet efter 1945, mens der for de ældres vedkommende henvises

til Fr. Wecken: »Taschenbuch für Familiengeschichtsforschung« (7. opl. 1951). For gymnasieatriklernes vedkommende er grænsen 1920, og der henvises til A.' bog »Schülerverzeichnisse höherer Lehranstalten Deutschlands« (1920). I øvrigt er der nu udkommet et standardværk for hovedsagelig tysksprogede områder, nemlig Karlheinz Goldmann: »Verzeichnis der Hochschulen und hochschulartigen Gebilde sowie ihrer Vorläufer und Planungen in deutsch- und gemischtsprachigen Gebieten unter besonderer Berücksichtigung ihrer (Haupt-)Matrikeln« (1967). Alle de nævnte titler er ikke lige let tilgængelige for en dansk forsker, og derfor ville en kort oversigt over de benyttede matrikler have været på sin plads, eller i det mindste en fortegnelse over de skoler og universiteter, hvorfra A. har benyttet matriklerne med en angivelse af, hvilken periode de dækker. I så fald havde man hurtigt kunnet orientere sig og tillige fået klarhed over, på hvilke punkter A.' arbejde kunne suppleres.

Det må tilføjes, at de kilder, A. henviser til, hovedsagelig kun omfatter tyske og nordiske universitetsmatrikler samt tyske nationsmatrikler ved andre universiteter. Blandt disse har han hverken anført eller benyttet den nyeste matrikeludgave for Wien, som går fra 1578 til 1659¹). Af de ikke-tyske matrikeludgaver kan nævnes Louvain (1528–69, 1613–83)²). Begge disse udgaver indeholder flere slesvigere. Heller ikke med hensyn til den ældre litteratur er hans liste komplet. Således har han ikke benyttet en allerede i 1908 offentliggjort liste med navne på forstandere for den tyske nation ved universitetet i Bourges³). Blandt dem var *Nicolaus v. Qualen* (1391) – 13/5 1626, *Detlev Brockdorff* (1759) – 13/4 1636, *Bernhard Soltov* (1667) – 9/4 1638, *Johannes Hugo Lenten* (2900) – 8/2 1665, og *Otto Heinrich Rantzau* (2960) – 11/3 1670.

Der findes stadig en række utrykte universitetsmatrikler (f. eks. Köln efter 1559, Graz, Prag), men disse universiteter blev kun sjældent besøgt af slesvigere. Men i Det kgl. Bibliotek i København findes et håndskrift, som supplerer A.' arbejde på væsentlige punkter, nemlig et uddrag af magisterfortegnelsen for Wittenberg 1561–1600⁴). Deraf kan vi se, at *Laurentius Petri* (292) blev magister 24/2 1564, *Canutius Bramsius* (*Bramsen*) (330) 24/8 1568, *Paulus Thomæ* (439) 10/3 1569 (også imm. 25/8 1567 mangler), *Petrus Witte* (422) 4/3 1572 (imm. 26/8 1567 med hjemstedsbetegnelsen »Ezohen. Holsatus«), *Georgius Schomaker* (465) og *Theodorus Grau* (441) 9/3 1574, *Joh. Jac. Skierbek* (614) 9/9 1580, *Marcus Ancharius* (644) 4/9 1582, *Laurentius Antonius* (533) og *Antonius Battus* (582) 31/3 1584, *Paulus Ancharius*

(763) og *Vilhadus Nicolai (Brøns)* (684) 23/3 1591, *Johannes Embs* (716) 11/10 1591, *Nicolaus Fischerus* (725) 21/3 1592, *Otto Richardus* (831) 17/9 1594, *Georgius Fabricius* (834) 3/4 1598 (også imm. 11/5 1594 mangler), *Dionysius Christiani* (955) 6/3 1599, og *Jacobus Wilsbeckius* (819a) 15/3 1600.

En anden væsentlig kildegruppe, som A. har været opmærksom på, men kun delvis har udnyttet, er stambøgerne, navnlig i Det kgl. Bibliotek. Som allerede antydnet kan de benyttes sammen med universitetsmatriklerne, idet de måske ret stereotype indførsler ofte var afskedshilsener og derfor tjener til at tidsfæste opholdets varighed. A. har draget nytte af eller kendt eksistensen af en række stambøger (f. eks. 833, 1139, 1488, 1732, 1940, 2081, 2326), men der findes endnu flere, som med fordel havde kunnet indgå som hjælpemiddel ved identifikationsproblemer. Det kgl. Bibliotek ejer således stambøger af *Joh. Jac. Skierbek* (614), *Johannes Lassæus* (972), *Jacob Wigand* (983), *Nicolaus Köndig* (1419), *Nicolaus Sass* (1708), *Johannes Jebsen* (1909), *Fr. Fabricius* (2320), *Cosmus Bornemann* (2454), *Paul Jessen* (2716), *Paulus Nicolai Sass* (2842), *Stephan Jebsen* (3087), *Joachim Giese* (3112a), *Bernhard Lassæus* (3192) *Manasse Monrad* (3737a), *Petrus Malmogius* (3831), *Johannes Steinhammer* (3846), *Nicolaus Gotfred Sass* (3963), *Abraham Kall* (3970), *Conrad Wilmsen* (4224) og *Johan Christian Kall* (5316).

Af slesvigske stambøger i udlandet kan nævnes *Nicolaus Henricis* (565) og *Georg Radiginus'* (910) i statsarkivet i Wolfenbüttel samt *Jacob Fabricius'* (615) i universitetsbiblioteket i Halle. Kun få steder har A. benyttet stambogsindførsler til korrigerende eller supplerende (f. eks. 1604, 1644). En systematisk gennemgang ville have givet hundreder af tilføjelser og rettelser. Af pladshensyn må jeg nøjes med et enkelt eksempel.

Det kgl. Bibliotek ejer en stambog, købt 1797 på auktionen over O. H. Mollers bibliotek sammen med en række andre slesvigske stambøger (NKS 365^b, 8°). Den er anlagt af den senere superintendent *Stephan Klotz*, der benyttede den i årene 1626–28, hovedsagelig i Rostock. Derefter er den 1637–45 benyttet af *Johannes Jebsen* (1909) og 1673–80 af hans søn *Stephan* (3087) på deres studierejser.

A. oplyser, at J. J. har besøgt skolen i Stettin 1636/37, er indskrevet i Rostock i maj 1635, i Helmstedt 29/4 1641 og er blevet mag. phil. i Rostock i vintersemestret 1644/45. Stambogen begynder med afskedsindførsler fra Stettin i maj-juni 1637, fortsættes med enkelte indførsler fra Rostock fra april og juli 1638. I april 1639 var ejeren i Køge,

og i december 1640 tog han afsked fra Sorø, hvor han muligvis har opholdt sig nogen tid. Hans studier i Helmstedt bekræftes af indførsler, som slutter i foråret 1643. I 1644 træffer vi ham i september hjemme i Sønderborg, og i april-maj 1645 var han i Rostock. Derefter er rejsen gået til Nederlandene, og stambogen slutter med en række indførsler fra Leiden i juli 1645.

De fleste navne i Sorø-matriklen er uden hjemstedsbetegnelse, et problem, som matrikelforskere ofte møder også andre steder. Det er vel nærliggende at gå ud fra, at J. J. er identisk med *Johannes Jacobi*, indskrevet i Sorø 1639⁵). En kontrol i Rostock-matriklen viser, at han blev magister 17/4 1645⁶), og en tilsvarende gennemgang af Leiden-matriklen, at »Johannes Jepsenius Holsatus« blev immatrikuleret 20/7 1645⁷), hvilket stemmer med indførslerne i stambogen. Denne immatrikulation er heller ikke undgået A.' opmærksomhed – blot registreres studenten som *Johannes Jensenius* under nr. 2194 med henvisning til nr. 2028, hvor den forkerte læsning forvandles til »Jessenius«, men den skal simpelt hen slettes.

I 1669 har sønnen Stephan overtaget stambogen, og efter en enkelt indførsel fra hans fødeby Rendsborg i marts 1670 kommer der en række fra foråret 1673 i Leipzig, inden han tog hjem efter længere tids studium i denne by. I efteråret 1673 drog han til Königsberg, som han forlod juni 1674 og rejste over Danzig, Küstrin, Frankfurt a. d. O. og Wittenberg sandsynligvis atter til Leipzig, hvor vi træffer ham i september 1675, samme måned var han også i Jena og Erfurt. Fra den følgende tid haves en række spredte indførsler, i juni 1676 fra Hamburg, i juli 1677 fra Halle og i september 1678 atter fra Leipzig. Efter en indførsel fra oktober 1678 i Hamburg og enkelte fra marts 1680 i Kiel kommer der en længere pause, som afbrydes ved flere indførsler fra Leiden og Utrecht i maj 1684, og de sidste er fra Oxford i juli samme år. Stambogen giver altså et meget mere nuanceret billede af ejerens studierejser, idet A. kun kender ophold i Kiel, Leipzig og Königsberg. Naturligvis behøver han ikke at have studeret ved alle de forskellige universiteter, som han passerede på sin vej, men det har sandelig heller ikke mange andre gjort, der blot lod sig indskrive for at nyde godt af privilegierne eller af andre grunde. Ved at følge studenternes vandringer viser det sig ofte, at de måske kun har opholdt nogle få dage ved det universitet, i hvis matrikel deres navne står.

I det hele taget kan man sætte spørgsmålstegn ved en del navne med hensyn til, om de kan betegnes som studenter. Ikke alene studerende immatrikuleredes ved universiteterne, visse steder havde bog-

kolportører og lignende hverv denne begunstiging, for ikke at tale om adelsmændenes tjenere. Således fremgår det af Leiden-matriklen, at man har immatrikuleret hele rejseselskaber med præceptorer, famuli, tjenere o. a. (f. eks. 2046), men naturligvis er det vanskeligt at begynde at bedømme de enkelte immatrikuleredes uddannelsesmæssige forudsætninger – det er bedst at medtage alle.

Det var ret almindeligt, at også mindreårige, der ofte fulgte med deres ældre slægtninge eller kammerater, blev immatrikuleret. Deres antal er forbavsende stort. Således er snart hver anden student i den trykte udgave af Rostock-matriklen forsynet med en stjerne, der for de flestes vedkommende betyder, at de på grund af alder ikke har aflagt den sædvanlige ed, og man kan blandt dem finde børn helt ned til 7-årsalderen⁸). Det har været et uløseligt problem for A., der opstiller sine studenter efter deres første immatrikulation ved et universitet – de kunne da være adskilligt yngre end mange elever ved latinskolerne og har næppe studeret i ordets akademiske betydning. A. lover ellers i indledningen, at han vil anføre sine studenter under det tidspunkt, »da de virkelig blev studenter«, men dette løfte har han næppe kunnet holde.

Selv om A. favner vidt, har han dog udeladt sådanne som f. eks. *Jan Georg Gottfriedt Holsatus*, der blev immatrikuleret i Wittenberg 14/4 1657 med tilføjelsen »ist ein Däntzer, non iuravit«⁹).

Et andet udmærket eksempel på stambøgernes hjælp er *Johannes Masius* (1810), immatrikuleret i Leiden 24/6 1632, hvorefter A. lader ham blive stukket ihjel ved et slagsmål i Flensborg året efter. I virkeligheden levede han i bedste velgående og indskrev sig både 1634 og 1635 i Leiden i et par stambøger¹⁰), var i januar 1636 i Franeker¹¹), i maj 1638 i Königsberg og betegnede sig som magister¹²). I en indførsel af juli 1640 i samme by er han blevet doktor i filosofi og medicin¹³). Moller betegner ham som »Glückstadiensis«. Han er født enten i denne by eller i Krempe 14/11 1613 og død i Königsberg 14/6 1642¹⁴).

En vigtig kildegruppe, der dog kan være upålidelig, udgør ligprædikener. Selv om henvisningerne er få, har man dog indtryk af, at A. har gjort brug af dem (1432, 2279). Mange oplysninger om studenter ved udenlandske universiteter synes netop at være baseret på ligprædikener, selvbiografier eller lignende optegnelser med deres ret summariske opremsninger af besøgte byer. Heller ikke denne kildegruppe er imidlertid udnyttet til bunds.

Ligprædikener kan levere mange supplerende oplysninger og ret-

telser¹⁵). Som eksempel kan anføres *Nicolaus Petræus* (722)¹⁶). I hans tilfælde har ligprædikenen fødselsdatoen – 10/9 1569 og desuden også hans faders dødsår – 1603, som mangler hos A. Dødsdatoen for N. P. angives at være 6/1 1641 og stedet Ratzeburg, som lyder sandsynligere end Husum hos A. Der findes en ligprædiken over *Johannes Canutus* (861), hvoraf det fremgår, at han døde i Wittenberg 12/7 1595¹⁷). I *Johannes Mündens* (1671) ligprædiken får man bekræftet, at hans fader var Berend M., og det oplyses tillige, at han også havde gået i skole i Lübeck¹⁸). I ligprædiken over *Gerhard Ouw*, som A. kalder Aw – ikke engang i registret findes en krydshenvisning, selv om han skrev sig Ouw eller Ouwe – står intet om hans ophold i Rostock, men nok, at han 1626 også har været i Sorø¹⁹). Hans navn findes dog ikke i matriklen. Af ligprædikenen over *Martin Bruhn* (1872) får man at vide, at han stammede fra Meldorf i Ditmarsken²⁰) og derfor ikke hører hjemme i A.' værk. Ifølge A. var *August Friedrich Dessins* (2561) fader dr. theol. Johs. D. Der findes imidlertid en ligprædiken over *Lüder v. Dessin* (1606–50), fyrstelig slesvig-holstensk hofmester i Husum²¹). Blandt hans børn finder vi også en søn August Friedrich, der sikkert er identisk med ovennævnte. *Benjamin Gloxin* (2583) blev ifølge ligprædikenen ikke stukket ihjel i en duel 10/4, men døde af sygdom 16/4 1658²²). I øvrigt havde han før Jena gået i skole i Lübeck (3 år) og i Stralsund (også 3 år). Fra ligprædikenen over *Joh. Jacobs* (2952) fra Flensborg får vi hans fødselsdato – 24/2 1648 – og bekræftelsen på, at han var søn af borgmester Heinrich J.²³).

Endelig kan man ved hjælp af ligprædikener finde studenter, der ikke er med hos A. Således blev *Johan Adolph Kirchmann*, født 7/5 1645 i Slesvig som søn af borgmester Johannes K., i 18-årsalderen sendt til Helmstedt for at studere videre. Men allerede få dage efter sin ankomst døde han den 12/7 1663 af en mavesygdom²⁴).

De få stikprøver viser tydeligt de muligheder, en bedre udnyttelse af denne vigtige kildegruppe ville indebære.

Den geografiske rækkevidde af A.' arbejde er meget omfattende. Mange slesvigske studenter slog sig ned i de nordiske lande eller i Tyskland. A. tager også studerende fra de kongerigske enklaver med, og manganen en ripenser er med på grund af sin nære forbindelse med Slesvig. Så er der Als og navnlig Ærø, som hørte til Fyns stift. Derfra gik studerende som regel til København. Ved sin gennemgang af matriklerne er A. gået til den yderste grænse og har fået mange tvivlsomme navne med, navnlig blandt dem, der kun betegnede sig »Holsatus«, den gængse nationalitetsbetegnelse for både slesvigske og hol-

stenske studenter, men også blandt de andre, der kun anførte deres føde- eller skoleby. I sin iver efter at finde flest mulige ser han en slesviger i enhver student, hvis latiniserede hjemstedsbetegnelse kan passe på et sted i denne landsdel, og derfor begår han mange åbenlyse og aldeles unødvendige fejl, som kunne være undgået ved mere indgående kendskab til tilsvarende danske undersøgelser, navnlig til H. Friis' fortegnelse over danske studerende og H. H. Schous register til Københavns universitets matrikel, hvor mange af de studenter, som hos A. anføres som slesvigere, er identificeret som danske. Ikke engang de mange uddrag, som i tidens løb er blevet trykt, bl. a. i nærværende tidsskrift, synes at være udnyttet til bunds. Af de mere uheldige eksempler kan nævnes *Johannes Andreæ Barby Danus* (431), der hos A. bliver til sognepræst i Kappeln, idet han sætter Barby = Borby og ser bort fra, at en student fra Borreby ved Eckernförde næppe ville betegne sig som »Danus«, ej heller bruge landsbynavnet som sin eneste hjemstedsbetegnelse så langt væk som i Wittenberg – så kunne det bedre gå i Rostock. Her er simpelt hen tale om *Hans Andersen Barby*, en uægte søn af kansleren *Andreas Barby*. Den unge mand blev foruden Wittenberg immatrikuleret i Heidelberg – 22/9 1572 som »*Joannes a Barby Danus nobilis*«²⁵). Allerede fem år efter fandt han døden i en duel i Nyborg²⁶). Endnu engang tager A. fejl af Borreby, nemlig ved *Georg Spiegel* (595), immatrikuleret i Leipzig 1579, idet han denne gang gætter på stednavnet Barby og i øvrigt ikke kan identificere studenten. Han forekommer ligesom den første i de trykte danske uddrag og identificeres som *Jørgen Spejl (Spiegel)* til Borreby i Skåne, der 1581 blev immatrikuleret i Basel, 26/11 1584 i Orléans og 1587 i Tübingen²⁷).

Et ejendommeligt eksempel er brødrene *Anders* og *Jacob Guntzov* (2076a og b), der hos A. er blevet flensborgensere, selv om de vitterligt er sønner af Halmstadborgmesteren *Hans Andersen Guntzov*. De betegner sig da også altid »Danus« eller »Hollando-Danus« (en broder *Mogens* blev immatrikuleret 20/7 1638 i Königsberg som »*Helmstadiensis Danus*«²⁸), og bag disse forskrevne stednavne kan man genkende Halmstad og Halland. Men A. er i sin gode ret, idet den første broder 22/3 1644 indskrev sig i Deventer som »*Flensburgensis*«. Det behøvede A. ikke at tage så tungt og bogstaveligt – i sin oversigt over universitetsmatriklerne anfører han selv eksempler på, hvordan hjemstedsbetegnelsen kan være komplet misvisende og kan korrigeres ved hjælp af andre matrikler, men han har blot ikke gjort det selv i det aktuelle tilfælde. Han anfører heller ingen kilder og er åbenbart ikke

klar over, at Anders Guntzov er biograferet i DBL (Bricka). A.' oplysninger om de to brødre er i øvrigt ret mangelfulde og behæftet med fejl. Anders findes i Franeker-matriklen, efter 28/8 1644. I efteråret 1648 var han i Padova og blev da af *Johan Rhode* anbefalet til *Cassiano dal Pozzo* i Rom²⁹). I 1651 tog han magistergraden fra København. Hans broder Jacob findes ikke i Deventer-matriklen, som anført af A., men til gengæld bl. a. i Franeker 9/11 1645 (*Jacobus Johannis Hallando Danus*)³⁰), 23/10 1646 i Wittenberg³¹) og i november 1648 i Rostock³²).

Også *Peder Iversen* (*Petrus Ivo*) fra Viborg, der senere virkede som læge i sin hjemby, er blevet optaget blandt A.' slesvigske studenter (604). Dette skyldes en fejlskrivning i Tübingen-matriklen, hvor »*Wiburgensis*« er blevet til »*Friburgensis*«, af A. fortolket som Trøjborg³³). A. kan ikke komme længere med identifikationen, men han henviser til *Petrus Ivare Borchensis Danus* (776), imm. i Wittenberg 30/4 1589, der imidlertid er identisk med *Peder Iversen Borch* († 1627) fra Nørre Bork i Ribe stift, senere rektor på Herlufsholm og lektor i Trondheim³⁴). Viborg-studenten er i øvrigt foruden Tübingen indskrevet i Altdorf (marts 1584)³⁵), Basel (marts 1585)³⁶) og Padova (25/3 1586)³⁷). I september 1588 var han i Wittenberg og skrev sit navn i *Hans Poulsen Resens* stambog³⁸). I juni 1589 træffer vi ham i København, hvor han indskrev sig i *Christen Poulsen Noviomagus'* stambog³⁹), og i juli 1591 blev han i Basel promoveret til dr. med.⁴⁰). En sammenligning mellem de forskellige matrikler havde afsløret studentens virkelige hjemsted, og A. har tillige her som andre steder fuldstændigt ignoreret danske uddrag af de anførte universiteters matrikler, som ville have hjulpet ham på det rigtige spor.

I det hele taget er A. tilbøjelig til at se bort fra, at der findes lige lydende stednavne i hans område og i andre danske landsdele. Heller ikke advarselssignalet: nationalitetsbetegnelsen »*Danus*«, som i den ældre tid kun sjældent benyttedes af slesvigske studenter, bortset fra enklaver og visse grænseområder, er i stand til at bremse ham. Dette gælder f. eks. *Johannes Michaelis Hviddingius Danus*, imm. i Wittenberg 2/10 1590 (802). Han stammer antagelig fra Hvidding mellem Viborg og Randers, idet i *Hans Poulsen Resens* stambog findes en indførsel af 1589 af *Joannes Michaelis Rhandrusiensis Danus*⁴¹).

Kommunitetsmatriklen har A. i denne henseende udnyttet til den yderste grænse, og han har medtaget en lang række med hjemstedsbetegnelserne »*Hasleviensis*«, »*Harslev*« o. l., (f. eks. 835, 836, 839a, 878) uden at tage forbehold – uden nogen form for parentes. Således

anbringer han også *Nicolaus Georgii Serupius* (2139), der blev magister i København 15/5 1643, uden videre under Sørup i Slesvig, mens den pågældende sikkert er identisk med *Niels Jørgensen Seerup*, sidst sognepræst ved domkirken i Ribe, i øvrigt biograferet i DBL (Bricka). Han var nemlig født i Serup præstegård i Århus stift.

Studenten *Hans Sørensen* fra Haderslev (551), der 1576/77 fik et pengebeløb i København, er ikke identisk med *Johannes Severini Od-dingensis Danus*, imm. i Wittenberg 18/6 1576. Den sidste kommer heller ikke fra Hvidding, men fra Kolding, og hans hjemsted er korrekt angivet ved magisterpromotionen i Wittenberg 5/3 1577⁴²). Senere blev han immatrikuleret i Tübingen (4/6 1577). Han er identisk med mag. *Jens Sørensen (Harthe)*, senere sognepræst i Kolding (†1612)⁴³).

Det er ikke givet, at alle, der hedder *Højer* (Hojer, Høyer), er født i Slesvig – familien er også repræsenteret i kongeriget. A. registrerer som nr. 2485 *Johannes Hoyer*, der uden hjemstedsbetegnelse blev immatrikuleret i København 1652 fra Sorø skole. Han er sikkert identisk med *Johannes Petri Hojer*, der 7/10 1656 blev immatrikuleret i Strasbourg⁴⁴) og 17/2 1662 i Tübingen⁴⁵). Begge steder anførte han København som sit hjemsted. Som nr. 2533 har A. *Georgius Hoyer Danus*, imm. i Giessen 1653. Heller ikke her har A. konsulteret andre matrikler – ellers havde han kunnet notere, at *Jørgen Hermansen Høyer* fra København blev imm. 22/7 i København, hvor han tog baccalaureusgraden 9/5 1648, og 14/8 møder vi ham i Leiden. Senere blev han vistnok dansk kommissær i Amsterdam, og intet i disse oplysninger tyder på hans slesvigske herkomst⁴⁶).

Der kunne anføres endnu flere eksempler på A.' temmelig vidtgående fortolkning af stednavne. Sommetider ytrer han dog tvivl, og det med rette. Det gælder således *Matthias Petri Alaudanus* (1754), imm. i København 1/7 1630. Han hører nemlig til Nyborg-slægten *Lerche* (det sidste led er en latinisering af dette navn), og Schous register oplyser, at han døde som sognepræst i sin fødeby.

A. er sikker på, at *Andreas Ageius Slesvigio-Danus* (1775) er fra Slesvig, men anfører ikke, at denne ved en ny immatrikulation betegnedes som *Stevigio-Danus*, og synes at komme fra selve Danmark – ellers er det også en usædvanlig hjemstedsbetegnelse for en slesviger. Heller ikke *Jacob Hasebard* (1234), der blev baccalaureus i København 29/5 1611, hører hjemme blandt slesvigerne, selv om hans fader, den kgl. livlæge af samme navn († 1607) som barn en tid boede hos sin stedfader, apoteker *Antonius Battus* i Haderslev. Sønnen Jacob blev professor i København og senere sognepræst ved Frue Kirke († 1625)⁴⁷).

Jacob Hasebard d. y. er i øvrigt et udmærket eksempel på, at man godt kunne studere ved flere udenlandske universiteter, uden at dette kan belægges ved hjælp af matrikelindførsler. Det vides, at han rejste ud som præceptor i efteråret 1616, og gennem indførsler i stambøger kan det konstateres, at han i april 1617 var i Giessen, i februar 1618 i Lich og i april 1619 i Strasbourg⁴⁸).

A.' matrikel indeholder mange navne, der på en eller anden måde har haft nær tilknytning til Danmark – mange slesvigere indtog betydelige stillinger i København. Af de første 2800 havde ca. 200 kortere eller længere tid deres virke i kongeriget. Deriblandt er der flere embedsmænd, f. eks. *Jacob Hoier* (285), *Georgius Schomaker* (465), *Zacharias Lund* (1751), *Andreas Pauli* (2332), *Reinhold Meier* (2536); professorer: *Nicolaus Theophilus* (248), *Thomas Fincke* (650), *Jørgen From* (1550) og *Cosmus Bornemann* (2454), samt biskopper: *Erik Monrad* (1540), *Rudolph Moth* (2689) og *Christian Rudolph Müller* (3093).

Også nogle danske adelsmænd er i kraft af deres ejendomsbesiddelse kommet med, således tre medlemmer af slægten *Lindenov* (406, 747a og 758a), der alle er født på Fovslæt i Ødis sogn. De holstenske slægter er derimod meget stærkt repræsenteret, dels i kraft af deres nærmere tilknytning, dels på grund af vanskeligheden ved at identificere dem – i så fald er de kommet med som »Holsati«. Dette gælder i øvrigt også mange andre holstenere, og en nærmere undersøgelse skal nok vise, at en del af »Holsati«, der er forsynet med parentes, ikke har nogen forbindelse med Slesvig. Dette bekræftes ved enkelte stikprøver i Rostock-matriklen. I februar 1612 immatrikuleredes *Georgius Venatorius* fra Eutin⁴⁹), utvivlsomt identisk med nr. 1338 hos A. *Nicolaus Offe* (1654) angav ved sin immatrikulation i vintersemestret 1623/24 Wilster som sit hjemsted⁵⁰). At den ovennævnte *Martin Bruhn* (1872) var fra Meldorf, kunne også konstateres uden ligprædikenens hjælp – han er indført i juli 1633 som »Meldorpiensis Dithmarsus«⁵¹). *Johannes Georgii* (1784) optræder i marts 1630 som »Itzehoensis«⁵²), og *Nicolaus Mercator Oldenburgensis Holsatus*, der blev indskrevet i august 1632⁵³), er vel identisk med nr. 2071 hos A. Endvidere kan man nævne *Virgilius Burennæus* (2158) og *Henricus Schevius* (2306), der i september 1639 oplyste, at de var fra Kiel⁵⁴), og *Rudolph Gerlach* (2089), der i september 1641 kaldte sig »Dithmarsus«⁵⁵). Om *Christian Schröder* (2397) får man ved hans immatrikulation i marts 1645 at vide, at han var fra Neustadt⁵⁶). *Gregor Schünnemann* (2398) betegnede sig i maj 1642 som »Henstedia-Holsatus«⁵⁷), altså fra Hennstedt, *Fredericus Henning* (2402) angav i august 1649

Kiel som sin hjemby⁵⁸) og *Nicolaus Meinhardt* (2431) i maj 1643 Kremepe⁵⁹). *Marquard Kordes* (2529), der blev indskrevet i maj 1653, kom fra Rendsborg (imm. i Wittenberg 31/12 1655)⁶⁰) og sådan kunne man blive ved. Det må bebrejdes A., at han ved sine tvivlsomme slesvigere, der er immatrikuleret andre steder end Rostock, ikke har set efter i Rostock-matriklen, hvor hjemstedsbetegnelsen som regel er nøjagtigere end ved de fjernere universiteter.

På dette punkt kan man tillige få udmærkede supplerende oplysninger i stambøgerne. *Petrus Poppius* (1894) skrev sit navn 9/11 1633 i Königsberg i en vens stambog og betegnede sig som »ltzehoe-Holsatus«⁶¹). Den samme hjemstedsbetegnelse brugte *Johannes Georgii* (1784) ved en indførsel af 1632 i Leiden⁶²) og *Bernhardus Ulrici* (2160) 3/5 1645 i Rostock⁶³). *Martin Wesseling* (1425) oplyste 20/10 1619 i Cambridge⁶⁴) og *Johannes Stevens* (1896) 14/10 1635 i Rostock⁶⁵), at de stammede fra Kiel, og deres bysbarn var *Valentinus Langemack* (2208), der har anført sig som »Chilonensis« ved flere indførsler 1649–54 fra Wittenberg og Altdorf, deriblandt i en stambog, som A. selv har udgivet⁶⁶). I samme stambog finder vi også *Christophorus Crüger* (2185) fra Eutin⁶⁷). *Balthasar Arend* (2693) kom fra Glückstadt⁶⁸) og *Gabriel Maas* (3553) fra Wilster⁶⁹). Alle disse navne skal altså egentlig udgå af A.' matrikel.

Stambøgerne kan ikke alene bruges til at afkræfte tilhørsforholdet til Slesvig, men også til at bekræfte dette eller til at bestemme det nærmere. Således anførte *Nicolaus Getherus* (1890) ved en indførsel af 14/10 1635 i Rostock, at han var fra Slesvig⁷⁰). *Henricus Wolter* (2077) oplyste i juni 1637 i Königsberg, at han kom fra Husum⁷¹), og *Laurentius Widing* (1776), der sammesteds blev immatrikuleret som »Flensburgensis«, skrev sig 25/4 1633 i en stambog som »Vlderupensis«⁷²). Endelig kan det nævnes, at *Georgius Jessæus* (2228) under sine studier i København har været respondens ved et par disputatser og forfattet i hvert fald én, der er forsynet med et ærevers-tillæg. Bortset fra, at han selv betegner sig som slesviger, fremgår det af disse vers, at han var en broder til *Jesseus Jesseus* (2251)⁷³).

Når man ser på visse adelsslægter, f. eks. *Ahlefeldt*, *Buchwald*, *Pogwisch* og *Rantzau*, er det tydeligt, hvor svært det må have været for A. at trække grænsen. Medlemmer af disse slægter møder man både i Danmark, Slesvig og Holsten, gennem ansættelse, ægteskab og jordhandel kom de vidt omkring. Man ville næsten ønske, at A. ville have taget alle med, således at man havde kunnet danne sig et overblik over disse slægters uddannelsesmæssige stade, men dette havde

naturligvis voldt yderligere vanskeligheder og var måske resulteret i, at arbejdet egentlig var blevet både en slesvigsk og holstensk studentermatrikel, hvad det jo allerede i nogen grad er. De mange fætre og fjernere slægtninge med samme fornavn frembyder mange identifikationsproblemer, men det ville føre for vidt at gå nærmere ind på dem. Man må blot undre sig over en vis inkonsekvens, der gør sig gældende med hensyn til de nævnte meget forgrenede slægter. Han har taget flere med, som vitterligt hverken er født i Slesvig og ej heller synes at have gået i skole der (her ses bort fra dem, A. ikke har kunnet identificere). Man kan således nævne *Georg (Jørgen) v. Ahlefeldt* (1118), den senere amtmand i Haderslev. Til gengæld mangler hans navnefælle, søn af *Cai v. Ahlefeldt* i Eckernförde. Som kilde kan benyttes en ligprædiken over ham⁷⁴), hvorefter man kan se, at han var født 24/10 1596 i Eckernförde, gik 1614 til Rostock (i matriklen oktober 1615: *Georgius ab Alefelt nobilis Holsatus*⁷⁵)), derefter i juni 1616 til Marburg (2 år) og Köln (til 1619). Efter længere tids hof- og krigstjeneste slog han sig ned på sin faders gods Visselbjerg. Han døde 10/6 1636 undervejs til sit fødested. Men A. har dog undgået fejlen i personregistret til Genève-matriklen, hvor oplysningerne om den sidstnævntes studeringer blot er lagt sammen med den førstnævntes^{75a}) – det er sandelig svært at holde de mange Jørgen'er, Detlev'er, Poul'er, Hans'er og andre hyppige fornavne i disse familier fra hinanden!

Med hensyn til at bestemme adelens studeringer og udenlandsrejser i det hele taget spiller stambogsindførslerne en stor rolle. De fleste stambogsejere kom fra borgerlige hjem. Flere af dem var selv på en eller anden måde tilknyttet unge adelsmænd på uddannelsesrejse – og de var åbenbart meget opsat på at sikre sig adelige navnetræk til deres stambøger, som de stolt kunne fremvise efter hjemkomsten. Derimod er adelige stambøger som regel ret fattige på andre end standsfællers indførslere. Navnlig om ophold i Frankrig og Italien giver stambøgerne udmærkede oplysninger. Som eksempel kan anføres *Burchard Rantzau* (1548), der 1629–30 skrev sit navn i stambøgerne i Paris, Padova og Rom og på hjemvejen i Nürnberg⁷⁶).

I forbindelse med adelslæggerne kan til slut nævnes et par tilfælde, hvor A.' ellers udmærkede evne til at identificere sine studenter lader ham i stikken. Adelsmanden *Joannes Rodleuius* (105), der blev immatrikuleret i Rostock i oktober 1542, er antagelig identisk med *Johan Rathlou* til Futterkamp († 1568)⁷⁷). Et andet medlem af samme slægt er vel *Sifridus Racklau* (2377), der blev indskrevet i Leiden 2/6 1650 – han kan være identisk med *Sivert Rathlou*, født i Plön 10/7

1630, død 1677⁷⁸). Som et temmelig oplagt eksempel kan anføres *Johannes Adolphus Keelmann* (1723), immatrikuleret i Leiden 13/6 1629. Han er utvivlsomt identisk med den gottorpske statsmand *Johan Adolf von Kielmansegg*, født i Itzehoe. Det sidste led i sit navn fik han lov til at bære senere. I øvrigt er hans sønner med hos A. (2425–26), med hensyn til øvrige oplysninger henvises til DBL.

Som allerede bemærket, medtager A. mange tvivlsomme navne og herunder også forkerte stedbestemmelser i de trykte matrikler. I så fald gør han opmærksom på, at de pågældende ikke kan være slesvigere (f. eks. 649, 827, 918) – en oplysning, der kan være nyttig. Men det virker noget tilfældigt, når han indlemmer et par studenter, der betegner sig som »Frisius« i Jena-matriklen (2440–41). De betegnes som tvivlsomme og det med rette – hvis A. havde været konsekvent, havde vi fået et stort antal studenter, navnlig fra Nordfrisland, samt adskillige andre, der brugte det som efternavn. Studenterne fra de nordlige øer under Slesvig plejede at understrege dette i denne tid ved så godt som altid at kalde sig »Strandensis (Holsatus)« eller lignende.

Universitetsmatriklerne indeholder i det hele taget mange faldgruber i misvisende og forvanskede navne, forkerte stedbetegnelser o. l. – resultatet af trætte og uoplagte skrivers manglende agtpågivenhed eller ringe evne til at opfatte navnene rigtigt. A. har selv været opmærksom på dette problem, og hans anstrengelser for at løse disse gåder, sidst ved en systematisk gennemgang af Leipzig-matriklen⁷⁹), er ofte kronedes med held (f. eks. 649, 918).

De værste eksempler på forskrevne navne og nationalitetsbetegnelser frembyder Leiden-matriklen, hvor Ørn bliver til Vren, Lejonhufud til Leyenhoyen, Kruse til Croes eller Cruys, til dels under påvirkning af den stedlige sprogbrug og fonetik, som vi også kender fra andre matrikler. Det er også galt med stednavne. Det er mit indtryk, at »Holsatus« og »Alsatus« af og til bruges om både Holsten og Alsace (Elsass). A. er opmærksom på dette forhold og anfører et eksempel ved nr. 1345, men der er en lang række andre »Holsati« fra samme matrikel, der synes at høre hjemme i Alsace.

Det har været meget magtpåliggende for A. at identificere sine studenter. Det er vel forståeligt, men kan føres for vidt, navnlig når det sker på et yderst spinkelt kildegrundlag. Det er som regel ret håbløst at identificere studenter, der kun bruger fornavn og hjemstedsbetegnelse »Holsatus« eller lignende, men A. vover alligevel forsøget (f. eks. 45, 78). Også de almindeligste fornavne i forbindelse med et tilsvarende patronym er svære at identificere (f. eks. *Johannes Johan-*

nis – 569), men kan somme tider klares ved hjælp af en nærmere sted-angivelse.

Det er en gåde, hvordan A. kan identificere *Christian Cassius* (1871), der i øvrigt har fået den rigtige fødselsdato, med en husfoged i Løgumkloster, når det her drejer sig om den bekendte fyrstelige gehejmeråd og embedsmand, der døde 1676⁸⁰).

Helt urimeligt virker det, når A. lader *Johannes Vossius* (2369) blive immatrikuleret i Rostock som 5-årig. Dette afholder ham da også fra at anbringe ham under denne immatrikulation (sept. 1634), og A. foretrækker at placere ham under København, hvor en student af samme navn blev indskrevet 8/4 1650. Nu behøver de to ikke at være identiske. Der kan være tale om to forskellige studenter med et almindeligt fornavn og ikke så ualmindeligt efternavn. Det er imidlertid helt galt at identificere den pågældende med assessoren i Højesteret og lægen *Jens Foss* (det er også hans fødselsår, A. anfører) fra Lund. Et blik på den sidstes selvbiografi, som er publiceret, udelukker enhver forbindelse⁸¹). I øvrigt har studenten fra Sønderborg i april 1645 været i Rostock⁸²).

Blandt de over 10.000 studenter skal der nok være flere, navnlig i det første århundrede, der er registreret flere steder – det kan simpelt hen ikke undgås. Navneformen kunne skifte fra universitet til universitet. Hertil kommer chancen for forskrivning og endelig – jo længere man kom fra sin hjemstavn, des større geografisk enhed brugtes til at betegne denne. I Rostock kunne landsbyen gøre det, i Wittenberg den nærmeste større by, som regel skoleby, mens f. eks. i Basel den rene nationalitetsbetegnelse er fremherskende – for danske »Danus«, for slesvigere og holstenere »Holsatus«.

Af dem, der er ført flere steder, kan nævnes *Mathias Haderslebianus Danus*, der forekommer både under nr. 851 og 877. Andre dobbeltføringer skyldes åbenbart afskriverfejl. Således står der i Wittenbergmatriklen under 7/10 1588 *Paulus Ancharius* og ikke *Petrus*, som er opført som nr. 766 – han er altså identisk med nr. 763. P. A. blev i øvrigt 23/3 1591 magister i Wittenberg. Endelig kan nævnes *Petrus Muller*, imm. i Tübingen 22/9 1667, anført både ved nr. 1981 og 3000. Det er snarere den sidste, der kan have været dansk legationssekretær 1680, eller i hvert fald den senere sekretær ved justitskancelliet i Slesvig, som 28/6 1692 blev sekretær ved de udenlandske sager⁸³), selv om også han synes at være temmelig gammel til dette hverv. I hvert fald må man også inddrage student nr. 2656, der har samme navn og synes at være identisk med nr. 3000. Her som flere andre steder af

tvivlsom art kunne krydshenvisningerne være på sin plads, f. eks. ved *Johannes Petræus* (2104 og 2297). I det sidste tilfælde burde man enten have sat flere spørgsmålstejn ved 2104 eller også ladet 2297 helt udgå – ellers virker det blot som dobbeltregistrering. At nr. 4229 og 4598 er identiske, har A. selv opdaget.

I Rostock immatrikuleredes i juni 1643 to mindreårige brødre: »Hermannus Meierus Rostochiensis« og »Reinhardus Meierus Schlesvicensis«⁸⁴), sikkert identiske med *Herman* og *Reinhold*, sønner af advokaten *Herman Meier*. Den første var født i Rostock og den anden i Slesvig, hvortil faderen flyttede kort efter Hermans fødsel. Begge indtog senere betydelige poster i Danmark og er indgående biograferet i DBL, men A. har kun haft øje for Reinholds biografi. Korrekt tager han også kun denne med fra Rostock-matriklen. Broderen var jo født uden for Slesvig. Rostock-immatrikulationen noteres for Reinholds vedkommende under nr. 2147, dog uden identifikation. Muligvis har det afvigende fornavn bidraget til usikkerhed, i hvert fald nøjes A. med at henvise til nr. 2536, hvor Reinhold selv og hans studeringer står anført – egentlig en unødvendig dobbeltregistrering. Der sker imidlertid det, at broderen Herman ved sine senere immatrikulationer ikke anførte sin fødeby Rostock, men sit hjemsted Slesvig, hvad der åbenbart har forvirret A. Han optager Herman på normal vis (2292), gætter på sognepræst Bendix Meier i Garding som faderen, hvad der er forkert, men det er rigtigt, at Herman M. senere en overgang var dansk gesandt i Sverige – et blik i DBL havde afsløret resten. A. synes ikke at have regnet med den mulighed, at også tilflyttere, navnlig når flytningen skete i en spæd alder, kunne betegne sig som slesvigere.

Der er forbavsende mange småfejl i A.' arbejde, hvilket ikke tyder på effektiv kontrol. Jeg vil ved lejlighed forsøge at give en samlet oversigt over dem, jeg har fundet, og der vil sikkert være endnu flere. Et enkelt eksempel: Ved brødrene *Dietericus* og *Christian Lente* (2801–02) står hos begge »Bruder des Vorigen«, hvilket hos den første skal erstattes af faderens navn: kansler *Theodor Lente* († 1668).

Der er også mange ukorrekte årstal, som ved rettelse medfører omplacering – en ulempe ved den kronologiske ordning. Det kan således nævnes, at *Johannes Petri* (280) blev immatrikuleret i Rostock i maj 1559⁸⁵) og ikke i april, som anført af A. *Laurentius Thomæ* (477) blev optaget i fakultetet 1577 ikke i Leipzig, men i Rostock⁸⁶). *Nicolaus Olai* (522) blev magister ikke 28/4, men 28/8 1578⁸⁷). Endelig blev *Severinus Becker* og *David Foss* (*Vulpus*) immatrikuleret i Rostock i april 1626⁸⁸) og ikke 1625.

Flere trykte udgaver af universitetsmatrikler, således f. eks. Altdorf, Basel og Helmstedt, har et udmærket noteapparat, hvor man ofte finder supplerende oplysninger. Heller ikke disse er til fulde udnyttet i A.' arbejde. Således fortæller noterne til Helmstedt-matriklen blandt andet om studenternes ophold i konviktet og også om deres død og begravelse. A. ignorerer oplysningerne om opholdet i konviktet og anfører heller ikke altid dødsfald. Således har han overset, at *Sveno Hoierus* (1902) blev begravet 15/11 1635 og *Elias Spies* (1829) 2/6 1636 i Helmstedt⁸⁹).

A. har heller ikke været lige omhyggelig, når det gælder oplysninger fra gymnasimatriklerne. Indskrivninger i Hamburg anføres med nøjagtig datering, men i Elbing kun med årstal, og man har en mistanke om, at han ikke har benyttet den trykte matrikel. Til supplerende af A. kan oplyses, at *Magnus Wegenius* (1589) blev indskrevet 15/5 1623⁹⁰), *Boetius Stephani* (2041) mellem 21/6 og 7/8 1639⁹¹), *Paulus Petræius* (2081) 26/6 1640⁹²) og *Johannes Krintzius* (2378) 2/11 1654⁹³). Om den sidste oplyses i noterne til matriklen, at han var født 1634 i Oldesloe, blev 1664 lærer i Elbing, 1669 præst i Hirschfeld (Pr. Holland) og døde 1712. Desuden indeholder Elbing-matriklen en række andre »Holsati«, af hvilke enkelte kan være fra Slesvig. Med sikkerhed kan dette konstateres om *Johannes Wolder Femerensis Holsatus*, indskrevet 3/7 1623⁹⁴), der mangler hos A.

En alvorlig anke må rettes mod A.' arbejde på et punkt, hvor man på forhånd ikke ville have anset det for sandsynligt. Han har mange studenter med, som næppe har noget med Slesvig at gøre, men har samtidig overset flere i de matrikler, som han vitterligt må have gennemgået. Det kan nævnes, at *Johannes Rhodius Hatterslebiensis Cimber*, imm. i Wittenberg 23/9 1595⁹⁵), ikke er at finde hos A. (en student af samme navn nød kommunitetet i København otte år senere, se nr. 1066), og det samme gælder *Jacob Hegelund* fra Møgeltønder, imm. i Königsberg i maj 1649⁹⁶). Det ville dog føre for vidt at anføre alle dem, der er glemt ved et enkelt eller flere universiteter. Eksempelvis kan nævnes, at *Johannes Thomæ* (181) blev imm. i Wittenberg 24/12 1553⁹⁷), *Vilhadus Nicolai* (684) i Helmstedt 29/6 1590⁹⁸), *Nicolaus Moth* (850) i Rostock maj 1595 (Moik)⁹⁹), *Johannes Pflugerus* (912) i Wittenberg 31/12 1599¹⁰⁰), *Petrus Sturæus* (1241) i Giessen 31/3 1610¹⁰¹), *Jonas Hunnius* (1229) og *Petrus Saxo* (1139) i Ingolstadt henholdsvis 5/1 og 9/1 1615¹⁰²), *Heinrich Schacht* (1037) i Würzburg 18/11 1617¹⁰³), *Jørgen From* (1550) i Padova 20/10 1633¹⁰⁴) og i Basel samme år¹⁰⁵), *Andreas Lagonis Welleius* (1948) i Rostock i juli

1640¹⁰⁶), og *Johannes Torsenius* (2215) i Königsberg 7/8 1643¹⁰⁷). Ved den sidste studser man også over, at han er anbragt under sin anden indførsel i Kiel (27/2 1646) og ikke under Rostock-datoen (juni 1640), når *Alexander Christian Mansholt* (2042), der blev indskrevet i Rostock samtidig med ham, dog anbringes under juni 1640. Endvidere kan nævnes, at *Nicolaus Bennichius* (2152) blev immatrikuleret i Padova 29/11 1655¹⁰⁸).

Som allerede anført kan stambogsindførsler supplere vores viden om studenternes rejser på mange måder. Af pladshensyn kan jeg kun anføre nogle karakteristiske eksempler. De kan således afsløre brødre eller andre slægtinge, som regel mindreårige, der rejste med, men ikke findes i matriklerne, og også andre rejsefæller. *Augustus Bussius* (2113) blev i juli 1645 immatrikuleret i Leiden, hvor vi fra samme måned har en indførsel af *Georgius Bussius Gottorfinus* i en slesvigsk stambog¹⁰⁹). Ikke alle steder lod studenterne sig indskrive i matriklen. Således finder vi *Mauritius Moritz* (1695) i august 1630 i Leiden¹¹⁰), *Johan Adolf Gutsloff* (1292) flere gange mellem 1615 og 1620 i Genève¹¹¹), *Henning Henningius* (2066) i juni 1651 i Leipzig¹¹²), men ikke i de pågældene universitetsmatrikler. Indførslerne kan give yderligere oplysninger om navne, hvad enten det drejer sig om patronym eller efternavn, f. eks. *Georgius Georgii Schröder* (2892)¹¹³) og *Mathias Wilhelmi Niussenius* (2082)¹¹⁴). De kan også oplyse om studenternes videre skæbne, f. eks. at *Frederik Christian Nasser* (3818) var fændrik 1699¹¹⁵).

Endelig kan de lede os på sporet af de studenter, som A. har overset ved sin gennemgang af matriklerne. Hans undladelsessynder kommer navnlig klart for dagen ved en af hovedkilderne – Rostock-matriklen. En stambogsindførsel af *Petrus Saxe*, dateret 12/2 1633 i Koldenbüttel¹¹⁶), opfordrede naturligt til en undersøgelse, da astronomen *Peter Saxo* (1139) fra Husum, der blev professor i Altdorf, døde allerede 1625. Det viser sig, at annalisten og den historiske samler *Peter Sax* (1597–1662) mangler hos A., idet dog enkelte af de oplysninger, som anføres under nr. 1139, gælder den sidstnævnte, således skolegangen i Lübeck og biografien i DBL (Bricka). A. henviser nemlig til annalistsens biografi (XIV, s. 616) – astronomens findes længere fremme (XIV, s. 625). I annalistsens biografi anføres skolegangen i Husum og Lübeck og studiet i Wittenberg. I den sidstnævnte matrikel er han indskrevet 30/10 1617¹¹⁷), men i forvejen er han i april s. å. blevet immatrikuleret i Rostock¹¹⁸) – sammen med tre andre slesvigere, af hvilke kun *Ingvarus Petreius* (1385) er registreret hos A. som imma-

trikuleret ved dette universitet. Før ham i matriklen står *Johannes Niemann Bergenhusensis Holsatus* og lige efter *Theodor Nieman Bergenhusensis*, sikkert brødre. Den første finder vi hos A. som nr. 1469 under hans næste immatrikulation i Wittenberg 1619, identificeret som søn af hofkirurg *Dietrich N.*, mens hans broder mangler helt. De er sikkert begge to sønner af sognepræst *Henrich Niemann* i Bergenhusen, der selv antagelig er identisk med nr. 786 hos A.

Det er væsentligt at iagttage indbyrdes sammenhæng af indførslerne i universitetsmatriklerne – deres placering kan fortælle os noget, navnlig hvem der har været præceptor for hvem. Ud fra dette synspunkt er udgivelse af rene alfabetiske registre (f. eks. Jena-matriklen) et tilbageskridt. Det hænder også, at når der er flere af samme nationalitet eller brødre, der immatrikuleres sammen, får kun den (de) første nationalitetsbetegnelse. I Rostock-matriklen har vi et godt eksempel herpå. I september – ikke i august som anført hos A. – indførtes en række »Holsati«, deriblandt

Fridericus Augustus Radiginus Slesvicensis Holsatus (2024)

Jacobus Philippi filius Fabricius Londinensis Dithmarsus

Stadius Crugerus Sclesuicensis (2021)

Nicolaus Aemilius Radiginus

Matthias Burchardi Chilonensis etc.¹¹⁹).

Når man betragter denne gruppe, er det klart, at der må være en sammenhæng mellem det første og det fjerde navn, men hjemstedsbetegnelsen er udeladt i det sidste tilfælde, og antagelig derfor er han heller ikke med hos A. De er dog sandsynligvis brødre, og de optræder året efter som forfattere af ærevers i en ligprædiken, denne gang side om side og begge med samme hjemstedsbetegnelse¹²⁰).

Da jeg som nævnt ovenfor kun overfladisk har beskæftiget mig med slesvigske studenter, ikke har noteret dem ved alle universiteter og kun taget de nordslesvigske med, hvor det tydeligt fremgår af hjemstedsbetegnelsen, er det at frygte, at A. har sprunget endnu flere slesvigske studenter over.

A. har selv publiceret en række uddrag af universitetsmatriklerne, og man skulle tro, at i hvert fald hans egne uddrag var fuldt udnyttet i hans store matrikel. Det er imidlertid ikke tilfældet. Der kan anføres enkelte tilfældige eksempler fra den lange liste over studenter fra her-tugdømmerne i Wittenberg, som han har offentliggjort i »Zeitschrift für Niedersächsische Familienkunde« 1936. Der kan man finde oplysningen om den ovennævnte *Peter Saxes* immatrikulation – studenten mangler helt i A.' store matrikel. I hans uddrag kan man også finde

Christianus Claudius fra Haderslev¹²¹), men den store matrikel kender kun hans immatrikulation i Königsberg (3496), hvor han blev indskrevet sammen med sit bysbarn *Nicolaus Schröder* (3498). De fulgtes ad til Wittenberg, og den sidstnævntes immatrikulation er af A. noteret under 7/10 1684, mens hans ven som sagt mangler. Om *Johannes Henricus Feustking* (3749) kender A. i sin matrikel kun hans immatrikulation i Rostock og gætter i øvrigt, at han må være søn af sognepræsten i Stellau, men i uddraget findes han anført under 9/7 1690 – netop fra Stellau og med oplysninger om hans senere skæbne¹²²). Hvis A. havde været opmærksom på dette, havde han ikke taget studenten med i sin matrikel.

A. har tillige påtaget sig at bestemme studenternes herkomst, navnlig deres fædre, og har gjort et godt stykke arbejde, idet han hovedsagelig koncentrerer sig om præster og i mange tilfælde anfører, at den pågældende ikke er præstesøn – en negativ oplysning, som man i visse tilfælde dog bør sætte et spørgsmålstegn ved, da vores viden om præsterne og deres børn i det 16. og 17. århundrede langt fra er tilstrækkelig. Opmærksomheden rettes dog først og fremmest mod A.' forsøg for enhver pris at give studenterne fædre, selv om det strider mod de almindelige navneregler i Danmark, som for en stor del også brugtes i Slesvig, selv om det må indrømmes, at patronymet temmelig tidligt, navnlig i byerne, fik stilling som efternavn. Imidlertid synes A. at projicere denne udvikling helt tilbage til reformationens dage. I hvert fald er usikkerheden på dette punkt stor og der må sættes spørgsmålstegn ved eller snarere en streg over sådanne formodninger som 586 (*Joh. Christierni, Ærø, fader Hans Nielsen*) eller 588–89 (*Matthias og Petrus Johannis, sønner af sognepræst Mads Jensen i Starup, Vejle amt*). Sagen bliver tydeligere, når den pågældende har både et fornavn, patronym og efternavn. Somme tider synes A. at opfatte det andet led som et ekstra fornavn, ligesom det efterhånden i 1600-tallet kom i brug i adelige familier og derfra også i de borgerlige. Skikken bredte sig sydfra men det varede temmelig længe, inden den slog sig igennem i Slesvig, for ikke at tale om Danmark. Eksempler af denne art er *Petrus Johannis Huggerus* (1145), hos A. antagelig søn af *Tøge H.*, og *Nicolaus Johannis Geltingensis* (607), hos A. formodentlig søn af *Laurentius Gelting*.

Det har naturligvis været uoverkommeligt for A. at gennemgå alt, og ved et sådant værk må man altid regne med, at der vil fremkomme supplerende materiale. Det var A.' mening, at tilføjelser og rettelser, fremkommet efter 1/1 1967 skulle publiceres i »Familienkundliches

Jahrbuch Schleswig-Holstein«. Det er også sandsynligt, at slesvigske personalhistorikere har et og andet at tilføje. Det er sikkert muligt at identificere flere. Også oplysninger om fødsel og senere skæbne kan af og til opklares ved en specialundersøgelse – eller ved et rent og skært tilfælde. Af sådanne oplysninger kan eksempelvis anføres, at *Johan Saxo* (46) var født 9/9 1508¹²³), og at *Balthasar von Hatten* (2360) døde som konvertit 1654 i Rom¹²⁴). I øvrigt er oplysningerne om den sidste atter fejlagtige – han blev indskrevet 8/9 1651 i Strasbourg og ikke i Basel, som A. anfører – der blev han immatrikuleret 19/4 1653, hvilken dato man også finder hos A. Til gengæld skal »Balthasar von Helzen Holsatus« (2408), der af A. anføres at være immatrikuleret i Basel under samme dato, helt udgå som misforståelse eller fejlskrivning fra A.' side. I Propagandakongregationens arkiv i Rom findes i øvrigt oplysninger om andre konvertitter i A.' matrikel, således breve fra *Johannes Adolph Cypræus* (1159)¹²⁵), *Theodor Simon* (1805)¹²⁶), og *Johannes Becker* (2752). Den sidstnævnte er ikke død i Rom, som det fejlagtigt synes at fremgå af registret; så sent som 18/12 1692 virkede han som katolsk præst i Sydtyskland¹²⁷).

Næsten den mest uundværlige del af værket er registeret. Naturligvis kan et sådant hjælpemiddel altid diskuteres, navnlig med hensyn til stavning og anbringelse af navne, men i det store og hele er det et anvendeligt register. I det sprogligt blandede område har det været en fordel at gå ud fra de latinske navneformer og overlade eventuel dansk eller tysk gengivelse til benyttetere. I det topografiske register er danske stednavneformer taget med – med henvisning til tyske former. Man savner dog et oversigtskort eller i det mindste en oplysning om, hvor vidt de enkelte stednavne i hertugdømmerne hører hjemme i Slesvig eller i Holsten. Under benyttelsen er kun enkelte fejl kommet for dagen – således findes *Molk*, *Petrus* hverken under år 1653 eller nr. 2510a – men i tilføjelserne som nr. 2702 under 1658. *Sastet*, *Alexander* har i registret nr. 989, skal være 898, *Witte*, *Petrus* 442, skal være 422. Ved *Gentzel*, *Conradus* skal 1670 rettes til 1970, ved *Schöel*, *Bartholomæus* 3420 til 3820 og *Schmidt*, *Nic.* 6971 til 6941, mens flere numre i registret afviger et enkelt tal. Det virker forstyrrende, at nogle studenter er optaget med deres forskrevne navneformer, således »Marsfelt« i stedet for »Meerfeldt«. Desværre er der også nogle forstyrrende fejl i tillæg og rettelser. Nr. 2844a er fuldstændig identisk med tekstafdelingens. Nr. 5438 skal rettes til 5538 og 5582 til 5782.

Da jeg begyndte at gennemgå A.' matrikel, var det egentlig hen-

sigten tillige at publicere et tillæg med rettelser og tilføjelser. Efterhånden som arbejdet skred frem, og sedler med fejl og rettelser hobede sig op, var jeg nødt til at opgive denne tanke, i hvert fald foreløbig, da alene tilføjelserne fra stambøgerne og ligtalerne ville fylde mange sider; dertil kommer et stort antal tilføjelser fra andre kilder, deriblandt de sidstudkomne universitetsmatrikler, for ikke at tale om alle de fejl, A. selv har begået. Derfor skal disse eksempler blot tjene som en advarsel, indtil et fyldigere supplement kan se dagens lys.

Det er tydeligt, at fejlmulighederne bliver færre, jo længere værket skrider frem – kilderne flyder rigeligere og oplysningerne er bedre. Det er også klart, at et så omfattende arbejde ikke kan undgå fejl, men desværre er der ret mange temmelig elementære imellem. Man får det indtryk, at A. må have arbejdet ret isoleret, i hvert fald hvad danske kilder angår, og trods sin umiskendelige sagkundskab har taget alt for let på tingene, navnlig for den ældre periodes vedkommende, hvor han ikke havde kirkebøger eller andre mere lokale kilder til rådighed. Men de kildemæssige muligheder er langt fra udnyttet, og manuskriptet er ikke grundigt gennemarbejdet – det lader til, at navnlig den kronologiske opstillingsform har voldt mange vanskeligheder, og at A. ikke rigtigt har kunnet holde styr på sine 10.000 studenter.

Desværre kan der konstateres så mange fejl, at man må fraråde blindt at stole på A.' oplysninger. Selv hvor det drejer sig om oplagte emner, som ellers let kunne findes i biografiske håndbøger, viser sig en række unøjagtigheder og mangler, som nødig skulle gå over i fremtidige genealogiske arbejder, idet man må regne med, at A.' arbejder vil blive flittigt citeret ved udarbejdelse af slægtstavler og lignende. Det er et stort og anerkendelsesværdigt arbejde, A. har præsteret, men det må benyttes med anvendelse af kildekritik og med nøje kontrol, og når det bliver benyttet på denne måde, vil det blive en uvurderlig støtte og inspirationskilde.

NOTER OG HENVISNINGER:

- 1) Die Matrikel der Universität Wien. Bearb. v. Franz Gall. Bd. IV (1578 II – 1658/59). Graz-Köln 1961. 2) Matricule de l'Université de Louvain. Edid. A. Schillings. Vol. IV (1528–69), V (1613–51), VI (1651–83). Louvain 1961–63. 3) Revue Bourguignonne, 18. Dijon 1908, s. 56 ff. 4) NKS 2756, 4°. 5) E. G. Tauber, Udsigt over Sorøe Akademies Forfatning 1623–65 (1827), s. XLV. 6) A. Hofmeister, Die Matrikel der Universität Rostock III, 138. 7) Album studiosorum academiæ Lugduno Batavæ 1575–1875, 360. 8) Hofmeister II, 252 (Franciscus Henrici Chilonensis Holsatus). 9) Album Academiae Vitebergensis, Jüngere Reihe I, 561 (medtaget i A.' ud-drag i Zeitschr. f. Nieders. Familienkunde 18, 1936, s. 40). 10) I august 1634 i Paul

Moths stb., 162 (NKS 600^l, 8°) og i august 1635 i Henrik Fuirens stb., 155 (NKS 373, 8°). 11) Indførsel i Thomas Fuirens stb., 282 (Thott, 561, 8°). 12) Indførsel af 11/5 1638 i Aug. Gieses stb. 257 (NKS 374^b, 8°). 13) Indførsel af 23/7 1640 i Aug. Mejers stb., 144 (Thott 383, 8°). 14) Moller, Cimbr. litt. I, 383; Allg. Deutsche Biogr. XX, 563. 15) Ved ligpr. er hovedsagelig benyttet de udmærkede ekstrakter, som er gjort af Fritz Roth i: Restlose Auswertungen von Leichenpredigten und Personalschriften für genealogische Zwecke (1959–67), 5 bd. med 5000 numre. Dette værdifulde hjælpemiddel, som indeholder et stort antal ligprædikener fra hertugdømmerne, vil jeg vende tilbage til ved lejlighed med en udførligere omtale. I det følgende citeres: Roth nr. ... 16) Roth nr. 4296, lp. af Zach. Vogelius. 17) Lp. af Ægidius Hunnius, se Kat. Stolberg-Stolbergsche Lp. Sammlung I, 334. 18) Roth nr. 1128, lp. af Paul Muller. 19) Roth nr. 3559, lp. af St. Klotz. 20) Roth nr. 1230, lp. af Gerh. Ram. 21) Roth nr. 3063, lp. af J. Reinboth. 22) Roth nr. 3127, lp. af Chr. Chemnitius. 23) Roth nr. 2219, lp. af Joh. Matth. Sauerbrey. 24) Roth nr. 3933. 25) Kirkeh. Saml. 5:V, 140. 26) H. F. Rørdam, Kjøb. Univ. Hist. I, 424. 27) Kirkeh. Saml. IV, 519; 2:V, 401; Pers. T. 4:I, 129 (forkert identificeret); Kirkeh. Saml. 5:V, 249. 28) G. Erler, Matrikel ... der Universität Königsberg I, 393. (Ikke med i K. Carøes uddrag i Pers. T. 7:III). 29) Brev af 11/9 1648, afskr. NKS 1559, 2°. 30) Pers. T. 9:V, 61. 31) Pers. T. 14:III, 176. 32) Hofmeister III, 155. 33) Den rigtige identifikation i Niels Munk Plums uddrag Kirkeh. Saml. 5:V, 249. 34) G. L. Wad, Meddelelser om Rektorerne paa Herlufsholm, 6–10. 35) E. v. Steinmeyer, Die Matrikel der Universität Altdorf I (1912), 23. 36) Kirkeh. Saml. 2:V, 401. 37) Pers. T. 6:IV, 205. 38) Thott 572, 8°, 130. 39) Univ. bibl. Lund, f. 190. 40) H. G. Wackernagel, Die Matrikel der Universität Basel II, 330. 41) Thott 572, 8°, 133. 42) NKS 2756, 4°, 28. 43) Kirkeh. Saml. 5:V, 248. 44) Pers. T. 5:VI, 153. 45) Kirkeh. Saml. 5:V, 252. Han kan også være identisk med Johannes Heuer fra København, imm. 10/7 1669 i Leiden (Pers. T. II, 208). 46) Pers. T. II, 198. 47) DBL (Bricka) VII, 122. 48) J. Oskar Andersen, Holger Rosenkrantz, s. 145 ff. Indførsler af 6/4 1617 i Giessen (And. Clausens stb., 225, Thott 553, 8°), af febr. 1618 i Lich (Johs. Schragius' stb., 179, Univ. Bibl. Giessen, Ms. 1216^a), og 22/4 1619 i Strasbourg (Corn. Hamsforts stb., 5 (NKS 419, 8°). 49) Hofmeister, III, 4. 50) Ibid., s. 55. 51) Ibid., s. 91. 52) Ibid., s. 77. 53) Ibid., s. 85. 54) Ibid., s. 117. 55) Ibid., s. 123. 56) Ibid., s. 142. 57) Ibid., s. 126. 58) Ibid., s. 157. 59) Ibid., s. 130. 60) Ibid., s. 176, sml. Zeitschr. f. Nieders. Familienkunde 18, 1936, s. 39, hvor A. har været opmærksom på dette forhold! 61) Matth. Nicolais stb., 55v (Thott 570, 8°). 62) Paul Moths stb., 71 (NKS 600^l, 8°). 63) Joh. Jepsens stb., 254 (NKS 365^h, 8°). Han er i øvrigt identisk med den kendte teolog Bernhard Oelreich, se DBL. 64) H. Schneider, Joachim Morsius und sein Kreis (1929), s. 108. 65) G. Wagners stb., 233 (Kall 679, 8°). 66) Indførsler af 5/5 1649 i Wittenberg (Paulus Petræus' stb., 427, NKS 389^c, 8°, sml. Achelis, s. XXVIII) og 20/5 1650 i Wittenberg (Hard. Bensens stb., 155, Kall 671, 8°), 13/12 1653 (Erh. Stedings stb., 58, Herzog-August-Bibliothek Wolfenbüttel, Cod. Guelf 309. 3. Extravag.) og 12/9 1654 i Altdorf (Georg L. Hehers stb., 132, Stadtbibl. Nürnberg, Amb. 915). 67) Paulus Petræus' stb., 431. 68) Indførsel af 20/4 1663 i Bredstedt i Paul Jessens stb., 320 (NKS 379^e, 8°). 69) Indførsel af 4/6 1685 i Altdorf i Joh. Fr. Dürres stb., 195 (Stadtbibl. Nürnberg, Will III 504). 70) G. Wagners stb., 217. 71) A. Ambders stb., 452 (NKS 357ⁿ, 8°). 72) Matth. Nicolais stb., 67v. 73) Resp. 13/5 1648 under Andr. Hojer: Disp. phil. de attributis divinis; resp. 28/6 s. å. under Thom. Bartholin: Vindicarum ana-

tomicarum IV. 74) Roth nr. 3535, lp. af St. Klotz. 75) Hofmeister III, s. 19. 75a) Sven Stelling Michaud, *Le livre du recteur de l'Academie de Genève*, II, 15. 76) Indførsler af 9/4 1629 i Paris (Bern. Imbottis stb., 86, Herzog-August-Bibliothek, Wolfenbüttel, Cod. Guelf. 210. 1. Extravag.), 29/9 1629 i Padova (Joh. Rhodes stb., 172v, Thott 573, 8°), 1/11 1629 i Rom (Joh. Hochs stb., 58, Biblioteca Apostolica Vaticana, Ms. Chig. G. IV. 114) og 4/1 1630 i Nürnberg (Nic. Rittershausens stb., 45v) (Stadtbibliothek Nürnberg, Will III 522). 77) Danm. Ad. Aarb. 1911, 368. 78) *Ibid.*, 364. 79) *Genealogie* 8 (1966–67), s. 473 ff., 560 ff., 711 ff., 853 ff., 901 ff., 999 ff. 80) *Cimbr. litt.* I, 88; *ADB* 4, 62. 81) H. Rørdam, *Hist. Saml. og Stud.* I, 146 ff., biografi i *DBL* (Bricka), V, 264 f. 82) Johs. Jepsens stb., 235. 83) E. Marquard, *Danske Gesandter*, s. 382 note. 84) Hofmeister III, 132. 85) Hofmeister II, 138. 86) *Ibid.*, 194. 87) *Ibid.*, 197. 88) Hofmeister III, 64. 89) *Album Acad. Helmstadiensis*. Bearb. v. Paul Zimmermann, I, 335. 90) Hugo Abs, *Die Matrikel des Gymnasiums zu Elbing*, s. 72. 91) *Ibid.*, 103 (med bem.: »Clam abiiit«). 92) *Ibid.*, 105. 93) *Ibid.*, 133. 94) *Ibid.*, 73. 95) *Album Acad. Viteberg.* II, 425. 96) G. Erler, *Die Matrikel der ... Universität Königsberg I*, 505. 97) *Alb. Acad. Viteberg.* I, 288. 98) *Pers. T.* 10:III, 215. 99) Hofmeister II, 250. 100) *Alb. Acad. Viteberg.* II, 462. 101) *Kirkeh. Saml.* 5:V, 578. 102) G. v. Pölnitz, *Die Matrikel der ... Universität Ingolstadt-Landshut-München II:1*, 287. Kun den sidste er med i H. Friis' uddrag, *Pers. T.* 14:II, 195. 103) S. Merkle, *Die Matrikel der Universität Würzburg I*, 116. 104) *Pers. T.* 9:I, 111. 105) *Kirkeh. Saml.* 2:V, 403. 106) Hofmeister III, 120. 107) Erler I, 449. 108) *Pers. T.* 9:I, 107. 109) *Indførsel af 14/7 1645 i Joh. Jepsens stb.*, 116. 110) Joh. Jessens stb., 72, indf. af 23/8 (Thott 1941, 4°). 111) *Indf. af 2/2 1615 i Seb. Schönaichs stb.*, 38 (*Germ. Nat. Mus. Nürnberg*, Hs. 176762), 9/10 1619 i *Jac. Finckes stb.*, 131 (GKS 3650, 8°), 10/7 1620 i *Nic. Rittershausens stb.*, 113. Han findes dog også i matriklen (18/5 1619) som »Buchslöb«, se *Stelling-Michaud II*, 362. 112) *Indførsel i Gerh. v. Stöckens stb.*, 147v, *Landesbibl. Stuttgart*, *Hist.* 33, 8°. 113) *Indførsel af 17/4 1668 i Haderslev i P. N. Sassiuss' stb.*, 245, NKS 524, 8°. 114) *P. Peträuss' stb.*, 398, indf. 17/10 1642 i *Königsberg*. 115) *Joh. Steinhammers stb.*, 214 (NKS 396ⁿ, 8°), indf. 20/10 1699 i *Slesvig*. 116) *Fr. Klinges stb.*, 121, NKS 381, 8°. 117) *Annalisten er med i hans uddrag i Zeitschr. f. Nieders. Familienk.* 18, 1936, s. 6. 118) Hofmeister III, 25. 119) *Ibid.*, 117. 120) Roth nr. 435, lp. over Wilh. v. Kalchein, kommandant i Rostock, begr. 15/4 1640. 121) *Zeitschr. f. Nieders. Familienk.* 18 (1936), 54. 122) *Ibid.*, 76. 123) *Genealogie* 9 (1968), 219. 124) F. Noack, *Das Deutschtum in Rom seit dem Ausgang des Mittelalters II* (1927). 125) *Propagandakongregationens arkiv, Scritt. or. rif. nelle Congregazioni Generali*, vol. 106, f. 265: brev af 10/2 1634 fra Cornelius Janssen i Amsterdam, der vil sende Cypræus til Rom. 126) *Ibid.*, vol. 83, brev af 14/2 1641 fra Warszawa om T. S., præstesøn fra Holsten. 127) *Ibid.*, *Scritt. rif. nei Congressi. Collegio Urbano*, vol. 2, f. 295, brev fra Burg-hausen i Bayern. *Sml. Gustav Scherz, Nicolai Stenonis Epistolae* (1952), s. 56 ff., hvor hans skæbne er kendt til 1683.

EN SLÆGT FAABORG

(Højen-Slægten)

AF KNUD BIERFREUND OG E. JUEL HANSEN

1. JACOB FAABORG, f. ca. 1707, 1732 Student fra Odense, indsendte 7. Okt. 1735 en Ansøgning til Stiftamtmanden i Odense om et Lærerembede (Ansøgningen er trykt i Historisk Aarbog II, S. 41 ff, Odense 1863), var 1738 Præceptor paa Sandagergaard, blev s. A. Skoleholder i Højen, Jerlev Herred, Vejle Amt, begr. 23. Jan. 1760 i Højen; g. 5. Aug. 1738 i Nørre-Sandager m. JOHANNE HENNINGSDATTER, † 21.–22. Okt. 1782 i Hesselager. Børn: Nr. 2–11:

ANDET SLÆGTLED

- 2.a. HENNING JACOBSEN FAABORG, dbt. 9. Nov. 1738 i Højen, begr. 11. Jan. 1739 smst.
- 3.b. ANNA LUCIE JACOBSDATTER FAABORG, dbt. 25. Febr. 1740 i Højen, ejede 23. Maj 1802 til 11. Juni 1806 et Hus i Vormark, Hesselager Sogn, boede senere hos sin Broderdatter Fru Haugsted paa Søbo, hvorfra hun 1815 flyttede til sin Broderdatter Fru Wamberg paa Løjtved, paa Grund af Alder og Skrøbelighed søgte hun 1819 Optagelse i Doctors Boder i Odense, hvilket blev bevilget 21. Okt. s. A., androg 30. Dec. s. A. om at blive indlagt i Graabrødre Hospital, bevilget 3. Jan. 1820, † her 29. Febr. 1824; g. 20. Febr. 1778 i Gudbjerg (Svendborg St. Nic. Kbg.) m. Husmand og Pensionist i Hesselager JOHAN GOTTFRIED FRANCK, f. ca. 1720, † før hende (g. 1° m. N. N., 2° m. Inger Hansdatter, f. ca. 1731, begr. 22. April 1777 i Svendborg (St. Nic.)); de havde en Søn: Carl Frederik Franck, hjdbt. 3. Okt. 1778 i Svendborg (St. Nic.), † 6. Dec. 1824 som Lem i Odense Graabrødre Hospital.
- 4.c. RASMUS JACOBSEN FAABORG, dbt. 2. Aug. 1742 i Højen, 1764 Student fra Odense, 26. Juli 1770 cand. theol., h., 1783 Kateket og Klokker ved St. Hans Kirke i Odense, 8. Juni 1787 Sognepræst til Ollerup og Kirkeby, ord. 17. Juli, † 13. Maj 1797 i Ollerup; g. 25. Juni 1783 i Odense (St. Hans) m. ANNA MARIE SOPHIE AMALIE

- WAMBERG, f. 24. Febr. 1753 smst., dbt. 1. Marts (St. Hans), + 22. Dec. 1803 smst. (St. Hans) (D. af Kateket og Klokker ved St. Hans Kirke Niels Ovesen Wamberg, f. ca. 1709, + 16. Febr. 1783 i Odense (St. Hans); g. 8. Juli 1749 i Gamborg m. Karen Winther, f. 21. Sept. 1713 i Ørbæk, + 15. Febr. 1786 i Odense (St. Hans)). Børn: Tredie Slægtled I, Nr. 12–18.
- 5.d. HENNING JACOBSEN FAABORG, f. 31. Dec. 1744 i Højen, dbt. 1. Jan. 1745, 1764 Student fra Odense, 1777 cand. theol., h., 1782 Kateket og Klokker ved St. Knuds Kirke i Odense, 5. April 1788 Sognepræst til Avernakø, ord. 25. Sept., + 3. Febr. 1798 paa Avernakø, begr. 9. s. M.; g. 21. Maj 1783 i V. Frue Præstegaard i Svendborg m. ANNA GERTRUD NÆRAAE, f. 25. Aug. 1747 i Faaborg, + 12. Okt. 1818 smst. (D. af Provst Laurids Pedersen Næraae, f. 10. Juli 1714 i Sønder-Næraa, + 18. Jan. 1794 i Svendborg (V. Frue); g. 8. Nov. 1746 i Faaborg m. Anna Helena Hempel, f. 25. April 1727 smst., + 22. Febr. 1753 smst.). Børn: Tredie Slægtled II, Nr. 19–22.
- 6.e. JACOB JACOBSEN FAABORG, dbt. 13. Aug. 1747 i Højen, 1769 Student fra Odense, stud. theol., 1774 Degn og Skoleholder i Gudbjerg, + 15. Sept. 1808 smst.; g. 1° 17. Juni 1774 smst. m. APOLLONE CATHARINE PORS, f. ca. 1739, + 25. Juni 1804 i Gudbjerg (D. af Peder Pedersen Pors, f. ca. 1701, 1724 Student fra Ribe, 1730 Degn til Gudbjerg, + 12. Febr. 1774 smst., og Edel Henrica Sleiman, f. ca. 1710, begr. 3. April 1789 i Gudbjerg); 2° 16. Maj 1806 (i Huset) i Rønninge m. CHRISTIANE BEKKER, dbt. 26. April 1747 i Ørbæk, + 17. Juni 1826 i Gudbjerg (D. af Degn Hans Larsen Bekker, dbt. 25. Okt. 1711 i Odense (V. Frue), + 5. Jan. 1776 i Ørbæk, og Anne Elisabeth ...) (g. 1° m. Degn til Skellerup og Ellinge Andreas Christopher From, dbt. 4. Febr. 1748 i Ringe, + 5. Aug. 1804 i Skellerup). Børn af 1. Ægteskab: Tredie Slægtled III, Nr. 23–26.
- 7.f. GERTRUD MARIE JACOBSDATTER FAABORG, dbt. 12. Marts 1749 i Højen, begr. 21. Dec. s. A. smst.
- 8.g. NIELS JACOBSEN FAABORG, dbt. 18. Maj 1750 i Højen, begr. 2. Aug. s. A. smst.
- 9.h. JENS JACOBSEN FAABORG, dbt. 15. Sept. 1751 i Højen, begr. 19. Nov. 1752 smst.
- 10.i. GERTRUD MARIE JACOBSDATTER FAABORG, dbt. 16. Marts 1755 i

Højen, † 2. Juli 1821 i Skaarup; g. m. Gartner paa Maegaard, Skaarup Sogn, PEDER JENSEN, dbt. 16. Juli 1775 i Kullerup, † 2. Nov. 1851 i Skaarup (S. af Gaardmand Jens Sørensen og Mariane Pedersdatter) (g. 2° 27. Okt. 1822 paa Turø m. Ellen Marie Rasmusdatter, f. ca. 1794, † 25. Juni 1829 i Bro, Skaarup Sogn).

- 11.j. MAREN JACOBSDATTER FAABORG, dbt. 23. April 1758 i Højen, begr. 3. Juni 1759 smst.

TREDIE SLÆGTLED

I

Sognepræst RASMUS JACOBSEN FAABORG's Børn med ANNA MARIE SOPHIE AMALIE WAMBERG (se Nr. 4):

- 12.a. NICOLINE JACOBINE FAABORG, f. 6. Jan. 1785 i Odense (St. Hans), † 29. Marts 1854 i Rynkeby; g. 14. Aug. 1824 i Flødstrup m. Skolelærer og Kirkesanger i Rynkeby LARS KRAG MØLLER, dbkf. 14. Dec. 1796 i Odense (V. Frue), † 4. Juni 1872 i Rynkeby (S. af Skrædermester Peder Møller og Marie Kirstine Petersen) (g. 2° 20. April 1855 i Odense (V. Frue) m. Ane Kirstine Jensen, f. 15. Febr. 1830 i Rynkeby, † 27. Maj 1911 i Aasum, begr. i Rynkeby).
- 13.b. NIELS WAMBERG FAABORG, f. 1. Febr. 1786 i Odense (St. Hans), var 1803 Skriver hos Hospitalsforstander Holmer i Odense, 1821 Amtstuefuldmægtig i Holbæk, senere Klasselotterikollektør smst., † 13. Okt. 1866 smst., ugift.
- 14.c. KAREN JOHANNE FAABORG, f. 21. Juli 1788 i Ollerup, † 5. Juli 1861 i Odense (V. Frue); g. 3. Juni 1815 (i Huset) smst. (St. Hans) m. KNUD OLSEN, f. 1781 i Klarskovhus, dbt. 27. Maj i Marslev, løste 19. April 1815 Borgerskab som Spækhøker og Smaahandlende i Odense, var tillige Slotsvægter, † 29. Aug. 1832 smst. (St. Hans) (S. af Husmand Ole Knudsen og Anne Nielsdatter). Deres Søn var Folketingsmand, Malermester Peter Engelbrecht Olsen (1818–76), der var Fader til Sognepræst paa Sejerø Peter Engelhardt Theodor Olsen (1855–85).
- 15.d. ANNA DOROTHEA FAABORG, f. 27. Juli 1789 i Ollerup, † 17. Marts 1823 i Odense (Graabrødre), ugift.
- 16.e. JACOB FAABORG, f. 19. Febr. 1791 i Ollerup, begr. 31. Maj s. A. i Ollerup Kirke.

- 17.f. MATHIE KIRSTINE FAABORG, f. 21. April 1792 i Ollerup, † 8. April 1830 i Odense (Graabrødre), ugift.
- 18.g. GEORG PETER JACOB FAABORG, f. 16. Maj 1793 i Ollerup, † før 30. Sept. 1823 paa Rejse til Fredrikstad i Norge, uden Livsarvinger.

II

Sognepræst HENNING JACOBSEN FAABORG's Børn med ANNA GERTRUD NÆRAAE (se Nr. 5):

- 19.a. LARS JACOB (NÆRAAE) FAABORG, dbkf. 9. Sept. 1785 i Odense (St. Knud), 1802 Student fra Odense, Lærer ved Borgerskolen i Odense, derefter Skolelærer og Kirkesanger først i Uggerslev senere i Brenderup, † 4. Sept. 1838 smst.; g. 31. Okt. 1812 i Nørre-Sandager m. (ANNE) MARGRETHE (GRETHE) DØCKER, dbt. 29. Dec. 1775 i Odense (St. Knud), † 30. Maj 1848 i Bogense (D. af Lærredskræmmer Johan Bernhard Døcker, f. ca. 1740, begr. 7. Marts 1800 i Odense (St. Knud), og Mariane Madsen, f. ca. 1743, begr. 8. Marts 1792 i Odense (St. Knud)). Børn: Fjerde Slægtled Nr. 27–28.
- 20.b. KNUD GRAAE (NÆRAAE) FAABORG, dbkf. 17. Juli 1787 i Odense (St. Knud), løste 14. Juni 1823 Borgerskab som Malermester i Bogense, † 21. Juni 1838 smst., ugift.
- 21.c. JULIANE HELENA JOHANNE FAABORG, f. ca. 1788 paa Avernakø (ikke indført i Kbg.), † 6. Marts 1854 i Bogense; g. 21. Dec. 1828 i Veflinge m. HANS KNUDSEN, dbt. 20. Maj 1798 i Nørre-Sandager, Tjenestekarl paa Gyldensteen, løste 1. Juni 1831 Borgerskab som Værtshusholder i Bogense, 14. Sept. 1833 som Spækhøker og atter 3. Nov. 1863 som Værtshusholder smst., † 20. Febr. 1883 smst. (S. af Sognefoged, Gaardmand i Nørre-Esterbølle Knud Christensen og Malene Pedersdatter).
- 22.d. BIRGITTE (BIRTHE) KIRSTINE FAABORG, f. 19. Aug. 1790 paa Avernakø, † 25. Jan. 1865 i Middelfart; g. 27. Okt. 1827 i Faaborg m. Købmand (Borgerskab 13. Nov. 1827) i Middelfart JULIUS NIELSEN BANG, f. ca. 1782 i Faaborg (ikke indført i Kbg.), † 3. Marts 1836 i Middelfart.

III

Degn JACOB JACOBSEN FAABORG's Børn med APOLLONE CATHARINE PORS (se Nr. 6):

- 23.a. CATHARINE ELISABETH FAABORG, dbt. 27. Jan. 1775 i Gudbjerg, † 25. Marts 1821 i Ollerup; g. 1° 9. April 1796 i Gudbjerg m. Stald- og Voldmester ved Nyborg Fæstning POUL (GREGORIUS) RASMUSSEN, f. 1766 i Sandager, dbt. 28. Sept. i Gislev, † 30. Sept. 1802 i Nyborg, begr. 4. Okt. (S. af Husfæster Rasmus Torbensen og Kirsten Andersdatter); 2° 18. Maj 1806 i Gudbjerg m. Degn og Skolelærer i Ollerup DAVID SCHJÆR, dbkf. 16. Jan. 1780 i Gamtofte, † 3. Marts 1862 i Ollerup (S. af Degn Mouritz Mortensen Schjær, dbkf. 7. Marts 1745 i Barløse, † 5. Marts 1830 i Ollerup, og Karen Christensdatter, f. ca. 1749, † 11. Juni 1829 i Gamtofte) (g. 2° 13. Okt. 1821 i Ollerup (Skaarup Kbg.) m. Gertrud Hansdatter, dbt. 14. Sept. 1800 i Gamborg, † 20. Sept. 1887 i Ollerup).
- 24.b. JACOB CHRISTIAN FAABORG, dbt. 21. Nov. 1777 i Gudbjerg, † 4. April 1794 smst.
- 25.c. SARA HENRIETTE FAABORG, dbt. 4. Febr. 1780 i Gudbjerg, † 18. Juni 1836 paa Elvedgaard, begr. i Odense (St. Hans); g. 1° 25. Jan. 1801 i Gudbjerg m. MAGNUS NICOLAI BLACH til Forhaabningslund, Ryslinge Sogn, f. 11. April 1771 i København, dbt. 17. s. M. (Holmens), † 29. Maj 1801 paa Forhaabningslund, begr. 5. Juni i Ryslinge (S. af Grosserer (Borgerskab 1. Maj 1775) Agent Christian Schaarup Blach, f. 14. Febr. 1737 (iflg. Bobé: Bremerholms Kirke, S. 297; da han løste Borgerskab blev Jylland anført som Fødested; Nygårds Samlinger forgæves efterset), † 1. Juni 1781 i København, begr. 7. s. M. i Holmens Kirke; g. 19. Okt. 1768 (i hendes Moders Gaard paa Torvet) i Aalborg (Bud.) m. Johanne Wadum, dbt. 29. April 1747 smst. (Bud.), † 3. Okt. 1800 i København, begr. 9. s. M. (St. Nic.), hun g. 2° 23. Jan. 1783 (i Huset) smst. (Holmens) m. Storkøbmanden, Konferensraad Erich Erichsen, f. 31. Marts 1752 i Odense, dbt. 5. April (St. Knud), † 7. Jan. 1837 i København (Garn.); da Dansk biografisk Leksikon, 6. Bd., S. 356, intet har om Johanne Wadums Herkomst kan det oplyses, at hun er D. af Købmand Niels Jensen Wadum, f. 1708, begr. 18. Marts 1763 i Aalborg (Bud.), g. 6. Dec. 1743 smst. (Bud.) m. Karen Jensdatter Overvad, der overlevede ham); – 2° 25. Okt. 1801 i Ryslinge m. exam. jur. FREDERIK CHRISTIAN WAMBERG til Forhaabningslund (1801–04), Løjtved (1804–19), Nakkebølle (1815–21), Boltinggaard (i Forening med Birkedommer Johannes Otto Holm), Venersminde (1829), dbt. 4. Okt. 1780 i Gudbjerg, † 21. Juli 1831

- paa Vennersminde i Render, Brylle Sogn (S. af Provst Niels Nielsen Wamberg, f. 1. Maj 1733 i Odense, dbt. 4. s. M. (St. Hans), † 2. Maj 1800 i Gudbjerg; g. 18. Juni 1779 i Barløse m. Sara Basballe, dbt. 13. Nov. 1752 smst., † 3. Febr. 1817 i Gudbjerg).
- 26.d. JOHANNE KIRSTINE FAABORG, dbt. 15. April 1783 i Gudbjerg, † 6. Jan. 1823 paa Søbo, Jordløse Sogn; g. 30. Maj 1803 i Gudbjerg m. Forpagter af Kroghenlund NIELS HENRIK HAUGSTED til Juulskov (1805–11) og Søbo (1811–29), f. 29. Juli 1772 i Odense (St. Hans), † 22. Febr. 1832 paa Søbo (S. af Konsumtionsforvalter, Brændevinsbrænder og Købmand (Borgerskab 12. Febr. 1783) Anders Henriksen Haugsted, dbt. 8. Febr. 1739 i Vigerslev, † 22. Juni 1804 i Odense, begr. 29. s. M. (V. Frue); g. 2. Maj 1770 (i Huset) smst (St. Hans) m. Anne Marie Nielsdatter Borch, f. 1. Juli 1745 smst., dbt. 3. s. M. (St. Hans), † 19. Okt. 1784 smst., begr. 25. s. M. i St. Hans Kirke).

FJERDE SLÆGTLED

Skolelærer og Kirkesanger LARS JACOB (NÆRAAE) FAABORG's Børn med (ANNE) MARGRETHE (GRETHE) DØCKER (se Nr. 19):

- 27.a. JOHAN HENNING FAABORG, f. 18. Juli 1813 i Nørre-Sandager, † 26. Maj 1835 i Brenderup, »hjemme formedelst mangeaarig Sygdom«, ugift.
- 28.b. IVAR BERNHARD FAABORG, f. 25. Sept. 1815 i Uggerslev, Skibsfører (Borgerskab som Skipper i København 26. Juni 1854), † 1859 paa Rejse fra Puerto Rico til Habana; g. 2. Sept. 1845 i Hørsholm m. MARGRETHE SOPHIE DØCKER, f. 1. Marts 1815 paa Jægersborg, Gentofte Sogn, † 2. Marts 1881 i København (St. Matthæus), begr. paa Frederiksberg Kirkegaard (D. af Vagtmeister, senere Bedemand, Vejer og Maaler i Bogense Gerhard Henrik Døcker, dbt. 4. Juli 1774 i Odense (St. Knud), † 11. Sept. 1841 i Bogense, og Noline Kirstine Faber, f. 29. Nov. 1773 i Tved, Sunds Herred, † 14. Febr. 1858 i Bogense). Børn: Femte Slægtled, Nr. 29–33.

FEMTE SLÆGTLED

Skibsfører IVAR BERNHARD FAABORG's Børn med MARGRETHE SOPHIE DØCKER (se Nr. 28):

- 29.a. LAURA MARGRETHE FAABORG, f. 7. Juni 1846 i København (V. Frelsers), † 31. Jan. 1922 i Hjørring; g. 5. April 1879 i København (St. Matthæus) m. Sagfører, exam. jur. ANDERS JAKOBSEN, f. 13. Sept. 1851 i Bagterp, St. Hans Sogn, † 24. Febr. 1925 i Hjørring (S. af Amdsraadsmedlem, Gaardejer Jakob Christian Larsen og Kirstine Marie Andersen).
- 30.b. GERHARD NICOLAI FAABORG, f. 15. Juli 1848 i København (V. Frelsers), Toldmedhjælper, 23. Juni 1890 Toldassistent ved Randers Toldsted, 27. Marts 1899 meddelt Afsked fra Maanedens Udgang, † 16. Maj 1905 paa St. Johannes Stiftelse i København (V. Frue), begr. paa Bispebjerg Kirkegaard; g. 22. Juni 1881 i Frederiksberg Kirke m. NIELSINE RASMINE MARIE LANG, f. 8. April 1854 paa Frederiksberg, † 29. Nov. 1907 i Svendborg (St. Nic.) (D. af Snedkermester Theodor Lang og Madsine Jørgine Sophie Knudsen), skilt (g. 2° m. Handelsgartner, senere Mælkehandler Daniel Pfeiffer, f. 2. Jan. 1863 i København (Helligg.)), † 3. Febr. 1918 i Brøndby-Øster, begr. i København (V. Frelsers)). Familien Langs Stamtavle, Odense 1909, S. 13 har intet om N. R. M. Langs Ægteskaber. Børn: Sjette Slægtled I, Nr. 34–35.
- 31.c. JENS ALBERT FAABORG, f. 1. Juni 1852 i København (V. Frelsers) (Tvilling), stod 1870 i Hjul- og Karetmagerlære, løste 24. Febr. 1880 Borgerskab som Detailhandler i København, senere Handelsagent og Kolportør, † 14. Sept. 1897 paa Frederiks Hospital (St. Matthæus), begr. paa Vestre Kirkegaard; g. 15. Okt. 1882 i København (St. Stefan) m. ANNA DORTHEA JENSEN, f. 19. Marts 1860 i Hvissinge, Glostrup Sogn, † 22. Febr. 1918 paa Alm. Hospital i København, begr. i Glostrup (D. af Jordbruger Jacob Jensen og Karen Andersdatter). Børn: Sjette Slægtled II, Nr. 36–40.
- 32.d. FREIA EMILIE FAABORG, f. 1. Juni 1852 i København (V. Frelsers) (Tvilling), † 27. Aug. 1930 smst. (V. Frelsers), begr. i Sorø; g. 25. Maj 1881 smst. (St. Matthæus) m. By- og Birkefuldmægtig i Sorø, exam. jur. SØREN PETER POULSEN, f. 3. Jan. 1854 i Østrup, Saltum Sogn, † 23. Dec. 1887 i Sorø (S. af Gaardejer Poul Nielsen og Ane Marie Jørgensen).
- 33.e. IDA VILHELMINE MARIE FAABORG, f. 10. Febr. 1856 i København (V. Frelsers), † 5. Juli 1913 smst. (Frihavns); g. 30. Marts 1876 paa Frederiksberg m. Folketingsmand, Forpagter af Kyø, exam. jur. JENS BERTHELTSEN til Skalborggaard (1890–1908), f. 7. Febr.

1844 i Alstrup, Hvetbo Herred, † 7. Dec. 1925 i København (Frihavns) (S. af Boelsmand Berthel Jensen og Maren Jensdatter).

SJETTE SLÆGTLED

I

Toldassistent GERHARD NICOLAI FAABORG's Børn med NIELSINE RASMINE MARIE LANG (se Nr. 30):

- 34.a. SOPHUS THEODOR FAABORG, f. 3. Marts 1882 paa Frederiksberg, † 3. Juli s. A. smst.
- 35.b. NIELS SOPHUS FAABORG, f. 17. Okt. 1883 paa Frederiksberg, Elev paa Skaarup Seminarium, † 7. Nov. 1909 paa Øresundshospitalet, begr. i Holbæk (Kbh. Apostels Sogns Kbg.), var forlovet med Seletøjsfabrikant i Holbæk Johan Michaelsens Datter Ellen Sofie Michaelsen, som han ved Testamente af 18. Jan. 1908 indsatte som Universalarving.

II

Detailhandler JENS ALBERT FAABORG's Børn med ANNA DORTHEA JENSEN (se Nr. 31):

- 36.a. Udøbt Datter, f. 13. Nov. 1882 i København (St. Matthæus), † 26. s. M. paa Frederiksberg.
- 37.b. SOPHIE FAABORG, f. 27. Juli 1884 paa Frederiksberg, bosat i Albany, U.S.A.; g. ca. 1915 i U.S.A. m. Tømrer LAURITS MARINUS LAURITSEN, f. 15. April 1885 i Feldborg, † 1. Marts 1967 i Albany, dræbt af en Carport.
- 38.c. JOHAN EMIL FAABORG, f. 27. Dec. 1886 i København (St. Matthæus), Landmand, bor nu paa Gildhøjhjemmet, Brøndby-Vester Sogn, ugift. Slægtens sidste Mand.
- 39.d. ANNA CHRISTINE FAABORG, f. 13. Jan. 1890 i København, navngivet 13. Okt. 1892 af Faderen, dbt. 20. Aug. 1897 (St. Matthæus), † som pens. Vagt 14. Aug. 1955 paa Frederiksberg, krem. Søndermark, ugift.
- 40.e. EINAR PETER FAABORG, f. 26. Febr. 1893 i København (Fødselsst.), Møbelsnedker i Glostrup, senere i Ordrup, Tostrup Sogn, † 11. Marts 1966 paa Roskilde Sygehus, krem. Bispebjerg; g. (b. v.) 19. Nov. 1921 i København m. OLGA HANSINE ELISABETH ENKE, f. 26. Juli 1894 smst. (St. Jacob) (D. af Væver Friedrich Ernst Enke og Anna Clara Wilhelmine Schneider). Børn: Syvende Slægtled, Nr. 41–42.

SYVENDE SLÆGTLED

Møbelsnedker EINAR PETER FAABORG's Børn med OLGA HANSINE ELISABETH ENKE (se Nr. 40):

- 41.a. KNUD RINDOM ENKE FAABORG, f. 20. Febr. 1918 paa Rigshospitalet, Baadebygger, † 2. Juli 1966 paa Rigshospitalet, begr. i Glostrup; g. (b. v.) 20. Juli 1955 paa Frederiksberg m. ESTHER CLEANY PEDERSEN, f. 30. Aug. 1916 i København (Adoptivdatter af Depotbestyrer Ole Pedersen og Marie Petersen). Ingen Børn.
- 42.b. INGA FAABORG, f. 22. Juli 1921 paa Rigshospitalet; g. 13. Febr. 1943 paa Lyngby Raadhus m. Ekstraarbejder ved D.S.B. POUL EDGAR FRIIS, f. 27. Dec. 1916 i Ordrup (S. af Repræsentant Poul Ludvig Friis og Helga Nanna Thillemann).

NOTE:

Fra ovennævnte Skoleholder i Højen *Jacob Faaborg* nedstammer en Gren af den grevelige Slægt Reventlow saaledes:

Jacob Faaborg (ca. 1707–60), g. 1738 m. *Johanne Henningsdatter* (–1782), Søn: *Jacob Jacobsen Faaborg* (1747–1808), g. 1774 m. *Apollone Catharine Pors* (ca. 1739–1804), Datter:

Catharine Elisabeth Faaborg (1775–1821), g. 1806 m. *David Schjær* (1780–1862), Søn:

Morten Schjær, f. 28. Juli 1815 i Ollerup, Lærer i Troense, Bregninge Sogn, † 3. Aug. 1872 smst.; g. 24. April 1846 i Brahetrolleborg m. *Henriette Nicoline Bonde*, f. 8. Sept. 1820 i Brahetrolleborg Mølle, † 20. Jan. 1908 i København, Datter:

Sophie Pauline Schjær, f. 16. Marts 1850 i Troense, † 12. Juli 1924 paa Etelsen ved Bremen; g. 9. Juni 1876 i Brahetrolleborg Mølle m. Hofjægermester *Christian B. J. L. C. F. Greve Reventlow*, f. 1845, † 1922 (se Danmarks Adels Aarbog 1939, Afsnit II, S. 67 f.), bl. deres Børn:

Ambassadør i London *Eduard V. S. C. Lensgreve Reventlow*, f. 1883, † 1963.

ORIENTERING

Medens det hidtil har været en fast regel, at kirkebogsattester fra tiden efter 1814 skulle rekvireres fra sognepræsterne, er forholdet nu ændret således, at en del af disse skal udstedes af landsarkiverne. »Orientering« henledte i 15. rk. 2. bd. s. 57 opmærksomheden på kirkeministeriets cirkulære af 24. juli 1967 angående AFLEVERING AF HOVEDMINISTERIALBØGER, når disse var udskrevet for over 100 år siden. Disse afleveringer er nu for alle 4 landsarkivers vedkommende ved at være afsluttede. I en lille artikel i Nordisk Arkivnyt, 12. årg. 1967 s. 72, blev der gjort rede for planerne om kirkebøgernes fremtidige placering. Det fremgår heraf, at rigsarkivaren indtil videre har godkendt, at de indkaldte hovedministerialbøger registreres af det modtagende arkiv. Derefter skal de fynske, nørrejske og sønderjyske anbringes på landsarkivet for Sjælland, medens de sjællandske hovedministerialbøger placeres i Viborg. En endelig ordning vil først kunne gennemføres efter rigsarkivets udvidelse. Når både hoved- og kontraministerialbøger er afleveret, kan landsarkiverne udstede attester fra begge bøger, men det skal klart fremgå, om den er udstedt efter hoved- eller kontrabogen. Sidstnævnte afleveres og opbevares som hidtil.

For den, der skal finde en persons fødesogn i København i tidsrummet 1896–1961, vil det nu være muligt på landsarkivet for Sjælland at skyde en genvej, idet de københavnske JORDEMØDRES FØDELSANMELDELSER for denne periode er afleveret til arkivet. Ved hjælp af disse er det nemt at fastslå en given persons fødesogn.

Tre kataloger med FORTEGNELSER OVER GENEALOGISK LITTERATUR tilhørende Arkiv for svensk släktforsknings bibliotek i Malmø er udsendt duplikeret i A4-format. Fortegnelsen over danske og norske værker indeholder 1750 titler, den svenske fortegnelse 590 titler og bindet med Tyskland og øvrige udland 1650 titler. Til en første orientering kan især de to sidste være nyttige for danske slægtsforskere, der ikke har adgang til udenlandske bibliografier, men man må huske på, at de ingenlunde gør krav på at være fuldstændige.

Sammenslutningen af lokalhistoriske arkiver – SLA – har i stedet for de tidligere dupliserede meddelelser påbegyndt udsendelsen af et lille kvartalsskrift »LOKALHISTORISK ARKIV«, redigeret af skoleinspektør A. Strange Nielsen, Toksværd. Da de lokalhistoriske arkiver er i hurtig vækst og indeholder meget personalhistorisk materiale, er det vigtigt at holde sig orienteret på dette felt, og redaktionen håber da også i dette tidsskrift senere at kunne bringe en særlig artikel om de lokalhistoriske arkiver og deres indhold.

Det er kendt, at mormonerne har foretaget meget omfattende optagelser af mikrofilm af arkivalier i danske samlinger indeholdende slægtshistoriske oplysninger. Hvor omfattende denne fotografering har været, kan man nu danne sig et billede af, idet »The Genealogical Society of the Church of Jesus Christ of Latter-day Saints« i Utah har udsendt et lille hæfte med titlen »MAJOR GENEALOGICAL RECORD SOURCES IN DENMARK«.

HOF- OG STATSKALENDEREN, der foruden at give orientering indenfor administrationen er et vigtigt hjælpemiddel for personalhistorikere, er blevet taget op til kritisk vurdering af overarkivar Niels Petersen i tidsskriftet Arkiv, 1968. Artiklen har interesse for personalhistorikere ved at give en historisk oversigt over kalenderens indhold.

Red.

OVERSIGT OVER DE ADELSDIPLOMER

der er tildelt borgmester

Niels Jacobsens descendenter eller disses ægtefæller.

VED CARSTEN TEILMAN HALD

På de efterfølgende sider vil der blive givet en redegørelse for de adels-, våben- og naturalisationsbreve, der her i landet er blevet udstedt til den kendte Randersborgmester Niels Jacobsens descendenter og til disses ægtefæller, og det viser sig, at der i tilknytning til denne persongruppe er blevet udstedt ialt 31 diplomer i perioden 1679–1905, hvilket er ret enestående og formentlig uden sidestykke. Antallet af diplomer øges imidlertid betydeligt, hvis man i oversigten også medtog dem, der er blevet tildelt descendenternes svigerforældre, stedbørn etc., thi disse personer danner ligesom ægtefællen en naturlig ramme omkring Niels Jacobsens efterslægt, og ved en sådan udvidelse ville antallet stige til omkring det dobbelte; men hvad der vindes ved at medtage fjernere beslægtede persongrupper, tabes i overskuelighed, således at de egentlige konturer let udviskes. Ved ægtefællen medtages diplommet dog uanset om det er blevet tildelt i tiden før, under eller efter ægteskabets ophør.

Med »Grevens Fejde« træder slægten ind i historien¹⁾, idet en ung »fribryde« Jacob Mogensen²⁾ tager fra hjemegn Simested i Rinds Herred til Ribe for formentlig at slutte sig til Christiern II's parti. Efter fejden blev hans gods konfiskeret, hvorpå han slog sig ned i Oudrup, Slet Herred, hvor han døde under pesten i 1585. Han var gift flere gange, bl. a. i 1554 med Karen Nielsdatter, med hvem han havde to døtre, Maren og Kirsten, der begge døde unge, og sønnerne Niels og Mogens, hvoraf sidstnævnte frekventerede Randers lærde Skole, men døde ung, således at Niels Jacobsen³⁾ blev den eneste overlevende.

Niels Jacobsen blev født den 29. juli 1556 og besøgte i sin ungdom Ribe Kathedralskole, hvor hans skolegang blev bekostet af Erik Lykke til Skovsbo (†1592), hvis hustru Kirsten Rotfeld (†1576) havde fattet interesse for ham. Gennem dette ægtepars formående hjælp blev han først »Schrieffer dreng« på Riberhus, siden på Antvorskov, Sorø og Hald. I 1581 blev han foged på Hagsted hos rigsråd Manderup Parsberg, for i 1585 at blive skriver over Aarhusgaard og Len, for til sidst i 1589 at blive slotsskriver på Skanderborg Slot. Her skaffede lensman-

den Lauritz Ebbesen Udsen til Bistrup ham gården Nygaard i Dover Sogn, hvor han den 26/5 1592 holdt sit bryllup med lensmandens søn-
nedatter Margrethe Vestenie Udsen, men allerede i 1595 døde hun, og
dette ægtepars børn døde som små.⁴⁾

Efter hustruens død flyttede Niels Jacobsen til Randers, hvor han
1604 blev rådmand og i 1619 indsat i borgmesterembedet, der siden
hen gennem flere generationer forblev i hans slægt. Den 3. oktober
1596⁵⁾ giftede han sig atter, og denne gang med en »Forstandig, ung,
munter og rig Enke« ved navn Marie Pedersdatter, der kun tyve år
gammel var blevet enke efter borgmester Søren Hofman i Randers
(†1595). I 1618 døde svigerfaderen, borgmester Peder Lasson, og Niels
Jacobsens formue forøgedes yderligere, da hustruen var den eneste af 8
søskende, der arvede og overlevede forældrene.

Året 1609 betegner højdepunktet i Niels Jacobsens liv, thi da mod-
tog han Christian IV som gæst i sit hjem i Randers, og om dette besøg
skriver han bl. a. på forsatsen til »Itinerarium Sacræ Scripturæ«⁶⁾, at
kongen efter at have stillet hans børn op foran kaminen »hafde den
gode Herre hiell Skiembt om denne for di vare saa mange og næstinde
lige store. Gud bevare hans Naade evindeligg«.

Han døde den 10. juni 1624 som følge af et benbrud⁷⁾, medens
hustruen overlevede ham indtil den 22. februar 1635 efter at have op-
levet Kejserkrigens rædsler som flygtning i Marstrand og Halmstad.
Ægteparret blev begravet i Sct. Mortens Kirke i Randers under et stort
epitafium af marmor og alabast⁸⁾. Til denne kirke gav de i 1613 en
kapital på 200 Rdl. Specier, for hvilken der hver lørdag eftermiddag
skulle holdes bøn for dem og deres efterslægt.

Af dette ægtepars otte børn har fem haft betydning for tilgangen
til den danske adel A–H.⁹⁾

A.

Den ældste datter, *Karen Nielsdatter* (1599–1675)¹⁰⁾, var første gang
gift med kgl. forvalter på Dronningborg Axel Aand, i hvilket ægte-
skab hun bl. a. havde datteren Karen, der anden gang blev gift med
rådmand Niels Winther i Randers, og deres barnebarn, Kirsten Møller
blev gift med Anders Kiærulf til Bjørnholm, Holmgård og Ørndrup
(†1734). Han og hans broder Lauritz Kiærulf til Viffertsholm (†1729)
blev ved adelspatent af den 11/4 1724 ophøjet i adelsstanden under
navnet KIÆRULF¹¹⁾.

Anders Kiærulf og Kirsten Møllers barnebarn, Andrea Kirstine
Kiærulf (†1806) er stammoder til slægten Hielmstjerne, idet hun 1747

blev gift med højesteretsassessor, etatsråd Henrik Henriksen (†1780), der den 3/2 1747 fik adelspatent under navnet HIELMSTIERNE.

Ægteparrets ældste datter, Agnete Hielmstierne, blev gift med gesandt, kammerherre Marcus Gerhard Londeman til Rosendal i Norge, der den 7/7 1773 fik friherrepatent under navnet ROSENCRONE, som han ti år senere ombyttede med et grevepatent af 9/12 1783, efter at være blevet statsminister og geheimeråd. Slægten uddøde med primaten den 5/12 1811, og af ægteparrets formue blev »Den grevelige Rosencrone-Hielmstierneske Stiftelse« oprettet.

Karen Nielsdatter havde i ægteskabet med Axel Aand endnu tre døtre¹²), nemlig Mette, Margrethe og Elisabeth, hvoraf kun sidstnævnte, der døde 1688, har betydning i denne forbindelse. Hun blev i 1653 gift med provst Søren Bensen, og deres søn, kommerceråd Hans Benzon til Juellund blev gift med Elisabeth Lasson, og deres børn: Severin Benzon til Juellund, Thøger Benzon til Sohngaardholm, Johanne Benzon, Elisabeth Benzon, der var gift med major Henrik v. Obenhausen, samt jomfruerne Karen og Marie Benzon blev ved diplom af 22/2 1717 optaget i adelsstanden under navnet BENZON.

Ovennævnte Karen Nielsdatter blev anden gang gift med borgmester Jesper Lauritzen i Randers (†1651). De havde datteren Maren, der blev gift med borgmester Morten Seeman (†1676), og sønnerne dr.med. Lauritz Jespersen (†1687) og vicesiftamtmand, dr.med. Niels Jespersen (†1696). Sidstnævnte, der i sine unge dage havde berejst Europa og bl. a. studeret ved Padua Universitetet, var gift fire gange, og med sin første hustru, Christine Hansdatter, havde han sønnen højesteretsassessor, justitsråd Jesper JESPERSEN til Høgholt (†1746), for hvem der den 21/10 1718 blev udstedt adelsdiplom. Denne slægt uddøde med Morten Kiærulf Jespersen i 1810, hvis moder var af den før omtalte Kiærulf-slægt.

B.

Niels Jacobsens ældste søn hed *Søren Hofman* (1600–1649), idet han var opkaldt efter sin moders første mand¹³). Efter at have berejst Europa blev han livlæge hos Christian IV og deltog ombord på »Treefoldigheden« i Slaget ved Colberger Heide i 1644, hvor det formentlig var ham, der forbandt kongens øje. I 1639 blev han gift med Gertrud Pedersdatter, og deres søn, Thøger Hofman til Gunderupgaard (†1692) blev i 1674 gift med Karen de Hemmer, der var af en gammel westfalsk adelsslægt. Sidstnævnte ægtepars søn, justitsråd Søren HOFMAN til Skjerrildgaard blev adlet ved patent af 29/1 1749, men slægten ud-

døde allerede med sønnen Hans Hofman i 1793. For at det erhvervede adelskab ikke skulle gå tabt, blev det ved patent af 15/11 1780 overført til hans niece Karen Elisabeth Hofman og hendes mand kaptajn Ernst Halchuus, hvis mormoder var en datter af Thøger Hofman og Karen de Hemmer. Slægten Hofman lever endnu i Nordtyskland og Amerika.

Thøger Hofman og Karen de Hemmers ældste datter, Gertrud Hofman (+1750) blev gift med Niels Poulson til Gunderupgaard (+1728), cfr. nedenfor.

C, D, E.

For Niels Jacobsens næste søn, den bekendte lic.juris. Peder Lasson (1606–1681)¹⁴), der var opkaldt efter sin morfader, blev intet adelsdiplom udstedt, og da hans ægteskab forblev barnløst, forbigåes han i denne sammenhæng, selvom han er kendt som en af sin tids største jurister. Ligeledes de to søstre, Margrethe Nielsdatter (1602–1677), der var gift med dr.med. Ægidius Jensen og den ugifte Maren Nielsdatter (1611–1687) forbigåes, da de ingen betydning har i denne sammenhæng.

F.

Niels Jacobsens næstældste datter hed *Anne Vestenie Nielsdatter* (1601–1663). Hun blev i 1621 gift med borgmester Mads Povelsøn Rosenøren til Tvillum, Brusgaard, Oxholm samt Rugtved (1600–1678)¹⁵), og fra dem nedstammer en række adelsfamilier, idet fire af deres børn har haft betydning for tilgangen til vort lands adel (I–IV).

I. Deres næstældste søn, krigskommissær Peder Madsen Lassen til Brusgaard (1624–76) og dennes hustru Maren Worm¹⁶), datter af professor dr.med. Ole Worm og Magdalene Motzfeldt, havde sønnen Oluf Lassen til Bustrup (+1718). For ham blev der den 16/1 1703 udstedt et adelsbrev under navnet VON LASSEN, men slægten uddøde allerede med sønnen Johan Peter i 1785.

II. Anne Vestenie Nielsdatter og Mads Povelsøn Rosenørns yngste datter, Maren Madsdatter Rosenørn (+1723) blev i 1667 gift med Jens Poulsen til Søbygaard (+1687) og af deres børn blev tre sønner Niels (A), Mathias (B) og Jochum¹⁷) adlet den 11/2 1718 under navnet POULSON.

A. Niels Poulson til Gunderupgaard og Lynderupgaard (+1728) havde i sit ægteskab med ovennævnte Gertrud Hofman bl. a. to døtre, hvoraf den ældste ældste Margrethe blev gift med Johannes Juul til

Lynderupgaard, der efter indgiven ansøgning den 28/11 1749 blev adlet under navnet JUULSON. Slægten uddøde med primaten. En anden datter Karen blev gift med provst Thomas Just Jermiin til Ausumgaard (†1778), som dennes anden kone, og for ham blev der den 25/4 1750 udstedt et adelsdiplom under navnet JERMIIN. Slægten Jermiin lever endnu og besidder stadigvæk Ausumgaard.

B. Niels Poulson's medadlede broder, Mathias Poulsons ældste datter Marie Kristine (†1736) blev i 1720 gift med Christian Fischer til Allinggaard (†1774), for hvem der den 27/10 1719 blev udstedt adelsbrev under navnet FISCHER. En anden datter af Mathias Poulson Anne Marie kom i 1724 i ægteskab med Christen Linde til Bækmark, og deres søn Christen Linde til Engelsholm blev gift med Gedske Lichtenberg, og fra dem nedstammer slægten LINDE-FRIEDENREICH, der den 11/7 1810 fik patent.

III. Anne Vestenie Nielsdatter og Mads Povelsøn Rosenørens ældste datter, Kirsten Rosenørn (†1694) ægtede anden gang landsdommer Peder LERCKE, der 20/3 1679 fik våbenbrev og under samme dato fik hans kone sit eget våbenbrev i fællig med broderen.

IV. Peder Madsen ROSENØRN (†1706) til Tvillum, der var gift med Anna de Hemmer. De havde bl. a. sønnerne Poul (a) og Mathias (b), der har interesse i denne sammenhæng.

a) Generalmajor Poul Rosenørn til Katholm og Mejlgaard (†1737) havde i sit ægteskab med Mette Benzon (†1752) – cfr. nedenfor – bl. a. datteren Margrethe Rosenørn til Riberkærgaard, der i sit ægteskab med Christoffer Fr. Gersdorff (†1748) bl. a. havde datteren Sophie Amalie, der i 1769 blev gift med etatsråd Tøger Reenberg Teilman til Endrupholm (†1788), der sammen med sine brødre den 31/3 1751 var blevet optaget i adelsstanden under navnet TEILMAN. Margrethe Rosenørns sønne datter, Gerhardine Jochomine Gersdorff (†1826) blev i 1801 gift med generalkrigskommissær Joseph Louis Bruno de SERÈNE D'ACQUERIA til Ussinggaard og Merringgaard (†1853), for hvem der den 30/4 1817 blev udstedt adelsdiplom. Poul Rosenørn og Mette Benzon havde udover datteren Margrethe også en datter ved navn Anna (†1748), der i 1740 blev gift med kgl. hofbygmester Lauritz Thurah (†1759). For ham og hans broder Diderich blev der den 14/10 1740 udstedt adelsdiplom under navnet THURAH. Poul Rosenørns sønne datter Mette Pauline (†1811) viedes i 1776 på Christiansborg Slot til geheimeråd, overhofmarskal Engel Carl Ernst VON SCHACK til Nustrow i Mecklenburg (†1811), der ved patent af 17/1 1776 blev naturaliseret. Mette Paulines søster Johanne Caspare (†1829) blev i 1798 gift med geheimekonfe-

rensråd Werner Jasper MOLTKE (†1835), der den 7/3 1776 modtog naturalisationspatent, for derpå den 19/9 1834 at blive optaget i den lensgrevelige stand.

b) Peder Madsen Rosenørns yngste søn, Mathias Rosenørn til Aakær (†1725), var første gang gift med Lisbeth Friis (†1716) og anden gang med Hedevig Margrethe Bornemann (†1749), der ved diplom af 14/12 1731 sammen med nevøen Carl BORNEMANN blev optaget i adelsstanden. Fra Mathias Rosenørn og hans første hustru Lisbeth Friis, nedstammer den nulevende gren af slægten Rosenørn, hvor Henrik Christian Rosenørn af linien Rosenørn-Teilman erhvervede friherrepotent 1/4 1826 under navnet ROSENØRN-LEHN. Ved baronesse Anne Rosenørn-Lehn's (†1915) ægteskab med greve Fr. Ludvig Ahlefeldt-Laurviggen, blev der den 3/7 1905 udstedt patent, der tillod greven at forene det grevelige Ahlefeldtske våben med det friherrelige Lehn'ske, samt at føre navnet AHLEFELDT-LAURVIGEN-LEHN.

G.

Kun et enkelt af borgmester Niels Jacobsens børn kom til at bære hans navn, nemlig sønnen *Jacob Nielsen* til Ristrup (1604–1664)¹⁸), der i sin ungdom havde studeret ved Padua Universitetet, og siden hen gjort sig bemærket under Københavns Belejring i 1659. Han blev gift med Kathrine von Andersen af den gamle sønderjyske Klægsbølleslægt. Deres søn Hans Jacobsen VON LOSSOW – opkaldt efter moderens ungdoms forlovede – blev med sin tilkommende hustru Kirstine Marie Broberg og to søstre: Maren (†1697), der var gift med amtmand Christian Kruse til Hjermeslevgaard (†1699), og Anne Helwig (†1720), der 3. gang blev gift med Otto Holstein, ved patent af den 21/1 1681 optaget i adelsstanden. Slægten uddøde i 1702 med primaten.

H.

Mette Nielsdatter (1606–1687) blev i 1640 gift med dr. Niels Benzon til Vaar og Korsøgaard (†1674)¹⁹), som i sin ungdom havde opholdt sig i Venedig, hvor han var blevet slået til ridder af San Marco og optaget i den venetianske adelsstand. De havde bl. a. sønnerne Peder og Niels.

Peder Benzon til Havnø, Aagaard etc. (†1701) var anden gang gift med Margrethe Rantzau (†1699). Deres datter Mette Benzon og ægtefælle Poul Rosenørns afkom er omtalt i det foregående.

Peder Benzon og hans broder Niels Benzon til Waar (†1708) modtog våbenbrev den 15/12 1679 under navnet BENZON. Fra Niels Benzon nedstammer den nulevende slægt.

Til den Benzonske efterslægt er der i nyere tid udstedt ikke færre end fire diplomer, således den 14/10 1840, hvorved slægten BENZON-MYLIUS opstod, den 11/11 1893 fik kammerherreinde Mylius tilladelse til at føre navnet MYLIUS-BENZON med dertil hørende våben, den 30/5 1900 fik Ludvig Castenskiold tilladelse til at føre navnet BENZON-BULL med det Benzonske våben, og endelig er der den 29/12 1893 udstedt et diplom for Carla Benzon-Bull til det Tirsbækske Fideicommiss. Hermed er vi nået til det sidste af de 31 diplomer, hvormed den vindskibelige Randersborgmester Niels Jacobsens descendenter og disse ægtefæller har vævet deres navne ind i den danske adelshistories store våbenprydede gobelin, og skal man med få ord karakterisere denne slægts menneskelige egenskaber, da kan man ikke gøre det mere rammende end ved kammerherre Peder Rosenørn til Katholm's valgsprog:

»SEDULITATE ATQUE ORDINE«²⁰⁾

KILDER:

Tycho de Hofman: De Lassonske Fundationer 1753 (Fund.). Albert Fabritius: Niels Jacobsens Stambog 1966 (Stam.). Thiset & Wittrup: Nyt Dansk Adelslexicon 1904. Danmarks Adels Aarbo 1884 ff.

NOTER:

- 1) Slægtstavlen kan føres tilbage til det 14. århundrede, cfr. Stam. pag. 13–14.
- 2) Fund. p. 4, note 1. 3) S. T. jysk. Hist. VIII, pag. 222; Kirkehist. Saml. 4. r. 4. bd. p. 203; Fund. pag. 6–16; Stam. pag. 11–18; S. A. Stadfeldt, Randers etc. pag. 120.
- 4) Begravet i Dover Kirke, hvortil parret gav et par malmstager. Hendes i dag forsvundne ligsten er gengivet i Fund., men uomtalt i C. A. Jensens Danske Adelige Ligsten. 5) Fund. pag. 12 skriver »38. octobr«! 6) Itinerarium Sacrae Scripturae, d. e. En Rejsebog offuer den hellige Skriff. Af Tyske på Danske udset [af Niels Jørgensen] Kbn. 1608. Denne bog tilhører Randers historiske Samling, hvortil den er blevet givet af borgmester i Stege P. C. S. v. Rosenørn († 1911). 7) Stam. pag. 19.
- 8) Epitafiets ordlyd er gengivet i Fund. pag. 15. 9) Der var egentlig 9 børn, men en datter der døde 7 år gammel lades her uomtalt. 10) Stam. pag. 14, 19, 20.
- 11) Anders Kiærulf var anden gang gift med Margrethe Braës. Braës slægten blev adlet den 11/12 1733. 12) Stam. pag. 14, 19, 20, 42. Mette blev gift med borgmester Mogens Schou i Randers, og Margrethe blev anden gang gift med biskop dr. Mathias Foss i Aalborg. 13) 1. c. pag. 20. 14) Fund. pag. 19–34; Stam. pag. 21–25; Stig Iuul: Kodifikation eller Kompilation, 1958. 15) Om Mads Poulson selv har kaldt sig »Rosenørn« er uvist, men at eftertiden har kaldt ham således fremgår af sønnen, Peder Madsen Rosenørns epitafium i Tvilum Kirke, hvor han kaldes »v. Rosenøren«. Nævnes skal det også, at Mads Poulsons ældste søn, der blev dræbt under Københavns belejring i 1659, hed Poul Ørn. 16) Maren Worm blev anden gang gift med geheimeråd Mathias Numsen til Saltø, der den 24/5 1688 fik våbenbrev. 17) Stam. pag. 25–27. 18) Stam. pag. 15, 19, 21, 42. 19) Fund. pag. 16, note 1. 20) I oversættelse: Ved stræbsomhed og påpasselighed.

SVAR PÅ SPØRGSMÅL

fra medlemmerne

COLLIN

Det af mig i Tidsskriftet (11. Rk. 6. Bd. 1945 p. 237) stillede Spørgsmaal er jeg nu i Stand til selv at besvare efter Studier i Landsarkivet for Sjælland (Holms Samlinger), jfr. ogsaa Wibergs alm. dansk Præstehistorie.

I. *Bodil Marie Collin*, dbt. 27. 3. 1705 Nykøbing F., + 14. 6. 1766 Stokkemarke. – G. 1° 30. 1. 1725 m. Sognepræst til Halsted og Aunede, Provst, Magister Rasmus Henriksen Lundt, * 8. 10. 1681 Kbhvn., + Juni 1727. – G. 2° 27. 6. 1729 m. Tolder i Nysted Jakob Rahr, begr. 13. 4. 1731 Nysted. – G. 3° 23. 2. 1741 Nysted m. Sognepræst til Stokkemarke, Magister Peder Jensen Blicher, * 11. 2. 1683 Bælum, + 14. 6. 1746 Stokkemarke.

Hendes Forældre:

II. 1. *Mads Jensen Kolding* (*Colling, Collin*), * Okt. 1665 Nykøbing F., 3. 1. 1696 Borgerskab som Købmand smst., 16. 10. 1703 Raadmand, 22. 4. 1720 Afsked efter Begæring og samtidig udnævnt til Kornmaaler, begr. 17. 4. 1725 Nykøbing F. (G. 1° m. Maren Pedersdatter, + 6. 3. 1704). G. 2° m.:

II. 2. *Abigail Jørgensdatter Wiel*, dbt. 21. 9. 1679 Nakskov, + 1757 Stokkemarke. (Datter af Raadmand i Nakskov Jørgen Jensen Wiel og Elisabeth Pedersdatter).

Hans Forældre:

III. 1. *Jens Madsen Kolding*, 24. 3. 1659 Byskriver i Nykøbing F., + 24. 7. 1702. (G. 2° m. Anna Pedersdatter Bøgvad, * ca. 1641, begr. 24. 4. 1711 Nykøbing F.). G. 1° m.:

III. 2. Boild..., + 23. 7. 1666.

HANS EGEDE GLAHN

MATHIESEN-MOTH SEGLETS STAMPE

I dette bind af Persh. T. har godsejer Jørgen Mathiesen, Linderud, Norge, (på s. 60) skrevet om fundet af tre segl i Rigsarkivets seglsamling, der syntes at have tilknytning til hans families historie. Seglene viser i antydet skjold en syvoddet stjerne under en nedadvendt måne, skjoldet er omgivet af stiliseret løvværk og over det hele står bogstaverne JFM. Det ejendommelige er, at der ved det ene aftryk er anført navnet »Jørg. Fr. Mathiesen«, mens de to andre er anbragt under familien Moths segl uden yderligere oplysninger.

Det er nu lykkedes at finde den seglstampe, hvormed disse segl er blevet udført. Den findes i Nationalmuseets 2. afdeling, og bærer her i overensstemmelse med afdelingens rekonstruktion af protokollen fra 1816 nummeret 673. Stampen er udskåret i en fast gullig stenart og har en usædvanlig form, nemlig som en glat halvkugle på hvis flade side præget er udmejslet. Der er intet spor af hverken signetring eller håndtag, i hvilken stampen kunne have været indfattet. Om dens herkomst gives i protokollen den oplysning, at den er fundet ved gravning i en have i byen Bogense på Fyn, men om tidspunktet vides kun, at det var før 1816. En undersøgelse ved arkivar Skytte i landsarkivet, Odense, har ikke ført til eftervisning af nogen Jørgen Frederik Mathiesen bosiddende i Bogense i denne periode.

Skønt fundet af seglstampen er et fremskridt, er problemet om de tre segl i Rigsarkivet dog stadig ikke opklaret, hvorfor yderligere bidrag til dets opklaring vil være meget velkomne.

JØRGEN NYBO RASMUSSEN, arkivar, cand. mag.

SLÆGTSHISTORISK FORENING, ÅRHUS 1957-1967

AF P. PORSE

Den 1. april 1967 kunne SLÆGTSHISTORISK FORENING I ÅRHUS fejre sit 10-års jubilæum. Et lille jubilæum vil vel nogle mene, men for foreningen dog særdeles betydningsfuldt, idet den gennem sit virke i disse år til fulde har vist sin berettigelse. Den har ikke alene overlevet, men er tværtimod i stadig fremgang, og det endda i en grad, som vel næppe mange af den lille håndfuld entusiastere, der startede foreningen, har kunnet forestille sig.

Spiren til foreningen blev lagt i 1956, da der i Århus i månederne januar–marts afholdtes et af landets første kursus i slægtsforskning med Århus stift historiske samfund og Østjysk Hjemstavn som initiativtagere og med nuværende overbibliotekar AAGE BONDE, Viborg, og arkivar FINN H. LAURIDSEN, erhvervsarkivet, som ledere. Kurset fik en så overvældende tilslutning, at det blev nødvendigt at dele de ca. 40 tilmeldte i to hold, ligesom den afsluttende ekskursion til landsarkivet i Viborg måtte afvikles over to gange. Trods dette voldte det dog lederne stort besvær under de trange forhold i landsarkivets gamle læsesal at skaffe plads til alle, og bedre blev det ikke af, at adskillige af deltagerne fra den første ekskursion havde held til også at indtegne sig til den anden. Da kurset var afsluttet, og deltagerne spredt for alle vinde, opdagede en del af dem, at man egentlig ikke var blevet færdige med at drøfte hinandens – og vel navnlig – fælles problemer. Man var klar over, at man havde forpasset tidspunktet ved ikke at være søgt sammen i en eller anden form for forening. – Til alt held startede AAGE BONDE stærkt tilskyndet af tidligere kursister et tilsvarende kursus i semesteret januar–marts 1957, og denne gang blev det allerede på et tidligt tidspunkt af semesteret besluttet ved afslutningen at søge dannet en forening af slægtsforskere.

Som et resultat heraf samledes den 1. april 1957 ialt 18 kursister med Aa. Bonde i spidsen på hotel »Ansgar« i Århus til en stiftende generalforsamling, som derefter vedtog de retningslinjer, efter hvilke foreningen skulle virke. Det blev besluttet at kalde foreningen Slægts-historisk Forening, Århus, med bynavnet blot som en markering af

foreningens hjemsted og ikke som nogen geografisk afgrænsning. Denne disposition viste sig rigtig, idet der i dag kan mønstres mangeårige medlemmer i byer som Viborg, Randers og Horsens, ja endda en enkelt så fjernt som Holte. Selvfølgelig er hovedparten af medlemmerne fra Århus og nærmeste opland, men herudover har Odderegnet gennem alle årene været stærkt repræsenteret, hvilket sikkert må tilskrives det mangeårige medlem, nu afdøde stationsforstander E. KASTERS enstående evne til at skabe historisk interesse.

På den stiftende generalforsamling blev det endvidere bestemt, at foreningens virke fortrinsvis skulle finde sted i månederne fra september til april med en fast mødeaften på den anden mandag i hver af disse måneder, samt at medlemmernes ægtefæller havde adgang til alle arrangementer.

Formålsparagraffen fik ved samme lejlighed følgende ordlyd: »Foreningens formål er at samle slægtshistorisk interesserede for ved fælles indsats, oplysende foredrag og ekskursioner til arkiver o. l. at øge kendskabet til slægtshistorisk forskning«.

Hvorledes er denne paragraf da blevet forvaltet?

Jo, der har i de forløbne år været 106 arrangementer, fordelt med 16 ekskursioner til landsarkivet i Viborg, 10 lørdags- eller søndagsudflugter i sommerhalvåret og en række besøg på institutioner o. l. som f. eks. erhvervsarkivet, statsbiblioteket, egsarkiverne i Odder og Skejby og byhistorisk arkiv i Randers. Langt den overvejende del af arrangementerne har imidlertid været henlagt til de faste månedlige møder på hotel »Ansgar«, hvor det oftest har været fremmede foredragsholdere, der som eksperter på hvert sit felt har viderebragt en viden om arbejdet, som siden er kommet medlemmerne til gode under deres fortsatte forskning. Foreningen har således haft foredragsholdere fra rigsarkivet, samtlige landsarkiver, hærens arkiv, Københavns stadsarkiv, erhvervsarkivet og udvandrerarkivet. Det vil selvsagt føre for vidt her at opregne de enkelte foredragsemner, men det kan nævnes, at det selvfølgelig først og fremmest har været foredrag om de enkelte arkivers opbygning, omfang og ikke mindst hjælpemidlerne til deres benyttelse, men også om enkelte arkivgrupper som f. eks. præstearkiver, bispearkiver, godsarkiver, byfogedarkiver o.s.v. Ind imellem har der været foredrag med angivelse af veje til løsning af specielle opgaver som f. eks. »Hvorledes man fører sin slægt tilbage til 1400-tallet, – hvis man er heldig.« Endelig har foreningen arrangeret deciderede spørgeaftener med rigsarkivar dr. phil. JOHAN HVIDTFELDT, arkivar KNUD PRANGE, Viborg, og senere med genealog P. AAGAARD, Viborg,

Slægtshistorisk Forenings bomærke

og bibliotekar CARL LANGHOLZ, Skive, der hver især med deres fabelagtige hukommelse vedrørende henholdsvis utrykte og trykte kilder har kunnet supplere mangen en ahnetavle. Af og til er det også lykkedes at formå dygtigere amatørgenealoger også inden for medlemskredsen til at fortælle om deres erfaringer, men det må vist fastslåes, at det sker for sjældent.

Af helt afgørende betydning for foreningens trivsel er kontakten mellem medlemmerne indbyrdes, og for lettere at bringe medlemmer med interesse i samme sogn i forbindelse med hinanden, har foreningen oprettet et såkaldt interessekartotek ordnet efter sogne, således at man straks kan se, hvilke andre medlemmer der måtte have interesse i samme sogn og i hvilket tidsrum. Det er formentlig ikke få af medlemmerne, som på denne måde har fået fælles ahner. På grund af behovet for snart at kontakte én og snart en anden af medlemmerne har foreningen også lykkeligt undgået klikedannelser, et problem som ellers ofte findes i foreninger.

Den mest skelsættende begivenhed i foreningen var dog, da lokalhistorikeren – nu arkivar ved landsarkivet i Viborg – POUL RASMUSSEN på opfordring fra foreningen påtog sig under FOF at lede et kursus under aftenskoleloven, som navnlig tog sigte på gotisk skriftlæsning og benyttelse af arkivalierne. Kurset, der indledtes i efteråret 1960, blev en så stor succes, at det senere på grund af pladmangel i folkebiblioteket i Århus måtte flyttes til erhvervsarkivet. Efter Poul Rasmussens ansættelse i Viborg i 1962 er kursusvirksomheden hver vinter siden da fortsat af to af bestyrelsesmedlemmerne, idet den samtidig er udvidet til også at omfatte et hold for begyndere. Under hvert semester afvikles alle foredrag og ekskursioner til landsarkivet i Viborg som fællesarrangementer for forening og kursister, hvilket har bevirket, at foreningen har en stadig tilgang af medlemmer blandt tidligere kursusdeltagere, således at medlemstallet i dag er på 71.

Hvis man nu efter de ti år skal se tilbage, vil der være mange mennesker, foreningen skylder tak for sin tilblivelse og beståen, over-

bibliotekar AA. BONDE er som primus motor ved foreningens start allerede nævnt, men nævnes burde også alle de foredragsholdere – og heriblandt i ganske særlig grad arkivar K. PRANGE – der gang på gang for et honorar, der knapt kunne betegnes som symbolsk, kom langvejs fra for at tale i foreningen i dens spæde start. Nævnes bør også rigsarkivar dr. phil. JOHAN HVIDTFELDT for den aldrig svigtende interesse for foreningen.

Skulle vi i foreningen udtale et ønske for fremtiden, måtte det være et ønske om, at der også andre steder i provinsen på tilsvarende måde – på lokalt plan – blev dannet foreninger tilsluttet Samfundet for dansk genealogi og Personalthistorie. Der kunne herved måske skabes kontakter fra den ene forening til den anden, muligt endda med løsning af opgaver for hinanden i nærliggende arkiver.

TILLÆG: Fortegnelse over medlemmernes trykte personalthistoriske arbejder.

Anm.: fortegnelsen omfatter i princippet kun personal- og slægtshistoriske arbejder, der er blevet til i den tid, slægtshistorisk forening har eksisteret. Et par ældre arbejder er dog medtaget, da de er af speciel personalthistorisk karakter og ikke findes omtalt i gængse bibliografier.

Margrethe Bach, overlærer (+), Århus: »Lidt om en soldat fra 64«. Ø Jy Hjemst 1964.

R. Bendixen, fhv. gårdejer, Århus: »Præster i Hasle, Skejby og Lisbjerg fra reformationen« ØJy Hjemst 1957–61. »Bondekår omkr. 1700. Fæstebonde, rytterbonde og selvejerbonde Knud Bendixen. Arb Årh St 1962. »Hasle skole gennem tiderne, smst 1965 f. (se Danske Historikere p. 11)

Fritz V. Bloch, insp., Højbjerg: »Ludvig Frederik Bloch, en Århusborger. Arb Årh St 1962.

Ove Bøeg, bogbindermester (+), Stilling, »Lauris Liisbergs slægt«. Arb Årh St 1963.

Sven Fritz, arkitekt, Åbyhøj: »Guldsmed Stallknechts sølvkop i Snetrup præstegård« ØJy Hjemst 1965. »Johan Henrik Plum – norskfødt gullsmed i Danmark« Gullsmedekunst nr. 7, Oslo 1965. »Guldsmed Augustinus Jacobsen, Århus – nogle bevarede arbejder« Arb Årh St 1965. »Guldsmed David Andersen Broe, Horsens« Arb Årh St 1966, »Guldsmed Hendrich Bötticher i Ribe« Mark og Montre 1967. »Billedhuggeren Jens Jakob Bregsnø« Bygmesteren 1946. »Arkitekt Fritz Höger«, smst 1949. Redaktør af Dansk Hjemstavns 1964–66 og arbejder, siden 1965 med støtte af Statens almindelige Videnskabsfond, med studier over danske guld- og sølvsmedemestre til supplement af C. A. Bøjes arbejder.

Jakob M. Hansen, fhv. lærer, Århus: arbejder om Nordby/Samsø, se Da. Hist. p. 57.

N. J. Israelsen, bygningskonduktør, Århus: »Tysk muremester J. F. Colwitz i Århus 1779–1808«, ØJy Hjemst 1964. »Nicolaus Hinrich Rieman. Bygmester i Jylland«, Foreningen til gl. bygn. bevaring 8/5, 1965. »Det gamle herresæde Vilhelms-

borg«, Jul i Årh. 1967. »Århus Museum og kgl. bygningsinspektør W. Th. Walter« Årh. Stiftstid. 6. 2. 1966. Arbejder siden 1966 med støtte af Ny Carlsbergfondet med studier over gamle danske bygmestre.

Iris Justesen, Odder: »Historien om et hængeskab fra 1756 i Enggaarden, Studshoved«. ØJy Hjemst 1960.

Emil Kaster, stationsforstander (†), Odder, se Da. Hist. p. 83.

Poul Ladefoged, fhv. lærer, Risskov: »Peder Jensen (Ladefoged) og Ane Mortensdatters efterslægt«, 1952, maskskr. (Da. Hist. p. 92).

S. K. Nikolajsen, rentier, Højbjerg: »Den gamle møller i Ørting« ØJy Hjemst 1965.

J. C. Pedersen, fhv. distriktsbestyrer, Århus: »Krigen 1864 og krigsdeltagerne fra Tiset sogn« ØJy Hjemst 1964. »Tiset sogns skoler før og efter skoleloven af 1814« smst. 1964. »Tiset sogns sognefogder gennem 175 år« smst. 1966. Slægts-historiske bidrag til de af Adslevslægten udgivne årbøger.

Martha Pedersen, Århus: »Ole Rømer og hans slægt« Årh. Stiftstid. 5. 10. 1937. »Hvem var deres forfædre« smst. 6. 3. 1938. »Frederikke Louise Stolberg« smst. 18. 3. 1940.

Poul Rasmussen, arkivar, Viborg, se Da. Hist. p. 137, derudover »Viborg Lands-tingsdombøger 1616«, og – sammen med sin hustru – »De nørrejske landdistrik-ters rets- og politikredse indtil 1956«, 1967.

Gerda Repke, Århus: »Træk af Solbjergs historie« ØJy Hjemst 1965–66.

SMÅ MEDDELELSER

RASMUS OTHER OG AMBROSIVS STUB

(Persh. T. 15. rk. 1. bd. s. 153–77). Tilføjelser og berigtigelser.

Desværre fik jeg paa Grund af Bortrejse ikke Lejlighed til at læse Korrektur paa min Artikel Rasmus Other og Ambrosius Stub i Nr. 4. Enkelte Trykfejl er derfor ikke blevet rettet. Der er navnlig Grund til at nævne, at Hersleb S. 158 er blevet til Herslet. Sjællands Biskop Peter Hersleb er dog saa bekendt, at ikke mange vil være i Tvivl om, hvorledes Navnet skal læses. Der skulde desuden have været foretaget en enkelt Rettelse og gjort et Par Tilføjelser. S. 154 nævnes, at Other de første Aar efter sin Embedseksamen 1724 formodentlig har virket som Hører ved en eller anden Latinskole, inden han 1732 fik Ansættelse som Sognekapellan i Vordingborg og Kastrup. Det var dog ikke Tilfældet. Han var, inden han blev Kapellan, Huslærer hos sin Forgænger i Embedet Peder Hansen Paludan, som 1731 blev Sognepræst i Spjellerup; se Klein: Vordingborg Købstads Historie, 1923, S. 211. Others Suspension fra sit Embede ved Provsteretten i Baarse Herred 8. Juni 1740 blev begrundet med: 1. At Hr. Rasmus Other er bleven befundet beskienket, naar hand undertiiden har forrettet og skulle forrette sit Embede. 2. At hans Prædikener og Catechisationer for Beckeskovs Delinqventer i afvigte Sommer 1739 har været meere til Forargelse end til opbyggelse. 3. At hand end og uden for sit Embedes forretninger er nogle gange seet Drukken. 4. At hand har kiendt sig selv uværdig til at betiene det hellige Prædike Embede. 5. At han ved megen støien og Allarm har tit prostitueret sig paa Wordingborg torv og ellers gjort Got-Folck uroe om Natte-tiide i deres Huuse. 6. At hand med hug og slag har jevnlig ilde medhandlet sin huustrue og tit gjort hende huusvild. 7. At hand har været tilbøuelig til blodige Eeder og Banden. Begrundelsen er meddelt efter en Indberetning i Sjællands Stifts Bispearkiv – Provsterettens Retsprotokol er gaaet tabt. Punkt 2 om Beckeskovs Delinqventer angaar Bækkeskovbønderne, der var dømt for Mordet paa Ejeren af Bækkeskov Ahasverus Bekker. De blev idømt haarde Straffe, ikke mindre end 11 blev dømt til Døden og 4 til at arbejde i Jern paa Bremerholm. Inden de kunde lide deres Straf, var de indsat i Fængslet i Gaasetaarnet.

Ved Billedet S. 166 af det tidligere Pesthus ved Kalvebodstrand, senere Forlystelsesstedet »Belvedere«, skulde det have været oplyst, at det er en Akvarel malet o. 1875 af V. A. Thalbitser. Det tilhører Københavns Bymuseum, men er udlaant til Raadhuset.

ERIK KROMAN, overarkivar, dr. phil.

STORM

Rettelse til Civilingeniør Gravesens Stamtavle over Slægten Storm fra Haastrup, Persh. T. 15. Række, Bind 1, pag. 91–112.

Pag. 93 Nr. 8b staar, at *Hans Jørgensen Storm* er f. 23. 1. 1724.

Nu viser Haastrup Kirkebog at »1724, 23. 1. blev Hans Jørgensens ved Haastrup Kirke Søn født ved 7 Slet om Morgenen. Hjemmedøbt Jeg hannem samme Dag, da blef kaldet *Hans*«.

Denne »Hans« er altsaa Søn af en »Hansen« og hedder derfor Hans Hansen, ikke Hans Jørgensen.

Hans Jørgensen Storm er derimod f. d. 10. Marts 1721 som Søn af Jørgen Rasmussen (Storm) og Hustru Birgitte Christensdatter, hvad der ogsaa stemmer med, at han ved sin Død i 1786 er 65 Aar gl.

H. K. NIELSEN, civiling., Hjallese

TRELLUND

I Personalhistorisk Tidsskrift 1967, S. 62, findes en Tilføjelse til Artiklen om Borgmester Trellund i Kalundborg. Deri er en Misforstaaelse, som jeg gerne vil berigtige.

Der staar Linie 3 fra neden Citat fra Holbæk Amts Aarvog 1967: »den Gaard, som tidligere havde tilhørt Peder Trellund tilskødes »Madame Marie Pedersdatter«, Enke efter Hans Nielsen Fuglede. Hun kunde da igen flytte ind i sin Barndoms Gaard.«

Peder Trellund har aldrig ejet eller beboet Adelgade 17.

Ifølge Grundtaksten 1657 havde han flere Gaarde, bl. a. »den gord i Corel *han iboer* med den gord som var Jacob Jørgensens med Haugen dertill Vurderet for 1000 Rd.« Han nævnes i Kalundborg Tingbog 1655–58, Fol. 116 B, hvor han køber en Gaard af Søren Bay i Kelleklinte; den ligger paa søndre Side af Kordelgade imellem S. Johan Karls og Laurids Jespersens Gaarde. Ligeledes i Tingbogen 1658–62, Fol. 158 B f., hvor Peder Trellund pantsætter sin Hovedgaard til Søren Bay; det er formodentlig den samme Gaard, der er Tale om.

ANNA M/RHØJ

APOTEKER I CHRISTIANSTED P. E. BENZONS DAGBØGER OG BREVE

Nogle bemærkninger

Apoteker P. E. Benzons Dagbøger og Breve fra Vestindien, udsendt af Dansk Farmacihistorisk Selskab (1967), yder et væsentligt Bidrag til Belysning af Forholdene paa Øerne i de nærmeste Aar efter den engelske Besættelses Ophør i 1815; men ud fra et vestindisk-personalhistorisk Synspunkt lider Notestoffet desværre af betydelige Mangler, bl. a. fordi Kommentatoren, Apotekshistorikeren Aage Schæffer, med Hensyn til de talrige Jurister, Benzon kommer i Forbindelse med, ikke har benyttet Hjorth-Nielsen og Falk-Jensens Juristværker, men alene holdt sig til Kay Larsens vilkaarlige og udokumenterede Oplysninger i hans Kartotek »Dansk-vestindiske og guineiske Personalialia og Data« i Det kongelige Bibliotek. Dette maa undre, da Udgiveren dog har anvendt Carøe's Lægefartegnelser og Topsøe-Jensen og Marquards Søofficersfortegnelse.

Jeg skal tillade mig at fremsætte nogle supplerende Bemærkninger:

S. 57 og flere Steder nævnes Politimester i Christiansted, Kammerjunker *Koefoed*, uden Fornavn, og i Note 44 henvises til, at Kay Larsen nævner en K., assessor, Skifteforvalter i Christiansted 1827, Kammerjunker. Det er ham, nemlig *Georg*

Albrecht Koefoed (1789–1855), cand. jur., 1814 Assessor i den vestindiske Lands-overret, senere tillige Skifteforvalter i Christiansted og kst. Politimester og i 1830'erne et Par Gange kst. som juridisk Regeringsraad; men da han ikke fik opfyldt sit Ønske om at blive udnævnt som saadan, søgte han hjem og blev 1839 Borgmester og Byfoged i Randers; 1852 Etatsraad.

S. 91 staar noget tilsyneladende mystisk:

Efter Omtale af Benzons Arbejdsgiver, Dr. Schlegels Proces mod Snedker Colbjørnsen vedr. noget Arbejde paa Apoteksbygningen siges 10/4 1818: »Schlegels Sagfører har faaet andet at tage vare end at opføre tragiske Duetter! – Navnene Borch og Holtermann er i Alles Munde.« – Der skal staa »Dueller«, og de 2 implicerede var ikke de i Note 62 formodede, Overretsprokurator Gerhard Frederik Borch (1782–1852) og »Prokurator, Justitsraad« Amon Richard Holtermann. Sidstnævnte eksisterer mig bekendt ikke, men må være en Sammenblanding af Provincialmedicus i Næstved, Justitsraad Amund Richard Holtermann (1756–1824) og dennes Søn, Prokurator *Hans Holtermann* (1788–1818). G. F. Borchs Broder, Prokurator *Peder Rosenstand Goiske Borch* (1785–1836) duellerede i April 1818 med Hans Holtermann efter længere Tids Fjendskab og dræbte ham ved 2. Skud. En Kommission blev nedsat til nærmere Undersøgelse af Sagen (den vestind. Regerings Referatprotokol 1818 A, Nr. 146 og 170, RA). Holtermann var Ejer af Plantagen »The Springs« og efterlod sig 2 smaa Børn med kulørte Kvinder (Christiansted Registreringsprotokol, RA). – Der var i øvrigt paa den Tid en 3. Broder Borch i Vestindien, ogsaa Jurist og Prokurator, nemlig Carl Wilhelm Borch (1789–1825). De var Søner af Professor Caspar B. i Sorø og saaledes Brødre til Digteren Fr. Paludan-Müllers senere Hustru Charite Borch.

S. 162 og flere Steder omtales Inspektør *Knudsen* paa Schimmelmans Plantage »Den store Prinsesse«, uden at han er identificeret. S. 163 nævner Benzon sit »Venskab« med K., og de synes at have staaet hinanden ret nær, da B. flere Gange er til Selskabelighed paa »Den store Prinsesse«. Der er Tale om Kaptajn, Kolonialadjutant *Hans Christian Knudsen* (1788–1857), se om ham bl. a. min Artikel »Anna Heegaard og Peter v. Scholten« i nærv. Tidsskr. 1958, S. 25–37, navnlig S. 31 ff., og nu: »Universitetets Ridefoged i Roskilde Christen Knudsen og hans nærmeste Efterkommere«, smst. 1967–68, S. 139 ff (149). Han var kommet til Vestindien et Aars Tid før Benzon, og som jævnaldrende og begge Præstesønner var det naturligt, at de sluttede sig til hinanden. Efter nogle Aar som Inspektør paa de schimmelmanske Plantager, blev K. selstændig Planter, idet han fra 1823 i 30 Aar drev Plantagen »Belvedere« paa Nordsiden af St. Croix, som han overtog efter nedennævnte Peter Moth. Knudsen var ældre Broder til den S. 322 og Note 145 omtalte Skibslæge paa Briggen St. Thomas, senere Garnisonslæge paa St. Croix A. B. B. Knudsen (1806–79).

19/12 1820 (S. 206) bivaaner Benzon »Brudevielse og Bryllupsgilde«. Jeg gætter paa, at Festen er holdt hos Kapt. Knudsen, da det var hans 19-aarige Steddatter *Sophia Frederica Battier*, som i Christiansted blev gift med kst. Skifteforvalter *Mathias Rohlsen* med Knudsen og Dr. Schlegel som Forlovere. – I 1833 blev Brudens yngre Søster Anna Margrethe Battier gift med Benzons Svoger, Byfogedfuldmægtig i Christiansted F. W. Didrichsen.

24/6 1821 (S. 221) er B. sammen med nogle Landsmænd og nogle »Mulatinder og Masturinder (?) hvad de kaldes« til Frokost paa Store Prinsesse. Der skal sikkert

staa »Mustizinder«, som var den officielle Betegnelse for kvindelige $\frac{1}{4}$ Negre, Børn af Mulatter og hvide, og en af dem har nok været den bekendte Anna Heegard, senere Generalguvernør Scholtens Samleverske, jfr. min ovennævnte Artikel om hendes tidligere Forbindelse med Knudsen.

S. 230 og 236 omtales Besøg paa Belvedere hos Planter *Peter Moth*, som ikke har kunnet identificeres. – Han var af vestindisk Familie, født 1775, død 1840, exam. jur. og nogle Aar Prokurator paa St. Croix, senere som nævnt Planter. 1821 overgav han sit Bo til Skifteretten som Opbudsbo, og Plantagen Belvedere blev overtaget af Kongen, der kort efter afhændede den til forannævnte H. C. Knudsen. Moth rejste 1836 til New Orleans, hvor han døde.

S. 365, Note 85, siges, at Søløjtnant, Baron *F. Stampe* (1797–1842) var Chef for Orlogsbriggen St. Croix paa Togt til Dansk Vestindien 1819–21. – Saa unge var Cheferne ikke. Stampe var med, men Chef paa Togtet var Kaptajn *H. D. B. Seidelin* (1779–1859), senere kar. Viceadmiral.

S. 368–69, Note 126 og 133, omtales baade *U. C. Wedege* og *F. L. C. P. Rosenørn* som Justitiarius i den vestindiske Landsoverret fra 1814. – Det rigtige er, at Wedege $\frac{3}{5}$ 1814 udnævntes til Justitiarius og Rosenørn samtidig til 1. Assessor.

S. 371, Note 151, siges om *Johannes Søbøtke* bl. a., at han var Generalguvernør 1835–48. – Generalguvernør var dog som bekendt Peter v. Scholten, medens Søbøtke – der var Guvernør over St. Thomas og St. Jan – havde Titel af Vicegeneralguvernør og var kst. som Generalguv. under Scholtens Hjemrejser til Europa. Om Søbøtke kan nærmere henvises til H. Lawaetz: Peter v. Scholten, Kbh. 1940, navnlig S. 55 ff.

H. F. GARDE, kontorchef, cand. jur.

GLUD I KALUNDBORG

Et Eksempel paa forvirrende Navngivning

Af Museumsinspektør Waagepetersen er jeg blevet gjort opmærksom paa et Skifte som findes i Kalundborg Byfogedarkiv E, Skiftedokumenter 1764–65, Nr. 6. Dette Skifte er efter Tolder Simon Glud, død her 1747 og hans 3. Hustru Anna Cathrine Pedersdatter Thisted, der er gift før 27. 4. 1732¹⁾, hun død her, bg. 16. 3. 1753 men ikke nævnet paa Gravstenen, som ligger paa den gamle Kirkegaard. Deres Testamente, underskrevet 3. 10. 1738, findes i Danske Kancelli D. Nr. 18. Sjællandske Reg. begyndt 1736 sluttet 1738. Nr. 56. Fol. 823 A (Ra.).

Af nævnte Skifte fremgaar det, at Tolder Simon Gluds Far, Snedker Niels Simonsen er Broder til den i Hauch-Fausbøll: Personalhistoriske Samlinger I, S. 391 nævnte Kunstdrejer Hans Simonsen Dreyer, og det er deres Efterkommere, der er Arvinger. Disse var »efter Legimation og Decission: Bemte. Tolder Gluds Fader som boede i Odense ved Navn Niels Simonsen Snedker, hans Broder afgangne Hans Simonsen Kunstdrejers Børn og Børnebørn, som vare Sal. Tolder Gluds Sødskende Børn. Næmelig: Hr. Cancellieraad Jens Dreyer til Rachenberg, Postmester Hans Dreyer udi Frederichs Sted i Norge (usikker i Pers. Saml.). Hans Peter Dreyer, Farver i Odense, Elisabeth Dreyer, Knud Hansens Hustru af Odense Skibhuse.

Men da alle disse 4re Hovedlods Arvinger ligeledes ved Døden er afgangne /: dog Hr. Cancellie-Raad Dreyer levede (1747) da Arven var falden /: deeles enhvers lod til deres efterladte Børn.

Cancellie-Raad Jens Dreyers 4 Børn (der levede 1763) var: Hr. Hans Dreyer,

Spr. til Tranekier Menighed paa Langeland. Christian Hansen Dreyer, Købmand i Odense. Sara Dreyer, gift med Hr. Provst Ramus i Odense. Woldborg Dreyer, gift med Hr. Lars Schebye paa Raschenberg.

Afg. Postmester Hans Dreyers 2 Børn som var: Hans Dreyer, Købmand i Odense. Arnoldus Dreyer, opholdende sig i København. Afg. Farver Hans Peter Dreyers 4 Børn: Hans Hansen Dreyer, Forpagter paa Wedelsborg. Jacob Dreyer, 11ve Aar, er hos sin Moder i Odense. Madam Giertrud Kirstine Dreyer, gift med Hr. Chresten Ørbech ved St. Knuds Menighed i Odense. Woldborg Hansdatter Dreyer, hos Moderen i Odense.

Afg. Elisabeth Dreyers Søn, Hans Knudsen, opholder sig i København.

Saa følger Arvingerne efter Tolder Simon Gluds Enke, Anne Cathrine Pedersdatter Thisted²⁾, men der er saa mange, at det vil føre for vidt at nævne dem her; de er alle bosat paa Sjælland, dels i København, Ringsted, Køge, Korsør og Kalundborg, dels paa Landet.

Skriftet, der begyndte 1. 6. 1753 sluttede først 13. 10. 1763; Grunden til, at det varede saa længe, inden det kunde sluttes, var, at to af Arvingerne efter Gluds Enke ikke kunde findes. Det var Jens Evartsen, Søn af hendes Moster Sidsel Jensdatter i Glim og Niels Pedersen, Søn af hendes Moster Inger Jensdatter g. m. Peder Bager i Ringsted.

Til sidst blev de øvrige Arvinger utaalmodige, og en af disse, Rasmus Jespersen Thune, Spækhøker i København, faar udvirket, at Arven kan udbetales imod, at de to Arvelodder til Jens Evartsen og Niels Pedersen skal blive staaende i 15 Aar, for det Tilfælde, at disse skulde vise sig.

Tolder Gluds Gravsten findes her paa den gamle Kirkegaard. Indskriften lyder: Her under / Hvilere Kongl. Mayt: / Forige Tolder i Callundborg / ædle Simon Glud / fød i Ottense den 16. October Ao. / 1664, død her den 17. Augusti Ao. 1747 / i sit 83. Aar; og hans første sal. Hustroe / Dydædle Cathrine Rahn / fød i Preds i Holsten den 4. agu: ao. 1657 / Død den 24. May ao. 1727 i sit 71. Aar / de har givet et Huus til de fattige. / Og Tolderens anden sal: Hustroe Dyd / ædle Sophie Schrøders:³⁾ / sal. Borgemester Lorentz Brasses / Enke; givet her til vor Frue Kirche en / Alterdug en Lod Jord i Nyvang og Ca / pital 100 Dal.; Til Latine Schole 100 Dal.; og / Til de fattige 100 Dal: at nyde Renten aar / lig af efter gave brevenes Indhold. / Gud Aleene Æren Og Glæde deris sjæl. / Det er bedre at være ved døren i Guds / hus; End lengerboe i de u-gudeliges / Boelig: Ps: 84, V, 10.

ANNA MYRHØJ

NOTER:

- 1) Tolder Simon Gluds Kiereste er da Fadder her i Kirken til Guldsmed Kløyens Barn. Bryllupet er ikke fundet.
- 2) Der er Efterkommere af en Morbroder og 2 Mostre.
- 3) Viet i Hjemmet Onsdagen den 24. September 1727, bg. Onsdagen den 15. Oktb. 1727, 75 Aar. (Kb).

Rettelser og tilføjelser til Aage Dahl:
FEMERNS PRÆSTEHISTORIE TIL 1864
(Persh T 14. rk. VI bd. s. 73–106)

AF RUDOLF MÖLLER

Side 76: Provst Femern Provsti

4. (1457) Tidericus von Eytzen.

Side 78: Sp. Burg/Femern

5. 15...–1552 Kirkeinspektør Mag. Peter Masius.
6. 1552–1570 Kirkeinsp. Michael Rhau, imm. Wittenberg 12. 3. 1550, 1. 6. 1552 Sp. Burg.
8. 1592–1607 Kirkeinsp. Mag. Folche Hansen Ligarius, imm. Frankfurt/Oder 1585.
10. 1629–1639 Kirkeinsp. Mag. Morten Wilde, imm. Wittenberg 29. 6. 1607, Mag. Wittenberg 26. 9. 1620.

Side 79:

12. 1653–1694 Kirkeinsp. Mag. Mathias Mathiasen Lobedantz.
Søn: 1) Mathias Mathiasen Lobedantz. † Sandesneben/Lauenburg 13. 5. 1747.
13. 1694–1703 Kirkeinsp. Paul Gerhard Johannsen Walther, g. 1) Rendsburg 27. 5. 1686 Sophia Elisabeth Rotgerdatter Neve, datter af borgmester i Rendsburg Rotger Neve.

Side 80:

15. 1711–1717 Kirkeinsp. Christian Detlev Rohde, imm. Kiel 6. 7. 1670.

Side 82:

20. 1789–1811 Provst Hans Thomsen, g. 1761 Christiane Catharina Mackeprang.

Side 83: Archidiakon Burg/Femern

1. 155?–1558 Mathias Flege, imm. Rostock 2. 8. 1552, Mag. Rostock 1561.

Side 84: Archidiakon Burg/Femern

6. 1624–1629 Mag. Henrik (Danielsen) Masius (Maas), imm. Wittenberg 26. 5. 1604, Rostock juni 1605, mag. smst. 6. 5. 1613.
7. 1629–1635 Christian Prusse, imm. Helmstedt 8. 4. 1617 »Faemariensis«, ej fundet i Rostock matriklen.
10. 1639–1644 Marcus Tøke, f. Femern ca. 1611, imm. Rostock 1624 (non jurav.).

Side 85:

16. 1703–1720 Johann Hilmers, imm. Wittenberg 14. 4. 1701.
17. 1720–1721 Arnold (Arent) Christian Martinsen Wacker, g. 2) Eva Marie Christiansdatter Rohde. (F. 16. 5. 1693 stryges).

Side 86:

18. 1721–1736 Mag. Johann Adolph Granau, Agnete Emerentia Rohde D. Barmstedt 24. 7. 1683.

Side 87: Diakon Burg/Femern

14. 1676–1685 Johann Simonsen, indsat 17. 2. 1676.

Side 88:

20. 1721–1731 Johann Daniel Decker, Eva Maria Rohde (f. Barmstedt 16. 5. 1693 stryges).

Side 89: Kompastor Burg/Femern

3. 1835–1843 Johann Bernhard Chemnitz, Cathrine Dorothea Meinertz, † Preetz 19. 3. 1879, begr. Rahlstedt 25. 3. s. å.

4. 17. 5. 1844 – 2. 11. 1862 Ernst August Emil Niese, cand. Gott. 1840.

Side 90: Sp. Bannesdorf

5. 15... Hermann Becker, fra Magdeburg, imm. Wittenberg marts 1550, Sp. Bannesdorf (1552 ?)–1570.

Side 91:

8. 1610–1614 Johannes Augustiny, imm. måske Rostock dec. 1587, 1604 Diakon Bannesdorf.

10. 1648–1677 Mag. Henrik Detlefsen Dreyer, imm. Rostock maj 1627, Wittenberg 29. 4. 1629.

11. 1678–1697 Detlev Pauli, imm. Wittenberg 22. 3. 1660.

13. Adj. min. 4. 8. 1741–1746 Friedrich Jacobi, f. Bergstedt 16. 7. 1704, g. Hamburg

1. 12. 1746 Gertrud Lucia Rode.

Side 93:

1. 1604–1610 Johannes Henriksen Augustiny.

4. 1648–1649 Mag. Johann (Jacobsen) Høwisch, 1647 Hofpr. Eutin (?).

Side 94:

10. 1728–1739 Mathias Michael Krebs, imm. Rostock oktober 1714.

Side 96: Sp. Landkirchen

4. (1457)–1479 Johann Bockmast.

11. 1570–1572 Simon Meles, ant. f. Güttersbach (Starkenburg).

15. 1622–1635 Johannes Wolff, imm. Frankfurt/Oder 1602, Rostock maj 1604, mag. smst. 10. 11. 1608.

Side 98:

23. 1795–1817 Nicolai Mackeprang, g. 2) 15. 12. 1796 Anna Christine Külsen.

Side 99: Diakon Landkirchen

7. 1556–ca. 1570 Melchior Cramer, fra Heiligenhafen, imm. Rostock 1. 7. 1542.

13. 1635–1640 Peter Hansen Wolf, imm. Wittenberg 20. 9. 1630.

14. 1641–1672 Mag. Joachim Joachimsen Stresow, imm. Frankfurt (Oder) 1624 (non jurav.).

Side 101:

24. 1837–1866 Nicolaus Christian Schmidt.

Sp. Petersdorf

1a (1457) Johann Tode.

Side 102:

11. 1677–1689 Joachim Masius (Maas), imm. Rostock oktober 1637, Greifswald 21. 8. 1640.

Side 103:

12. 1690–1702 Johann Samuel Tenner, 2. 6. 1679 Diakon Petersdorf.

17. 1782–1818 Johann Daniel Gundelach, imm. Erfurt 1757.

Side 105: Diakon Petersdorf

14. 2. 6. 1679–1690 Johan Samuel Tenner.

16. 1702–1713 Valentin Köpke, imm. Helmstedt 1693.

Side 106:

23. 1811–1830 Hans Christian Gøttig, imm. Göttingen 1791.

24. 1831–1846 Diedrich Christoph Johann Schumacher, 4. S. 3 Dtr.

SPØRGSMÅL FRA MEDLEMMERNE

Den, der dyrker personalhistorisk eller slægtshistorisk arbejde, kommer let i besiddelse af stof, som han ikke selv har brug for, men som andre måske forgæves har søgt efter. Det er derfor redaktionens håb, at rubrikken »Spørgsmål fra medlemmerne« vil kunne udvikle sig således, at medlemmerne samtidig med at fremlægge deres egne spørgsmål gør opmærksom på, hvilket materiale de selv ligger inde med, som måske kan være til gavn for andre. Ligeledes opfordres medlemmerne til at indsende lejlighedsfund af almindelig interesse til publicering under rubrikken »Små meddelelser«.

BLOM

Oplysninger søges om:

Anne Cathrine Blom, f. ca. 1751, død 12. 11. 1825 i Kbhvn., gift 1785 i Kbhvn. med Brygger Thomas (Andersen) Mollerup, han f. 1748 i Mollerup By, Sønderlyng Herred, Viborg Amt, døbt i Ørum Kirke, samme Herred.

To Søstre:

Signed Marie Thygesdatter Blom, f. ca. 1760 eller tidligere, død i Kbhvn. 1794, gift med Niels Andersen Mollerup, han f. 1753 i Mollerup By, Sønderlyng Herred, Viborg Amt, døbt i Ørum Kirke, samme Herred, og Broder til forannævnte Thomas Andersen Mollerup.

Anne Elisabeth Blom, f. ca. 1760, gift med Peter Olsen, og boede 1801 i Vestergade 10–21, Kbhvn.

Niels Pedersen Blom, Hørkræmmer i Kbhvn., Borgerskab i Kbhvn. 1767, f. ca. 1735 i Jylland, hvor? Gift anden Gang med Birthe Pedersdatter (5 Børn). Kender nogen hans første Kone?

CECIL KINBERG, Toftekærsvvej 11. Gentofte

OPPENHAGEN

Joost Oppenhagen fra Becken i Westfalen fik 1685 borgerskab i Fredericia som brolægger. Hans efterkommere levede hovedsagelig i Fredericia og omegn, i Ringkøbing og Rudkøbing, samt i København – her flere underofficerer i anden halvdel af forrige århundrede. Nulevende bærere af navnet vistnok alle i København, en gren menes dog bosat i Holland. – Alle oplysninger om familien Oppenhagen modtages med tak af

oberstløjtnant P. P. SCHROEDER, postbox 150, Rønne

SMIDT OG SØBØTKER

Hvis nogen af Tidsskriftets Læsere kan give Oplysninger vedr. nedennævnte Personer, vil det blive modtaget med megen Taknemmelighed.

Kammerraad Johannes Mageus (1745–1801) var gift med Else Margrethe Smidt, f. paa St. Thomas 1758, † 1813, Datter af Andreas Knudsen Smidt, 20/3 1749 g. m. Anna Maria Søbøtke (Enke efter Peder Mathiasen From, se Persh. T. 1960, Side 185).

1) Ved man, hvor A. K. Smidt var født, hvem hans Forældre var, eller kendes andre, flere af hans Forfædre?

2) Hvem var Anna Maria Søbøtke Datter af? (L. Bobé's Stamtavle over Fml. Søbøtke i Bogen om St. Petri Kirkes tyske Menighed hjælper ikke meget).

Ifølge Register til Testamenter fra St. Thomas (RA) oprettede hun Test. af 14/10 1793.

E. CASTENSKIOLD, Nyskovhus, Haslev

ØSTERGAARD

Kommerceraad *Christian Østergaard*, Skrædder, senere Fiskebensfabrikant og Brygger i København, død 4. Jan. 1811, 63 Aar gl., (Helligaand) var iflg. Borgerskabsregistrene født i Jylland. Vides det hvor og hvornaar? – Han var gift (hvor og hvornaar?) med Margrethe Sophie Kisling, dbt. 3. Marts 1752 i Æbeltoft, død 28. April 1806 i København (Helligaand). Oplysninger til besvarelse af ovenstaaende Spørgsmaal modtages med Tak.

E. KOEFOED, Mothsvej 30, København – Holte

ÆLDRE HÆFTER SØGES

Undertegnede savner følgende hæfter af Persh.T.:

1. rk. 1. bd., 3. rk. 2. bd. og 7. rk. 4. bd.

i overskud haves:

1. rk. 3. bd. 3. hft. (s. 177–288 og 401–476), 7. rk. 5. bd. 3. og 4. hft.

KARSTEN WINKEL RASMUSSEN, Vodroffsvej 7, Kbhv. V.

ANMELDELSER

Sjællandske Retsbetjentarkiver for 1919. Frederiksborg amt I. Foreløbige arkivregistraturer udg. af Landsarkivet for Sjælland m. m. København 1968. Stenc. 186 s., kr. 13,50.

Landsarkivet for Sjælland m. v. har i sin serie af foreløbige arkivregistraturer over retsbetjentarkiverne indtil 1919 udsendt et bind om Frederiksborg amt med undtagelse af Helsingør Byfogedarkiv, hvorover der vil komme et særligt bind.

Det forekommer lidt koket at kalde det foreliggende bind for en foreløbig registratur, idet den synes særdeles udtømmende og snarere noget for voluminøs end nødvendigt. I denne forbindelse tænkes på de tilfælde, hvor der findes en ubrudt række af protokoller eller akter, og man ikke alene i hovedet angiver at en sådan række findes, men også nedenfor anfører i hvilket tidsrum de enkelte pakker eller protokoller er anvendt. Hvis det havde haft relation til en litrering, som i enkelte tilfælde, havde det været i orden, men ellers ikke.

Bindet er som ved de Lollandske retsbetjentarkiver indtil 1919 bygget op efter de før 1919 gældende retskredse, begyndende med en kort oversigt over birkets eller i et enkelt tilfælde herredets historie, med birkedommeres og skriverser navne for derefter at komme med den egentlige registratur, der er rubriceret fra A—O—: A. ældre reversaler, registre m. v. B. Justits- og Politivæsen samt skøde- og panteprotokoller. C. Fogedforretninger. D. Notarialforretninger. E. Skifte- og Overformynderivæsen. F. Auktionsvæsen. G. Politiforvaltning. H. Næringsvæsen. I. Borgerligt ægteskab og Navneforandring. K. Tiendekonstatering. L. Alm. Regnskabsvæsen. M. Udskrivningsvæsen. N. alm. Korrespondance. O. Diverse.

Registraturen, der er udarbejdet af landsarkivar dr. phil. *Harald Jørgensen* og cand. art. *Marton de Hartyani* er overskuelig og let forståelig. Den vil for personalhistorikere være en lettelse når der skal søges oplysninger om rets- og skiftesager, og skal man på jagt i skøde- og panteprotokollerne vil man også på forhånd kunne se, hvor langt man kan komme. Et fortrinligt hjælpemiddel til en billig penge.

F. S. GROVE-STEPHENSEN

Jørgen Gløersen: Dødsfall i Norge 1763–1825. Utgitt av Norsk Slekthistorisk Forening. Med støtte av Norges almenvitenskapelige Forskningsråd. Oslo 1964. 507 s. Medens man i Danmark i et Par Menneskealdre har draget megen Nytte af Richters Fortegnelser over Dødsfald 1760–1891 (dets Mangler ufortalt), har man i Norge ikke haft tilsvarende samlede Dødsfaldslistor, bortset fra A. M. Wiesener: Dødsfald i Bergen 1765–1850 (1925). Til Gengæld er man nu i Norge begyndt at udsende et Værk, som langt overgaar Richters Uddrag af Dødsannoncer, idet Overingeniør Jørgen Gløersen med Wiesener som Forbillede registrerer samtlige Dødsfald, som har været averteret eller anmeldt i »alle i den forbindelse aktuelle norske aviser«

(d.v.s. 9) i Perioden 1763–1825, Bergens dog naturligvis undtaget. Det samlede Antal Dødsfald anslaaes til ca. 12800. Ikke blot Dødsannoncer er gennemgaaet, men ogsaa Proklamaer og Skiftelysninger, og herfra er meget supplerende Stof hentet, ligesom der bringes Oplysninger om Mindedigte m. v. Alle Oplysninger har Kildehenvisninger. Et »Navneregister« henviser fra Mellemlavne og gifte Kvinders Pigenavne.

Det turde være ganske overflødig at gøre nærmere Rede for Nyttens af dette imponerende Arbejde, som nu gør det muligt for Forskere at spare megen trælsom Søgning blot ved et enkelt Opslag. Udarbejdelsen har med Afbrudelser staaet paa siden 1933, men allerede i 1942 stillede Forfatteren sit Kartotek til Raadighed for interesserede. Med offentlig Støtte blev der imidlertid skaffet Mulighed for Trykning af Værket, som i Aarene 1961–64 udsendtes som Tillæg til Norsk Slektshistorisk Tidsskrift, men som nu ogsaa foreligger som selvstændig Publikation. Men dermed har Forfatteren heldigvis ikke ladet sig nøje; med beundringsværdigt Mod fortsætter han sit Arbejde – næste Bind, der siden 1966 ligeledes udsendes som Tillæg til NST, dækker Perioden 1826–40 og registrerer fra 35 Aviser ca. 13300 Dødsfald.

Der er al mulig Grund til at lykønske Forfatteren og norsk personalhistorisk Forskning med det foreløbig opnaaede Resultat og haabe paa Muligheden af at føre Arbejdet helt op til Nutiden, omend man formentlig paa et eller andet Tidspunkt maa opgive at registrere samtlige Dødsfald. Og samtidig er der Anledning til at efterlyse den Idealist, som vil paatage sig noget lignende for Danmarks Vedkommende – i første Omgang ved at udfylde den fæle Lakune for Aarene 1924–43.

SVEN HOUMØLLER

Jul. Margolinsky: 299 Epitaphs on the Jewish Cemetery in St. Thomas, W. I. 1837–1916. 2. ed. Kbh. 1965. 34 s., ill.

Paa Grundlag af 10 Notesbøger i Mosaisk Troessamfunds Arkiv i København meddeles her in extenso Gravskrifterne over den lille jødiske Menigheds Medlemmer. Fortegnelsen publiceredes første Gang 1957 i et lille, maskinskrivet Oplag, men foreligger nu i fotostatisk Optryk.

Indskrifterne er affattet paa Engelsk eller Fransk, en enkelt paa Spansk. I en lang Række Tilfælde angives afdødes Fødested, og heraf fremgaar det, at Hovedparten stammede fra Øen, de øvrige fortrinsvis fra Tyskland, Frankrig og England, medens ingen ses født i Danmark. Da St. Thomas imidlertid tilhørte Danmark i den Periode, Fortegnelsen omfatter, maa denne siges at være et naturligt Supplement til Udgiverens værdifulde Arbejder om de jødiske Gravpladser i Danmark (se Persh. T. 13 IV Side 49–51 samt 13 V Side 191–93).

SVEN HOUMØLLER

Porphyria – A Royal Malady. Published by the British Medical Association, London. 1968. 68 s. Pris: 12/6. (Optryk af artikler fra the British Medical Journal).

Porfyri er en sjælden, arvelig stofskiftesygdom, der viser sig ved pludseligt opstaaede tilfælde af kraftige underlivssmerter, der ofte kan forveksles med galde- eller urinvejskolikker, ledsaget af opkastninger og svær forstoppelse, ved at urinen under anfald kan farves kraftigt rød, eventuelt først efter henstand, ved psykiske og neurologiske symptomer, og endelig ved visse former af sygdommen ved over-

følsomhed af huden mod sollys. Sygdommen skyldes forstyrrelser i porfyrinstofskiftet. Porfyriner er betegnelsen på forskellige farvestoffer (pigmenter), der findes i organismen, og som ved porfyri findes i øgede mængder i urin og afføring. Sygdommen er først blevet beskrevet i dette århundrede.

To engelske læger, *Ida Macalpine* og *R. Hunter*, som tidligere i fællesskab har skrevet en bog om psykiatriens historie, offentliggjorde i 1966 i *British Medical Journal* en artikel, hvori de på grundlag af ikke tidligere benyttet arkivmateriale opstillede den teori, at kong *Georg III af Storbritannien* led af porfyri, og prøvede at sandsynliggøre denne ved uddrag af livlægenes daglige optegnelser om kongens sygdom. *Georg III's* sygdom, hvis mest fremtrædende symptomer var periodiske psykoser, er tidligere blevet opfattet som en manio-depressiv psykose, således af den amerikanske psykiater *M. S. Guttmacher* i »*America's Last King. An Interpretation of the Madness of Georg III*«. (New York (Scribner), 1941), og efter ham af den britiske historiker *C. C. Trench* i »*The Royal Malady*«. (London (Longmans), 1964). Få regenters sygdomme har givet anledning til så svære politiske kriser som *Georg III's* lidelse.

Det er klart, at det er vanskeligt, for ikke at sige umuligt, at stille en diagnose på sygdomme hos personer, der er døde for et eller flere århundreder siden, på grundlag af lægers og lægfolks beskrivelser, da disse altid er afhængige af hver enkelt periodes opfattelse af sygdommene og deres årsager, og *Georg III* levede længe før der var tale om nogen medicinsk videnskab i moderne forstand. Idag kan diagnosen først sikres efter kemiske undersøgelser af abnorme stofskifteprodukter i urinen.

Som nævnt er sygdommen arvelig, og det skulle derfor være muligt at finde lignende tilfælde, der kunne undersøges nærmere, blandt *Georg III's* nulevende efterkommere. Ifølge arvelighedslovene vil imidlertid kun halvdelen af en angrebet persons børn få sygdommen, og de børn, der ikke får sygdommen, vil heller ikke kunne videreføre sygdommen til næste generation (dominant arvegang). I en ny artikel i *British Medical Journal* i januar 1968 har de nævnte forfattere videreført deres arbejde med henblik på, om det skulle være muligt at påvise sygdommen hos nulevende medlemmer af slægten. Det viser sig, at det er muligt at sandsynliggøre, at fire af *Georg III's* børn led af sygdommen, deriblandt dronning Victorias fader, *Edward* (1767–1820), hertug af *Kent*, men anlægget for sygdommen synes kun at være videreført til et barnebarn, nemlig prinsesse *Charlotte* (1796–1817), *Georg IV's* datter, som døde i barselsseng efter at have født et dødfødt barn. Hverken dronning *Victoria*, hendes ni børn eller 40 børnebørn synes at have lidt af porfyri. (At derimod hæmophilien, den arvelige blødersygdom, gennem dronning *Victoria* er blevet udbredt i Europas fyrstehuse er en anden sag, se *V. A. McKusick: The Royal Hemophilia. Scientific American* 213 (2). 88–95. 1965 (August)). Det er således ikke muligt at verificere diagnosen på nulevende efterkommere af *Georg III*. *Macalpine* og *Hunter* har derfor søgt at finde tilfælde i sidelinierne af *Georg III's* slægt, og det er lykkedes dem at påvise to tilfælde hos nulevende efterkommere af *Georg III's* faders to søstre, *Marie* og *Louise*, gift med henholdsvis *Karl I af Hessen-Kassel* og *Frederik V af Danmark*. I begge tilfælde er der foretaget biokemiske undersøgelser, der synes at bekræfte diagnosen. Sygdommen er så sjælden, at påvisningen af disse to tilfælde taler overordentligt stærkt for teorien. Selvom resultaterne af de foretagne biokemiske undersøgelser kun er ufuldstændigt gængs, og de data der meddeles kun viser moderate afvigelser fra det normale, mener de to forfattere, at

der hermed er ført et afgørende bevis for, at Georg III's sygdom virkelig var porfyri. Artiklen indeholder i noterne en undskyldning til de medlemmer af slægten, der har afslået at lade sig undersøge, hvilket måske kunne udlægges således, at der er andre nulevende slægtninge, der har symptomer tydende på sygdommen. Afslaget er beklageligt, da en undersøgelse af disse måske ville bidrage til endeligt at bekræfte diagnosen.

I deres sidste arbejde opstiller Macalpine og Hunter yderligere den formodning, at *Maria Stuart* (1542–1587), dronning af Skotland, skulle have lidt af porfyri. Er dette rigtigt, kan sygdommen følges gennem 13 generationer over 400 år. Maria Stuarts psyke har i tidens løb været genstand for overordentlig mange overvejelser, uden at man er kommet til nogen dybere forståelse. Med Macalpines og Hunters arbejde åbnes der nye muligheder herfor. Andre angrebne medlemmer af slægten skal være *James I af England* (VI af Skotland) Maria Stuarts søn, og dronning *Anne af England*.

Macalpines og Hunters teori er blevet gunstigt modtaget. Kun den ovennævnte M. S. Guttmacher har kritiseret arbejdet mere indgående og hævder, at de legemlige og sjælelige symptomer, som Macalpine og Hunter fremhæver, ikke hos Georg III er forekommet med den hyppighed eller intensitet, som man skulle formode, hvis det virkelig havde drejet sig om et tilfælde af porfyri (*American Journal of Psychiatry*. 123. 867–871. 1966–67). Det synes dog, som om Macalpine og Hunter har haft et andet og større kildemateriale til deres rådighed end Guttmacher. Sidstnævnte fastholder, at Georg III's sygdom var en manio-depressiv psykose, men da han døde i 1966, hviler hans afvisning af teorien kun på det materiale, der fandtes i den første af de to omtalte artikler.

Af interesse for dansk personalhistorie er, at Macalpine og Hunter på grundlag af de to englændere N. W. og C. F. L. *Wraxalls* beskrivelser allerede i deres første artikel formodede, at også Georg III's søster, *Caroline Mathilde*, Kristian VII's dronning, døde af porfyri, og at hun tidligere i livet havde haft to lettere tilfælde af sygdommen. På grund af de nære slægtskabsforbindelser, der i århundredernes løb har været mellem den hanoveranske og den oldenburgske fyrsteslæggt (inklusive hertuginierne) samt huset Hessen-Kassel, vil det være af interesse, om der fra danske kilder kunne fremdrages sygdomsskildringer, der er tilstrækkeligt detaljerede til at sandsynliggøre yderligere tilfælde af porfyri i de nævnte slægter.

Macalpines og Hunters undersøgelser er særdeles betydningsfulde, og ingen historiker vil i fremtiden kunne undgå at tage stilling til dette arbejde, der stiller en lang række historiske personers liv og død i et helt nyt lys og giver mulighed for en bedre forståelse af disse individer på baggrund af den moderne medicinske videnskab.

De to nævnte artikler fra *British Medical Journal* er nu optrykt i bogform sammen med to kortere artikler, den ene et forsøg af *John Brooke* på en historisk vurdering, den anden en omtale af porfyri af *Abe Goldberg*. En mere detaljeret udgave af Macalpines og Hunters arbejde i bogform bebudes at udkomme i 1969.

K. ALBERTSEN

J. Chr. Sixhøj: Viborg Katedralskoles dimittender 1630–1879. Ved Carl E. Jørgensen. Viborg byhistoriske Arkiv. Publikation nr. 8. Viborg 1968 (220 s.). Kr. 36,00.
Mens der findes udmærkede oversigter over lærerstanden ved de lærde skoler, er

dette ikke tilfældet for studenternes vedkommende. De fleste forsøg i den retning er spredt i de forskellige skolers årsskrifter, som ikke altid er let tilgængelige for interesserede uden for skolens egen kreds. Derfor må det hilses med glæde, at Viborg byhistoriske Arkiv har udgivet lektor Sixhøjs optegnelser om dimittender fra byens katedralskole, som i forvejen var blevet offentliggjort i skolens årsskrift 1962–68. Bogen indeholder i alt 1882 navne, deraf knap 40 % dimitteret allerede i de første 70 år, og antallet er gennemgående dalende fra årti til årti. Oplysningerne er som regel forsynet med udmærkede kildehenvisninger. Navnlig i de første 100 år forekommer der en del tvivlsomme identifikationer, men problemerne bliver i så fald fremlagt og til dels diskuteret, således at man får et udmærket grundlag for videre undersøgelser. I samme periode er oplysningerne temmelig uensartede fra person til person. Dette gælder bl. a. studeringer i udlandet, som er medtaget i visse tilfælde, men mangler eller kun er ufuldstændigt anført i en række andre. Heller ikke oplysningerne i de gængse håndbøger er altid udnyttet. Således er f. eks. Niels Jørgensen Serup (nr. 89) biograferet i *Bricka XV*, 473 og Niels Lauritsen Aagaard (nr. 17) sst. I, 6 og tillige i *Biogr. Lex.* I, 9. Ved den sidste mangler man desuden henvisningen til G. L. Wad, *Meddelelser om Rektorerne paa Herlufsholm 1565–1878*, med hans udførlige biografi s. 121–129. Men disse indvendinger kan på ingen måde fordunkle glæden over bogen som et nyttigt hjælpemiddel både ved personal- og kulturhistoriske studier.

VELLO HELK

E. O. A. Hedegaard: Generalstabens Guidekorps. Poul A. Andersens forlag. Helsingør 1968. 128 s.

Med undertitlen »Et bidrag til generalstabens og underofficerskorpsets historie« har militærhistorikeren, overfenrik E. O. A. Hedegaard, der allerede har en række publikationer bag sig, i et smukt udstyr udsendt en bog om generalstabens guidekorps. I fremstillingen indtager skildringen af korpsets organisation og udrustning førstepladsen, medens de personalhistoriske oplysninger er mere sparsomme, og de rent fagligt-tekniske principper for opmålingsarbejderne ikke er berørt.

Guidekorpset blev oprettet i 1808 samtidig med generalstaben, men var i realiteten en videreførelse af feltjægerkorpset. Det store vendepunkt i korpsets historie indtraf i 1842–43, da »al Landmaaling og Kaartudgivelse, som hidtil havde fundet Sted under Videnskabernes Selskab, skulle ophøre for Fremtiden og overtages af Generalstaben«, hvilket medførte en kraftig udvidelse af den topografiske afdelings personel. Som bilag findes, foruden fortegnelse over de af generalstaben udførte kortarbejder 1808–1928, fortegnelser over topografisk afdelings chefer 1842–1928 og over korpsets befalingsmænd ved oprettelsen 1808. Endelig findes der i teksten et par fortegnelser og et billede af officerer, guider og guideaspiranter i topografisk afdeling ved jubilæet 1908, men nogen samlet fortegnelse over personellet fra oprettelsen til nedlæggelsen i 1928 findes ikke og har ikke kunnet udarbejdes p. g. a. kildernes utilstrækkelighed. Den smukke bog er forsynet med såvel bibliografi som navneregister.

HANS H. WORSØE

Teologisk Stat 1965–66. Udgivet af Den Danske Præsteforening i samarbejde med Kirkeministeriet. II. Danske teologer og præster. Med en oversigt over Danmarks præsteembeder. Redigeret af Sven Houmøller. Hillerød 1967. 606 s. Kr. 92,00.

»Teologisk Stat« eller, som den oprindelig hed, »Geistlig Stat«, udkom første gang 1830. Dens første udgiver var cand. jur. Wigfus Erichsen (1790–1846), som stammede fra Island og på grund af sin stridbarhed aldrig fik offentlig ansættelse og ved sin død var bogholder i Reitzels Boghandel; han udgav også den første »Juridisk Stat« (1831) og »Læge-Stat« (1834, efter hans død kaldt »Den danske Lægestand«). I Erichsens levetid oplevede »Geistlig Stat« 4 udgaver; skønt den, som Frederik Barfod udtrykte sig i »Danmarks Gejstlighed« (1848) »bugnede under fejl«, blev den en meget anvendt håndbog, især efter oprettelsen af Kultusministeriet 1848, og en af dettes embedsmænd, udgiveren af »Geistlige Reskripter«, fuldmægtig, senere kontorchef C. F. Schwartzkopf, besørgede en ny udgave 1853. Efter et par udgaver ved personalhistorisk og statistisk interesserede præster (S. V. Wi-berg 1860, Th. Hertz 1866) gik udgivelsen over til embedsmænd i Kultusministeriet, fra 1916 i Kirkeministeriet, under skiftende titler; 1876–1891 »Ny geistlig Stat«, 1894–1909 »Geistlig Stat«, 1912–1949 under den titel, som blev den endelige, »Teologisk Stat«.

Wigfus Erichsens »Stater« var blotte navnefortegnelser over dem, der havde taget de pågældende eksaminer, med nødtørftige oplysninger om fødsels- og kandidatår samt nuværende stilling. Medens »Juridisk Stat« og »Den danske Lægestand« ved senere udgiveres virksomhed udviklede sig til de personalhistoriske håndbøger, de er i dag, bevarede »Staten« over teologerne til og med udgaven 1949 sit gamle præg af personfortegnelse, kun med tilføjelse af fortegnelse over præsteembeder, som blev overtaget fra de gamle »gejstlige kalendere« (den sidste af disse blev udgivet af ovennævnte Th. Hertz 1854), samt register over sogne. Omfanget forblev derfor ringe; 1830-udgaven var på 80 sider, 1949-udgaven på 146. Heri skete en ændring, da Præsteforeningen overtog udgivelsen i samarbejde med Kirkeministeriet. »Teologisk Stat 1960« blev et omfangsrigt værk på 636 sider; deraf var godt 300 sider en fremstilling af dansk kirkeret ved daværende ekspeditionssekretær, nu departementschef Aug. Roesen. Den skematiske oversigt over teologer blev afløst af korte biografier, og fortegnelsen over præsteembeder blev udvidet til en slags »vejviser«.

Den linje, »Teologisk Stat 1960« slog ind på, er blevet fortsat i »Teologisk Stat 1965–66«, som er vokset til 927 sider. Det har været nødvendigt at udgive værket i to bind, idet Aug. Roesens »Dansk kirkeret« i omarbejdet udgave er blevet et bind for sig på 321 sider, og nu foreligger med nogen forsinkelse 2. bind med biografier af danske teologer og præster og oversigten over præsteembeder. Desuden indeholder dette bind en oversigt over Kirkeministeriets embedsmænd (udarbejdet af ministeriet), de teologiske fakulteter, præstegårds- og bygningskonsulenter samt love for Den Danske Præsteforening. Når dette 2. bind af »Teologisk Stat 1965–66« først er udkommet hen imod slutningen af 1967, skyldes det dels redaktørskifte, idet slotspræst på Frederiksborg Jon Juul, der redigerede »Teologisk Stat 1960« og også skulde redigere denne udgave, af helbredsmæssige grunde måtte opgive dette arbejde, som derefter blev overdraget afdelingsbibliotekar Sven Houmøller, dels det indsamlede materiales mangel.

For første gang i sin historie bringer »Teologisk Stat« biografier på grundlag af meddelelser fra de biograferede. Der bringes oplysninger om udnævnelsesdato,

ordinationsdato og -kirke samt om forældre, ægteskab og skolegang. Redaktøren har lagt et stort og anerkendelsesværdigt arbejde i at fremskaffe oplysninger, som manglede i adskillige af de indsendte besvarelser, f. eks. om dato for udnævnelse og ordination, som for et betydeligt antals vedkommende har måttet hentes i henholdsvis Kirkeministeriet og fra bispekontorer. Som ved udgivelsen af etatværker har nogle biografier måttet udarbejdes af redaktionen på grundlag af offentlig tilgængelige kilder (samt oplysninger i Kirkeministeriet), fordi de pågældende ikke har svaret. Oplysningerne er såvidt muligt ført à jour til 25. juli 1967 med rettelser og tilføjelser indtil 25. september 1967.

I dette værk er der biografier af samtlige nulevende eller siden 1960 afdøde personer med dansk teologisk eksamen samt folkekirkepræster med anden uddannelse, i alt 2960 personer, hvoraf 317 døde. Ifølge den kronologiske fortegnelse over nulevende teologiske kandidater skulde Hans Hendrik Lützhøft-Petersen, f. 8. okt. 1869 i Slagelse og cand. theol. 1896, være den ældste nulevende teologiske kandidat. Han hører til dem, der ikke har svaret. Da han sidste gang findes i Nedergaards »Kirkelig Haandbog« 1959, men ikke i udgaverne 1963 og 1967, er der grund til at tro, at hans ikke-besvarelse har naturlige årsager, og at Danmarks ældste nulevende teolog er fhv. rektor Hans Chr. Engelsen, som er født 6. maj 1871 og også blev cand. theol. 1896.

Samtidig med udvidelsen af den biografiske del af »Teologisk Stat« er også embedsbeskrivelserne blevet udvidet, så at det foreliggende bind har fået omtrent samme omfang som 12. og efter al sandsynlighed sidste udgave af Nedergaards »Kirkelig Haandbog«, som det også ligner i format og indbinding. En sammenligning er derfor nærliggende. De biografiske oplysninger i »Kirkelig Haandbog« er meget summariske; her lades vi i stikken m. h. t. forældrenes navne samt udnævnelses- og ordinationsdatoer, evt. afskedigelsesdatoer; kun udnævnelses- og afskedigelsesår anføres, og ordinationsdato og -sted nævnes ikke. Herom findes oplysninger i »Teologisk Stat«. Derimod findes der oplysninger i »Kirkelig Haandbog«, som ikke findes i »Teologisk Stat«, nemlig om tillidshverv og litterær produktion. Det vilde give et klarere billede af den danske præstestand og i det hele taget af danske teologer, om sådanne oplysninger kom med i »Teologisk Stat«, således som det er tilfældet i andre etatværker.

I et værk af denne karakter kan fejl ikke undgås. Når man f. eks. ser s. 144, at biskop Erik Jensen i Ålborg er dekoreret med ØÆF 2° og forgæves eftersøger denne forkortelse foran i fortegnelsen over ordensdekorationer og hæderstegn, må dette regnes til de hændelige uheld (skal ifølge Kraks Blå Bog dechifrereres Østrigske Ærestegn for Fortjenester, Store Ærestegn i sølv med stjerner). Der findes nogle uoverensstemmelser mellem biografierne og den af Kirkeministeriet udarbejdede fortegnelse over præsteembederne. S. 484 nævnes Johannes Thorgaard som sognepræst til Vejby-Sejlstrup, skønt han iflg. biografien s. 327 er forflyttet til Låstrup-Skals (nævnes rigtigt der s. 503). Henning Kolind-Andersen nævnes s. 490 som fængselspræst på Kragsskovhede, skønt han i 1965 blev sognepræst til Stouby-Hornum (således s. 176 og 583; s. XV er den nye fængselspræst nævnt). Embederne som sognepræst til Vestervig-Agger (s. 495) og Lomborg-Rom (s. 516) betegnes som vakante, skønt de forlængst er besat (se henholdsvis s. 294 og s. 72).

Da adskillige danske præster og teologer er omtalt i anden personalhistorisk litteratur (Kraks Blå Bog, stamtavler, andre etatværker), vilde henvisninger dertil

være nyttige, således som det er sket i nyere udgaver af »Den danske Lægestand« og »Magister-Statens«.

Alt det bemærkede er kun småting. Hovedsagen er, at takket være en kyndig personalhistorikers utrættelige flid foreligger der nu en tidssvarende »stat« for danske teologer i lighed med dem for jurister, læger og magistre.

HENNING HEILESEN

Dansk Økonomstat, 1966. Udgivet af Danske Økonomers Forening under redaktion af Erik Hjelmar. København, 1966, 192 sider, kr. 95,62.

Som det vil være bekendt for nærværende tidsskrifts læsere, udkom 23. udgave af Juridisk Stat i slutningen af 1965. I denne »stats« nyeste udgave findes oplysninger om candidati og examinati juris, men derimod – i modsætning til tidligere – ikke om statsvidenskabelige, økonomiske og forsikringsvidenskabelige kandidater.

Den skete indsnævring af kredsen af de i Juridisk Stat biograferede personer er baggrunden for fremkomsten af den nu foreliggende »Dansk Økonomstat, 1966«, der udkom i sommeren 1967.

Til belysning af den stedfundne deling af biograferingsarbejdet mellem Danmarks Juristforbund og Danske Økonomers Forening kan det være nyttigt i sammenhæng at citere dele af forordene til de to »stater« (udhævelserne er foretaget af anmelderen).

I forordet til Juridisk Stat, 1965, står bl. a.: »De tidligere udgaver har omfattet juridiske kandidater, examinati juris, statsvidenskabelige og økonomiske kandidater samt forsikringsvidenskabelige kandidater. På grund af arbejdets omfang og det forskelligartede materiale har man bestemt sig til at forlade dette system. Som konsekvens heraf udgiver Danmarks Juristforbund en »Juridisk Stat« omfattende juridiske kandidater og examinati juris, medens Danske Økonomers Forening udgiver en »Økonomisk Stat«, omfattende statsvidenskabelige og økonomiske kandidater.«

Forordet til Dansk Økonomstat, 1966, oplyser: »Med henblik på optagelse i en 23. udgave af dette værk udsendte Danske Økonomers Forening i efteråret 1962 spørgeskemaer til samtlige dalevende universitetsøkonomer, og manuskript til økonomafsnittet blev udarbejdet og afleveret til trykkeriet i begyndelsen af 1963.

Da trykningen og udsendelsen af den påtænkte nye udgave af Juridisk og statsvidenskabelig Stat blev stærkt forsinket, besluttede Danske Økonomers Forenings bestyrelse i efteråret 1965 at søge de udarbejdede økonombiografier å jourført og at offentliggøre dem separat i en Dansk Økonomstat, og der blev som forberedelse hertil i begyndelsen af 1966 udsendt nye spørgeskemaer til samtlige universitetsøkonomer.«

De ikke helt overensstemmende motiveringer for, at man nu må benytte to håndbøger, hvor man tidligere har kunnet klare sig med én, må påkalde interesse. Men også af en anden og nok så væsentlig grund bør man læse forordet til Juridisk Stat nøje. Heraf fremgår det nemlig, at man ved delingen helt har udeladt de forsikringsvidenskabelige kandidater. Forklaringen herpå er rimeligvis, at aktuarerne ikke er medlemmer af nogen af de to faglige organisationer, der står som udgivere af de to »stater«. Det må imidlertid anses for yderst beklageligt, at det i øjeblikket ikke er muligt for en personalhistoriker at finde samlede og aktuelle data vedrørende de forsikringsvidenskabelige (og statistiske) kandidater. Det forekommer ikke praktisk også at udgive en »Aktuarstat«, men man må have lov til

at håbe, at Økonomforeningen eller Juristforbundet – uanset faggrænserne – vil »forbarme sig« over de »tabte« aktuarer m. v., når nye udgaver af de to »stater« bliver aktuelle.

Økonomstaten indeholder biografier over de ialt 1484 universitetsøkonomer (d.v.s. candd. polit., candd. oecon. og candd. scient. pol.), der var i live den 26. juni 1966. Systematikken svarer i hovedsagen til den i Juridisk Stat anvendte. Oplysningerne er samlet i tre afsnit: (1) en alfabetisk fortegnelse med biografier over samtlige universitetsøkonomer, (2) en efter eksamensart og -tidspunkter ordnet kronologisk fortegnelse, (3) en fortegnelse over de universitetsøkonomer, der er døde i perioden fra 3. september 1952 (tidspunktet for afslutningen af redigeringen af Juridisk Stat's 22. udgave) til 26. juni 1966.

En navneforandringsliste ad modum den i Juridisk Stat anførte findes ikke i Økonomstaten, idet man i stedet har valgt i afsnit (1) at foretage henvisninger, hvor en biograferet har skiftet navn efter afgangseksamen fra universitetet. Dette er absolut en forbedring i forhold til Juriststaten – det er hensigtsmæssigt, at man i videst muligt omfang kan klare sig med opslag i bogens afsnit (1).

I denne forbindelse kan der være grund til at fremhæve, at man i Økonomstaten har søgt konsekvent at gennemføre kaldenavsprincippet. Det kan måske virke lidt fremmedartet, at fx *Flemming Bjørnekær Jensen* skal findes under *Bjørnekær Jensen, Flemming*. Men uanset de systematiske indvendinger, man måske kunne have herimod, må det vist erkendes, at princippet er ganske praktisk – og skulle man af gammel vane slå op under *Jensen, Flemming Bjørnekær*, retledes man af henvisningen »se *Bjørnekær Jensen*«. Indrømmes må det imidlertid, at der somme tider bliver behov for mange henvisninger. Eksempelvis kan nævnes, at cand. polit. *Mette Margrethe Koefoed Bjørnsen* findes under *Koefoed Bjørnsen* (kaldenavnet), *Bjørnsen* (ægtefællens efternavn) og *Holstein* (den tidligere ægtefælles efternavn). Og så burde der – i det mindste i princippet – også have været en henvisning fra *Koefoed* (ungpigenavnet).

Om afsnit (3) gælder det samme, som for den tilsvarende dødsfaldsfortegnelse i Juridisk Stat: man savner mere udtømmende biografier af de personer (de »mellemdøde«), som ikke var kandidater, da den forrige »stat« udkom (i 1952) og som var døde inden 26. juni 1966. En forbilledlig løsning på et tilsvarende problem kan man finde i den »blå bog« over folketingsmedlemmer og ministre, som Folketingets bureau udsender efter hvert valg (senest »Folketinget 1968«).

I forordet er som kilder – foruden de biograferedes egne oplysninger – anført *Candidati og examinati juris 1736–1936*, *Candidati politices 1852–1936*, *Candidati actuarii 1922–1936*, *Juridisk og statsvidenskabelig Stat, 1952*, *Den blå bog*, *Hof- og statskalenderen*, *Statstidende*, *Udenrigsministeriets kalender*, *Meddelelser fra Københavns universitet*, *Meddelelser fra Århus universitet* og *Danske Økonomer's rubrik Quid novi*. Man tør næsten ikke tro på, at samtlige disse publikationer systematisk er gennemgået med henblik på kontrol og supplering af de til redaktionen indkomne besvarelser af spørgeskemaer. En sådan opgave synes næsten uoverkommelig – men det er i hvert fald prisværdigt, at der er udvist passende skepsis overfor skemabesvarelserne, og kildematerialerne synes udvalgt helt rigtigt af redaktøren, ekspeditionssekretær *Erik Hjelmær*, der i øvrigt selv er statsvidenskabelig kandidat (hvilket givetvis har været medvirkende til en nøjagtiggørelse af biografierne).

Også i Økonomstaten er – ifølge forordet – »de personlige oplysninger efter ønske fra de biograferede i en del tilfælde indskrænkede, navnlig ved hel eller

delvis udeladelse af oplysninger om ægteskabelige forhold«. Dette må personalhistorikeren med beklagelse tage til efterretning.

Trykfejlene skal ikke anmeldes – tilsyneladende forekommer de kun i beskedent omfang. Men til belysning af, *hvor svært* det er at redigere et værk af denne art, skal anføres et eksempel: På side 63 kan man læse, at cand. polit. Erik Jørgen Hansen er gift med cand. polit. Berrit Jacobsen, hvis moder hedder Ellen Caroline *Lund Petersen* – men på side 62 kan man om cand. polit. Berrit Hansen læse, at hun er født Jakobsen, og at hendes moder hedder Ellen *Karoline Petersen Lund*.

Bogen fremtræder i samme udstyr som Juridisk Stats 23. udgave – rødt shirting-bind – og er lige som denne trykt hos Vogelius' bogtrykkeri i Frederikshavn.

Dansk Økonomstat, 1966, er et nødvendigt, men – som ovenfor nævnt – desværre ikke fuldt tilstrækkeligt supplement til Juridisk Stat, 1965. Den kan anbefales til indlemmelse i genealogernes uundværlige håndbogssamlinger.

LENNART KONOW

Danske historikere 1965. Red. af H. K. Kristensen, Knud Prange og Johan Hvidtfeldt. Udg. af Dansk historisk Fællesforening. 1966. 175 s., kr. 36,90 for medl.

At Historie, herunder specielt Personalhistorie og Genealogi, vel er en af de Discipliner, som dyrkes mest ivrigt uden for Fagfolkenes Kreds, kan næppe forekomme overraskende for netop dette Tidsskrifts Læsere, eftersom alle maa siges at være genealogiske Amatører, saa længe der ikke findes en Lærestol i Genealogi ved vore Universiteter. De mange selvstændige Publikationer og Tidsskriftartikler om historiske Emner, der hvert Aar ser Dagens Lys, vidner imidlertid om et alvorligt og værdifuldt Arbejde paa dette Omraade, og det var derfor af Interesse for saavel Nutid som Fremtid, at Dansk historisk Fællesforening i Anledning af sit 50 Aars Jubilæum 1959 vedtog at udsende et biografisk Opslagsværk over Personer, som – uanset Uddannelse og Virksomhed iøvrigt – aktivt beskæftigede sig med dansk Historie. At Udgivelsen af denne »Historikernes blaa Bog« (som Bindets Farve angiver!) trak ud længere end beregnet, undrer ikke den, som selv har givet sig af med Redaktion af »Stater«, for netop denne Opgave maa have været uhyre vanskelig paa Grund af det meget elastiske Stofs Afgrænsning. Ikke destomindre er Resultatet blevet godt, takket være den meget sagkyndige Redaktion.

Det, det i Virkeligheden gjaldt om, var at finde frem til de Personer, som ikke findes i Magisterstaten eller Kraks blaa Bog, og dette synes at være løst paa aldeles udmærket Maade.

Biografierne, som omfatter Personer, der var i Live 1. Januar 1965, er ligesom i andre »Stater« udarbejdet paa Grundlag af Spørgeskemaer, udsendt til de paa-gældende, og giver foruden almindelige Data Oplysninger om vedkommendes litterære Virksomhed. Et enkelt lille genealogisk-personalhistorisk Hjertesuk: Hvorfor saa diskrete med Hensyn til Ægtefællens Forældre og Fødselsdag?

SVEN HOUMØLLER

De gamle Byfoged- Birke- og Herredsfuldmægtige. Redigeret af Jep Lauesen Frost. G. E. C. Gads forlag, Kbhv. 1967, 360 s., uindb. kr. 66,00.

Mange har grund til at være taknemmelige for, at fhv. højesteretsdommer Jep Lauesen Frost har påtaget sig at samle denne mosaik af erindringer fra jurister, der har virket som fuldmægtige før retsreformen 1. okt. 1919. Det gælder naturligvis først og fremmest retshistorikerne, men også for kulturhistorikere, lokal- og personal-

historikere findes meget af interesse. Dertil kommer, at det for alle, der arbejder med retsbetjentarkiverne, er både nyttigt og inspirerende at kende baggrunden for deres tilblivelse.

Bogen indledes med redaktørens egen kortfattede retshistoriske gennemgang af jurisdiktionsforholdene og de processuelle principper før retsreformen. Ved at læse denne, får man et ganske klart indtryk af, at reformen virkelig danner et afgørende skel i retsplejens og forvaltningens historie i Danmark. Retsplejen blev adskilt fra forvaltningen og hele procesmåden reformeret, mundtlighed blev indført og offentlighedsprincippet fik et langt større råderum, for blot at nævne et par af de mere markante ting.

I alt 13 jurister har bidraget til bogen med deres erindringer, som i store træk dækker hele landet med undtagelse af København og, af gode grunde, Sønderjylland. Det er naturligt nok især fuldmægtigenes egne noget ejendommelige forhold, der belyses, men man får også gode indtryk af repræsentanter for såvel dommerstanden som de underordnede, betjentene og sognefogderne. Fuldmægtigene var ikke embedsmænd, men privat ansatte af deres overordnede, der lønnede dem af kontorholdskassen, men som regel måtte de selv supplere lønnen med forskellige biindtægter. De havde således tilladelse til at udføre alle juridiske forretninger undtagen retssagsbehandling mod vederlag. Adskillige af de såkaldte »danske jurister«, der ikke kunne beklæde embedsstillinger, sad hele livet som fuldmægtige og endte med titel af kancelliråd eller juristråd. Både mændene og deres virke bliver fortrinligt belyst i bogen. Det har ikke kunnet undgås, at der forekommer gentagelser, især i forbindelse med skildringen af retsvæsenets organisation, men de virker ikke stereotype, da de som regel er ledsaget af vurderende kommentarer. Det lyder måske lidt overraskende, men foruden at være oplysende, er bogen meget morsom. Overalt kommer det lokale særpræg ved embederne og de ansatte frem, og meget tit krydres skildringen med episoder fra f. eks. krybskyttejagter, skovauktioner, brandforhør o.s.v., så det er en fornøjelse at læse bogen. Ved udvælgelsen af billeder har redaktøren lagt vægt på at finde det typiske. Dette er understreget ved billedteksterne, som f. eks. »Herredsfuldmægtig – ældre type – justitsråden« eller »Købstaten omkring 1900«. I den afsluttende billedfortegnelse er de enkelte illustrationer dog nærmere identificeret. Selvom der også mange gange i teksten er lagt vægt på det typiske og det almene, forekommer der dog adskillige karakteristikker af navngivne embedsmænd og fuldmægtige. Det er imidlertid vanskeligt at finde frem til disse, da bogen desværre mangler navneregister. I en bog af denne klasse burde det være en selvfølge, at man hurtigt kunne slå personerne op, selvom den ikke i første række er skrevet for personalhistorikere. Med en lidt kortere titel og en pågående reklame ville den have haft betingelserne for en meget stor udbredelse blandt de efterhånden ikke få kultur- og personalhistoriske læsere. Man må håbe, at den trods alt alligevel får det.

HANS H. WORSØE

M. Favrholt: Haderslev Latinskoles Historie 1567–1967. Skrifter udg. af Historisk Samfund for Sønderjylland nr. 36. 1966. 384 s., indb. kr. 50,00. (Medlemspris kr. 25,00).

I anledning af 400-års jubilæet for Nordslesvigs ældste eksisterende latinskole har lektor ved Haderslev Katedralskole, dr. phil. M. Favrholt udarbejdet skolens historie. Det er naturligvis ikke første gang, at dette emne behandles skriftligt, tværtimod er der en usædvanlig rig litteratur om skolen både på dansk og tysk. Af de

151 titler, som Olav Christensens Haderslev-bibliografi fortegner, er de 76 tyske, så mere lige kunne det næppe være. Også kvalitativt må vægten siges at stå lige, for medens dr. Favrhaldts bog vejer godt til på den danske vægtskål, ligger dr. Achelis' bøger tungt i den tyske. Her skal især nævnes »Aus der Geschichte des Haderslebener Johanneums« udgivet 1921 i serien »Quellen und Forschungen zur Geschichte Schleswig-Holsteins«, hvor dr. Achelis fortegner lærerne fra 1567–1920 og sammen med A. Carstens dimittenderne fra samme periode. De personalhistoriske grundoplysninger skal man altså ikke søge hos dr. Favrholdt, som derfor friere har kunnet bruge de 380 sider til at fortælle om livet og vilkårene på skolen samt give karakteristikker af de mest fremtrædende rektorer og medlemmer af lærerkollegiet. Som tillæg bringes dog en kort fortegnelse over rektorerne 1567–1967 og lærerkollegiet siden 1920. For bogens læselighed har det været en stor fordel, at forfatteren ikke har været belastet af at skulle bringe de mange navne og data, og på sine bedste steder er den levende skrevet og let læst. Det gælder især de perioder, hvor forfatteren føler sig i overensstemmelse med skolens ledelse, nemlig tider 1850–1864 og efter 1920. De mange personer, der griber ind i skolens forhold, skildres med objektivitet og forståelse, og et fyldigt – måske endda lidt for fyldigt – personregister sætter benytteren i stand til hurtigt at orientere sig. Et eksempel vil være nok til at vise værdien af de objektive skildringer hos dr. Favrholdt, men for at nå frem til det, vil det være nødvendigt med en lille digression.

Ved mange af vore latinskoledere findes foreninger af gamle elever, og flere af disse foreninger udgiver deres egne årbøger, hvor man vil kunne finde mange nyttige oplysninger om dimittenderne fra den nyere tid. Det samme gælder Haderslev-Samfundet, der siden 1934 har udgivet sit eget årsskrift. I jubilæumsåret udgav samfundet et dobbelthæfte, 1965–66, indeholdende skoleminder fra skolens sidste 100 år skrevet af gamle elever. En fortræffelig idé, idet de har givet oplysninger og erindringsbilleder på den mest fornøjelige måde supplerer den officielle skolehistorie. Karakteristisk nok veksler også her dansk og tysk: en fader, der kom på skolen 1861, skriver på dansk, medens sønnen, der forlod skolen i 1914, skriver på tysk. Erindringerne er ført helt frem i tiden, idet den sidste skrivende er dimitteret så sent som 1963. Prisen blandt disse erindringer tilfalder ubetinget forfatteren Peter Seebergs skarpt iagttagende »Tre rektorer«. Blandt erindringerne findes to skildringer af den sidste tyske rektor før Genforeningen, Wilhelm Möller. Den ene elev skildrer ham som følger: »Direktor Dr. Möller war der zartfühlende, hilfsreiche Pädagoge ... Er wollte nach Möglichkeit keinem wehe tun, aber suchte, ein ganz treuer Beamter, gewissenhaft in Gerechtigkeit und Milde jedem zu helfen« ... og den anden: »Spanuths efterfølger, professor Möller, havde efter hvad der blev sagt, fået stillingen som belønning for at have været huslærer hos Prinz Heinrich i Kiel. Han var ganske uegnet«. Det er klart, at det nationale modsætningsforhold har præget erindringsbillederne, men hvor ligger sandheden? Så er det, at man med glæde og tillid griber til dr. Favrhaldts bog. Her finder vi Möller skildret som en human skoleleder, der afholdt sig fra politisk aktivitet samt en meget dygtig faglærer. Men som tysk embedsmand og skoleleder måtte han varetage statens interesser, hvilket bl. a. førte til bortvisning af en elev. En objektiv skildring, som giver tillid til forfatterens andre karakteristikker, og man kan med fuld ret sige, at Haderslev Latinskolederes Historie værdigt indtager sin plads blandt andre danske latinskolederes historier.

HANS H. WORSØE

Svenska Släktkalendern 1967. Albert Bonniers Förlag, Stockholm 1967, 414 s., sv. kr.78,00 indb.

Den årgang af svensk slægtskalender, som her skal omtales, er det 19. bind i den række, som i 1912 påbegyndtes af Gustav Elgenstierna. Med ham som redaktør udkom i årene 1912-50 de første 15 bind, som i 1962 blev fortsat med første bind i nye række, redigeret af G. Berg, C. Kempff og B. Furtenbach. Det foreliggende bind, nye række 4. bind, omfatter 92 borgerlige slægter, hvoraf 36 er behandlet i slægtskalenderen for første gang. Den imponerende række omfatter nu ialt 1624 forskellige slægter, som alle findes fortegnet i det register, som indleder nærværende bind. De kortfattede slægtsoversigter, ofte kun 1½-2 sider, gennemsnitlig ca. 4 sider, omfatter i princippet kun de medlemmer af slægten, der i mandslinie har efterladt sig nulevende efterkommere, og tjener således til at placere disse i forhold til stamfaderen. Undtagelser er dog gjort ved de slægter, der behandles for første gang, hvor man har søgt at give en samlet oversigt over slægterne. Det samme er formålet med de korte indledninger til de enkelte slægter, hvor også den vigtigste litteratur nævnes. Som tillæg bringes alfabetisk navneregister over indgifte mænd og kvinder. Blandt de i dette bind omhandlede slægter kan med tilknytning til Danmark nævnes: *Appellofft* (opr. Ebeltoft), *Faxe*, *Houmann*, *Kromnow* (i Danmark Kronow) og *Trägårdh*.

HANS H. WORSØE

Hans Bendix: Troskyldigt forår. Gyldendal. 1967. 221 sider, kr. 36,00.

Som tegner er Hans Bendix anerkendt. I sine erindringer dokumenterer han, at han også kan tegne portrætter med pennen. Forrest i billedet står forældrene og farbroderen. Udgået fra et beskyttet miljø, et velhavende, jødisk borgerskab, med en fader, der estimerede livets glæder, mere end han havde råd til, og en moder, der med ordene: »Jeres far vil elskes« lod stå til, og med en farbror, som på mange måder var ham i fars sted, og som forenede handelsmæssig dygtighed med et poetisk gemyt og kunstnerisk forståelse i en grad, så Willumsen, der ikke satte pris på forretningsfolk, erklærede: »Han er både kultiveret og begavet. Hvordan går det til, at han er blevet forretningsmand« og endelig med samme Willumsen som kunstnerisk vejleder, fik Bendix en livsholdning, der kunne bære, da Landmandsbankens krak fjernede familiens og dermed det unge menneskes økonomiske rygstød.

Hans Bendix' fader, der var søn af en hofmanufakturhandler på Østergade, rivaliserede med sin broder om en ung expeditrice i forretningen. Det blev faderen, der »gik af med sejren. I en grad, der gjorde hende gravid«. Bonde- og mølledatteren fra Gurreegnen, der var døbt Wilhelmine Pedersen, blev til Minna Bendix. Hendes mand var ingen ynder af det germanske. Disciplin i opdragelsen var der heller ikke tale om i hjemmet. Børnene »var udsatte for en fri opdragelse, som aldrig nogensinde er overgået af den moderne pædagogiks iver efter ikke at være kompleksdannende«. Flere år efter - i Paris - konstaterede Bendix, at enhver ting har sin pris, også den uindskrænkede fri opdragelse.

»Min far så på livets lyse sider, læste ikke tragedier, dem havde han nok af, når han kiggede i sin tegnebog, sagde han. Han læste kun om folk, der havde det godt. Hans yndlingsmusik var Champagnegaloppen, og når der var begravelse på kirkegården overfor hjemmet i Upsalagade, beordrede han os til at lukke vinduet. - »Nu synger de igen »Dejlig er jorden« derovre. Det er jo heller ikke dem, der skal ned i den,« sagde han.

Hans Bendix er nylig fyldt 70. Erindringerne begynder altså i en tid, hvor der var standsforskel. Hvor det velhavende borgerskab nød livet, og hvor hushjælpen førte »en tilværelse, der ikke lå langt fra negerslavernes i de amerikanske syd-stater«. De sov i hummere, som i dag kun findes i kondemnerede ejendomme, og på deres ugentlige fridage gik de sjældent ud. Var vel for trætte til det. »De fik aldrig noget eget liv, men levede herskabets. Men der var standsforskel. Det forekommer ubegribeligt, men jeg har hørt en tante mildt irettesætte en forkølet stuepige: »Anna, man nyser ikke i dagligstuen«.

To af portrætterne er i særlig grad præget af kærlighed og beundring. Farbroderen, grosserer *Georg S. Bendix* og *J. F. Willumsen*.

Hjemmet i Grønningen hos »kong Georg og dronning Olga« (Georg Bendix var gift med Olga, født Bing, en datter af etatsråden) var præget af hans kærlighed til og forståelse af kunst. Ægteparrets »livsførelse« må have været et højdepunkt af dansk borgerlig kultur, af alt det, der var bedst i det nationalliberale Danmark i den første halvdel af dette århundrede på velfærdsstatens tærskel.

Læseren medlever en bohemes tilværelse i Europa mellem de to krige, en ubekymret og uimponeret slentren gennem tilværelsen, der nok må forekomme en ung i effektivitetens tidsalder virkelig.

På en af sine mange rejser traf Bendix J. F. og Edith Willumsen.

Bendix ville gerne have Willumsen, som han beundrede grænseløst for hans tegnende evne, til lærer. Men Willumsen ville ikke mere have elever. Han foreslog dog Bendix at tage med til Nice, hvor han hver dag måtte komme til eftermiddagste, hvor de kunne tale om kunst, og hvor Willumsen ville se på, hvad Bendix lavede, give ham råd og hjælpe ham til rette. Det blev et langt og lærerigt bekendtskab for Bendix, og det er lykkedes ham at tegne et levende billede af den store kunstner, der var et vanskeligt menneske at omgås. Mødet med ham beskriver Bendix »som at klatre over en mur med flaskeskår«. Erindringerne, der er spækket med referater af fornøjelige og karakteristiske episoder og replikker, rummer også denne med tilknytning til Willumsen. Da »Det store relief« blev afsløret i København i 1928 sagde kunstmuseets direktør, Karl Madsens kone højlydt: »Det minder mig om, når jeg åbner en torsk på køkkenbordet, og al indmaden flyder ud, bukser, lever, rogn og alt det andet«.

Også en anden dansk kunstner af jødisk oprindelse, *Sam Besekow*, har fornylig udsendt sine erindringer, der er stærkt præget af, hvad hans oprindelse har betydet for ham. For Hans Bendix er det anderledes. Ved synet af de diskuterende og gestikulerende jøder i Whitechapel spørger han sig selv, om han genkender sig i disse fremmedartede mennesker, med hvem han har fælles rødder tilbage til Abraham, Isak og Jakob, men han erklærer, at forskellige livsforhold har fjernet ham fra dem. Dog ikke mere, end at han kan lide Israels børn. »En ven af livet beundrer dem for deres livsvilje.«

Hans Bendix' memoirer er erindringer fra en let tilværelse. De er skrevet i en let stil. »Troskyldigt forår« har charme.

FINN H. BLÆDEL

Naturforskeren, apoteker på St. Croix Peder Eggert Benzon's efterladte dagbøger og breve (1816-1840). Med indledning og noter ved Aage Schæffer. København 1967. 380 s. Pris kr. 35,00 + moms.

I den tidsskriftrække *Theriaca*, som udgives af Dansk farmacihistorisk Selskab, er

med understøttelse af Statens almindelige Videnskabsfond som hefte nr. XII udsendt ovennævnte arbejde. Selskabets publikationer har tidligere været anmeldt her i tidsskriftet, og der synes at være grund til også at omtale dette arbejde, som indeholder adskilligt af personalhistorisk interesse. Apoteker, dr. pharm. h. c. *Aage Schæffer* har bearbejdet materialet, der omfattes af *P. E. Benzon's* dagbøger og breve til botanikerne *J. W. Hornemann* og *J. Fr. Schouw* samt til vennen, stamhusbesidder *N. Hofman-Bang*.

Materialet, der her er offentliggjort, spænder vidt, idet der bringes oplysninger om så forskellige forhold som medicinforsyningen på de danske øer og især om dagliglivet hos embedsmændene og de indfødte.

Benzon's virke i den danske koloni er i høj grad præget af hans store kærlighed til den systematiske botanik. Han indsamlede flittigt botanisk materiale, som sendtes videre til botanikerne hjemme i Danmark. Hans notater og herbarier har i dag stadig bud til den, der vil bearbejde dette afsnit i den historiske botanik. Både dagbøger og breve giver et væld af personalhistoriske oplysninger, idet Benzon gennem sit ægteskab og sit lange virke på St. Croix kom i forbindelse med adskillige plantageejere samt med øernes borgerskab og embedsstand. I de af Aage Schæffer udarbejdede noter er der givet et betydeligt materiale til belysning af persongalleriet, og et udførligt navnerregister forøger bogens værdi. En række billeder fra datidens St. Croix, nogle portrætter og gengivelser af kort ledsager teksten.

Bogen er en vigtig kilde til biografiske oplysninger vedrørende Dansk Vestindien i årene 1817–1848, d.v.s. fra Benzon's ankomst og til hans død. Den kan købes ved henvendelse til Dansk farmacihistorisk Selskab, Sundby apotek, Amagerbrogade 65, København S.

KURT BÆRENSEN

(Jvf. også H. F. Gardes bemærkninger til ovenanførte værk. S. 233–35. Red.).

Tove Ditlevsen: Erindringer. Barndom. 129 S. – *Ungdom.* 170 S. 1967. Hasselbalch, kr. 24,20 (hft.), 36,30 (indb.) pr. bind.

Forfatterinden Tove Ditlevsen fortæller i to smaa Bind sit Livs Historie fra Børne-aarene og frem til sin Debut med Digtsamlingen *Pigesind* (1939). Omtrent det eneste Aarstal er Fødselsdagen 14. December 1918, og det er en af de ikke mange præcise Oplysninger, at hun kom til Verden paa Vesterbro i København i en to Værelses Lejlighed i Hedebygade 30 A, Mellembygningen. Det er altsaa en typisk Romanbiografi, et Sidestykke til f. Eks. Agnes Henningsens *Erindringer*, en Digtets Værk – og en klog og meget fængslende Bog. Hun har tidligere fortalt om sin Barndom, Arbejderhjemmet, skildret Huset, Baggaarden, Gaden, Veninderne og Skolen i den Roman *Barndommens Gade*, som hun udgav for 25 Aar siden, og hvori ogsaa enkelte Oplevelser fra Ungdommen er taget med. Stoffet er altsaa for en stor Del det samme, og Erindringerne dokumenterer nu tydeligt, hvor tæt op til Virkeligheden Romanen holdt sig. Det var ingen ringe Bog, men den nye Version af Historien er dog et langt betydeligere og modnere Værk, tættere skrevet uden de altfor mange og vidtløftige Betragtninger, der fylder op i *Barndommens Gade*, meget bedre fortalt – Fru Ditlevsen er en storartet Prosaist – dybere i sin Psykologi, mere overbevisende i sin Følelse og vittigere i de mange muntre Episoder. Selvportrættet af den sære Pige er fremragende gjort. Medens Hjemmet staar levende for os med de mange præcise og skarpt erindrede Træk og det samme gæl-

der Milieuet, hun voksede op i, fornemmer man kun i enkelte Glimt Staunings Danmark, Kriseaarene med deres Arbejdsløshed, Nazismens Frembrud (her er et herligt Kapitel om en Hitler-begejstret Værtinde!), Forvarslerne om den kommende Verdenskrig. Meget indtrængende og værdifulde er Skildringerne af Forældrene. Faderen er Fyrbøder, ivrig Socialdemokrat, en interesseret Læser, uhyre borgerlig i alle Livsforhold, godmodig og fredsommelig; ham kommer Datteren bedst ud af det med. Moderen er paa alle Punkter hans Modsætning og stadige Opponent, men ogsaa hun i Virkeligheden bundreel og solid; mellem hende og Barnet er der en latent Krigstilstand, selv om der nok paa begge Sider gemmer sig en latent Trang til Æmhed. Men det helt nye er, at disse Bøger egentlig handler om, hvorledes en Digter bliver til. Vi kan følge denne Proces fra Barnets første spæde Forsøg i Versekunsten, til hun bliver sig sit Kald bevidst, og der er god Logik i, at Erindringerne ikke ender med det Giftermaal, som er lige om Hjørnet, men med hendes virkelige Debut, den første Bog.

I første Bind hører vi om Barndomshjemmet og Skoleaarene op til den borgerlige Konfirmation. Anden Del fortæller oplagt og livligt om den unge Toves mærkværdige Oplevelser i en lang Række Pladser som Stuepige, ansat paa et Pensionat, ansat paa et Lager, Kontordame etc. En mislykket Forlovelse og et Bekendtskab med en gammel Antikvarboghandler, der opdager hendes Sans for Poesi og dermed faar afgørende Indflydelse paa hendes Udvikling, beretter et Par af de bedste Kapitler om. Og efter flere famlende Forsøg lykkes det hende at faa sine første Digte trykt i *Vild Hvede*, dengang alle vorrende Talenter og Halvtalenter Tumleplads; hun stifter hermed Bekendtskab med dets Redaktør, Forfatteren Viggo F. Møller, der bliver hendes kyndige Raadgiver og forstaaende Ven. Ogsaa Portrættet af ham er overordentlig levende; ved hans Indflydelse lykkes det at finde en Forlægger til *Pigesind*, og man forstaaer paa Bogens sidste Sider, at Giftermaalet mellem den purunge Pige og den halvgamle Mand er umiddelbart forestaaende. Deres Bryllup 29. April 1940 betyder for hendes Vedkommende det endelige Farvel til det Vesterbro, hun saa uforglemmeligt har skildret, paa samme Tid med ubesmykket Realisme og dog med en mærkelig Poesi, som giver hendes Mindebog dens særlige Tone. Den vil indtage en smuk Plads i hendes store Produktion.

H. TOPSØE-JENSEN

Glahn-Samfundet VI, 4. hefte.

Med det nu udsendte fjerde hefte afsluttes Glahn-Samfundets sjette bind og samtidig dermed er der sat endelig punktum for meddelelserne i denne form. Man kunne godt have ønsket, at det netop nu 50-årige slægtssamfund havde fortsat denne publikationsvirksomhed, men på den anden side er det forståeligt, om man vælger 50-året og den omstændighed, at kontorchef *Hans Egede Glahn* ikke er mere som motiver for at holde op. Man kan i og for sig godt beklage, at der ikke inden for denne store slægt er mænd, som har interesse parret med økonomisk mulighed nok til at tage arven op. Men det kan jo på den anden side ikke nægtes, at der skal store pengemidler til, hvis en publikation med så fornemt et udstyr skal holdes i live, og dertil kommer vel også en realistisk erkendelse af, at man efterhånden har fået publiceret den væsentligste del af stoffet. Det er jo ikke alt, der har interesse uden for den allersnævrreste kreds, og så opstår der nemt et misforhold mellem indsats både af arbejde og penge og resultatet. Alt har sin tid.

Man glæder sig over, at de undersøgelser i Tyskland efter slægtens herkomst, som overbibliotekar *Torben Glahn* offentliggjorde i forrige hefte, har kunnet suppleres og i hvert fald foreløbig afsluttes i det foreliggende. Man er med de sidste fund kommet tilbage til den indvandrede *H. C. Glahns* oldefader *Adam Glahn* i Hardegsen, og længere kommer man ikke gennem kirkebogsundersøgelserne. Interessant er det, at det lykkedes at finde så meget.

I det foreliggende hefte, hvortil stoffet for en stor del er samlet af *H. E. Glahn* og færdigredigeret af *Torben Glahn*, bringes desuden en tale af pastor *F. R. C. Bülow* ved afsløringen af general *Poul Egede Glahns* mindesten på *Garnisons kirkegård*, en række brevuddrag angående ingeniøroberst *Otto Glahn* (1817–1914), samt supplementet til anetavlerne for *Gjertrud Christine Glahn*, for oberst *Hans Otto Glahn* og hustru *Augusta*, født *Kierboe* og for civilingeniør *Poul Egede Glahn*, og sluttelig en række nekrologer af meget personlig karakter, samt en fortegnelse over *Glahnske arkivalier*, der er afleveret til Rigsarkivet.

ALBERT FABRITIUS

Angelo Kennebo: Slægten Graa på Bornholm. U. St. [1967]. (26 upag. blade) (dupl.). Det er unægtelig med blandede følelser, at man betragter det foreliggende arbejde, og det er synd, fordi der ikke er tvivl om, at forfatteren, som han giver udtryk for det i sit forord, virkelig har været dybt interesseret i at grave ned i fortiden og haft stor fornøjelse af sit arbejde med slægtshistorien. Derfor er det dobbelt at beklage, at han ikke har søgt at sætte sig lidt mere ind i tingene, men det er, som om han ikke rigtigt har forstået vilkårene – ingen vil forlange af en amatør, at han skal opfylde alle krav, og der foreligger da heldigvis uendelig meget amatørarbejde, som er til stor nytte for andre forskere, men visse grundbegreber må være i orden. Ser man i det foreliggende tilfælde på systematiken, så kunne dog de foreliggende vejledninger have hjulpet forfatteren til at undgå de værste skær, men her er opstillingen en mærkværdig blanding af tabellarisk opstilling og indrykningssystem og skifter pludselig fra efterslægtstavle til ascentorier, og hvad der meddeles af oplysninger er særdeles ujævnt.

Slægten føres tilbage til en *Oluf Graa*, der nævnes i *Arnager 1627* og muligvis var søn af en i 1611 nævnt *Hans Graa* i *Rø*. Slægtsnavnet gik – som det jo ofte er tilfældet i landbefolkningen – tabt kort efter 1800, da man gik over til det derefter faste patronym *Jacobsen*. Blandt efterkommerne mærkes navne som *Kofoed* og *Skovgaard* og blandt forfædrene til to af de indgiftede kvinder *Funch* og *Riis*. – Havde der så endda blot været et navneregister.

ALBERT FABRITIUS

Elisabeth Heide Gregersen: Heide-slægten fra Holsten gennem mere end 300 år. Skive 1965. 58 sider + 2 tavler.

Stamfaderen til den her behandlede slægt *Heide* er eddikebrygger i *København Morten von der Heide* (ca. 1623–1708) gift med hofskomager *Simon Grundbergs* datter *Margrethe*. De to hovedlinier, som bogen skildrer, nedstammer fra dennes sønnesønner, brødrene *Marthinus Heide* (1715–1764), degn i *Værløse*, og *Andreas Heide* (1723–1774), bogbinder i *Svendborg*. Når det indledningsvis anføres, at stamfaderen i første halvdel af 1600-tallet indvandrede til Danmark, må det kun opfattes som en teori. Nye undersøgelser vil måske kunne bringe nyt herom for

dagen og evt. afsløre slægtskab med *David von der Heide*, der i 1659 dør i Helsingør, og som gennem sin hustru Karen Pedersdatter også havde forbindelse til bryggerkredse. Bogen bygger på materiale indsamlet indtil 1923 af forfatteren og læreren Fritz Heide og på forfatterindens egne undersøgelser og stofindsamling.

Hovedprincippet for opstillingen har været indrykningssystemet, og der kan rettes forskellige principielle indvendinger mod den måde, systemet er anvendt på, idet det ikke altid er gennemført konsekvent – blandt andet er der ikke rykket ind. Der bødes dog noget på den manglende overskuelighed, som til dels ligger i selve det valgte princip (der er f. eks. 28 personer, der betegnes H. 1.), ved to oversigtstavler, som dog ikke medtager alle de nævnte personer, men desværre mangler bogen personregistre. Disse principielle indvendinger skal dog ikke skjule glæden over, at den nydelige lille bog er udsendt, således at der er givet en tilgængelig oversigt over slægten Heide med enkelte spindeliner. Der er gjort et stort indsamlingsarbejde, og skildringerne af de biograferede personer er præget af interesse og oprigtig slægtsfølelse.

HANS H. WORSØE

Oluf Friis: Johs. V. Jensen og Viborg. Latinskoleårene 1890–93. Centralbiblioteket for Viborg Amt. Viborg 1967. (31 S. – 2 Tvlr.). Kr. 17.00.

I Anledning af sit 50 Aars Jubilæum 1. November 1867 har Centralbiblioteket for Viborg Amt udsendt Oluf Friis: *Johs. V. Jensen og Viborg. Latinskoleårene 1890–93*, et Kapitel af Professorens med Spænding ventede store Biografi, der er bebudet til 1968. Den ganske lille, nydeligt udstyrede og morsomt illustrerede Bog fortæller om Digterens Skoledage i Stiftsbyen og supplerer hans egne sparsomme Meddelelser med en almindelig Karakteristik af Skolen og dens Ledere, Rektorerne Lefolii og Heise, en Række Vidnesbyrd om den særprægede Elev fra Kammerater og Venner og Oplysninger hentede fra Skoleforeningen Minervas Protokoller og dens haandskrevne Medlemsblad. »For Johs. V. Jensen«, siger Forf., »betød de tre år i Viborg Katedralskole mødet med den humanistiske kundskabs- og dannelsesform, der i tre århundreder i Danmark havde været grundlaget for den højere embedsmandsstand og for så at sige hele den åndelige kultur og digtning. Det betød en løsrivelse fra slægtens himmerlandske stavsbundethed, der førte over i en ny social og kulturel placering«.

H. TOPSØE-JENSEN

S. Mørch Albrechtsen, Eskild Friehling: Kaptajn Valdemar Larsen af Kastrup og hans efterslægt. Frederiksberg 1966. (7 s. dupl. – Trykt titelbl. og billedplanche). Probanden for den foreliggende lille efterslægtstavle, koffardikaptajn *Valdemar Larsen* (1850–1925) var søn af brygger i Kastrup *Jens Larsen*. Han gik i land i 1902, tog grossererborgerskab og overtog skibsprovianteringsfirmaet Martin Nisson, som han sammen med H. J. Berg videreførte under navnet Berg & Larsen. Det lille arbejde, der desværre mangler stedsangivelser, skal her nævnes for at henlede opmærksomheden på, at de slægter, der her gives oplysninger om, foruden Larsen er *Ahnfelt-Møllerup* og *Friehling*.

ALBERT FABRITIUS

Sigurd Rambusch: Slægten Rambusch. Vinderup 1965. 139 s., 2 tavler, ill.

I 1926 udsendte Generalkonsul *Johannes Rambusch* »Slægten Rambusch«, som for

de ældste Generationers Vedkommende var udarbejdet af *Paul Hennings*, for de yngstes af ham selv. Efter henvend 40 Aars Forløb har Familien ved Arkivar *Sigurd Rambusch* udsendt den foreliggende nye Udgave.

Slægten stammer fra Bayern, hvor Stamfaderen, *Martin Rambisch* fødtes omkring 1600. I 5. Generation indvandrede Slægtens danske Stamfader, *Johann Rambusch* (1702–73) til Danmark, idet han 1728 blev Lakaj hos Kronprins Christian (VI). Efter en halv Snes Aars Hoftjeneste blev han Toldinspektør i Slesvig, et Embede, han passede pligtopfyldende, og som skaffede ham Titlen virkelig Justitsraad. At han ogsaa havde Forretningstalent fremgaar af, at han 1755 var med til at stifte Slesvig Fajancefabrik, som han overtog som Eneindehaver 1758, og som var i Familiens Eje til 1803. Hans Efterkommere var i de første Generationer Embedsmænd og Officerer, medens de senere Slægtled fortrinsvis har været tilknyttet Handel og Industri. Blandt Slægtens af Offentligheden særlig kendte Medlemmer kan nævnes Politikeren, Oberstløjtnant *Edvard Rambusch* (1846–1934), som med Ildhu deltog aktivt i Hedeplantningen, og Malerinden *Agnes Slott-Møller*, født Rambusch (1862–1937).

Ved den Sammenligning, man uvægerligt maa drage mellem de 2 Udgaver af Stamtavlen, konstaterer man hurtigt, at der ikke blot er Tale om en Supplering og à jour-Føring af det solide Grundlag, men ogsaa om en betydelig Forbedring, hvad saavel Systematik som Indhold angaar. Den generationsvise Opstilling er klar og overskuelig og er yderligere tydeliggjort ved Oversigtstavler. For de enkelte Personers Vedkommende er Data suppleret med korte Biografier. Særlig Vægt er der lagt paa Skildringen af Sognepræst *Edvard Rambusch* (1821–96) og hans Hustru *Anna Olufsen* (1834–1913), hvis Erindringer i Uddrag bringes i et Tillæg. Dette forekommer ganske naturligt, eftersom dette Ægtepars Efterkommere synes at være den eneste Gren, der vil fortsætte Slægten, som med sine 12 Generationer omfatter kun 138 Personer. Ikke destomindre – eller maaske netop derfor – mærker man en stærk og udpræget Slægtsfølelse, som bl. a. giver sig Udslag i Afholdelse af Familiestævner, Oprettelse af Slægtsarkiv og Anvendelse af Udtryk som »Edvardssønnerne« og »Carlssønnerne«, som giver en hyggelig, næsten sagaagtig Fornemmelse. Ligeledes er det imponerende, at det af Hensyn til de i U.S.A., Brasilien og England levende Medlemmer har været muligt ogsaa at udsende Stamtavlen i engelsk Udgave.

Udstyret er nydeligt – foruden Vaabengengivelse i Farver er Bogen forsynet med mange Portrætter. At Noteapparat og Register er i mønstergyldig Orden turde være en Selvfølge, naar Forfatteren er Arkivar.

SVEN HOUMØLLER

Sabroe slægter. Stamtavler samlet af Axel S. Sabroe. Eget forlag, 1967. Dupl., kr. 35,00.

Udarbejdelsen af denne slægtsbog har strakt sig over næsten 25 år, men som det ofte går, når det slægtshistoriske indsamlingsarbejde er en fritidssyssel, har der imellem været afbrydelser, og bogen har først kunnet afsluttes efter forfatterens pensionering. Den fremtræder i et beskedent ydre og er udelukkende udarbejdet til familien. Det har den fordel, at forfatteren kan tillade sig at skrive et behageligt naturligt sprog. Tekstafnittet er ganske kort, idet alle direkte generalogiske oplysninger er henvist til de 13 tavler, som udgør hoveddelen. De 13 sider tekst er dog ikke uvæsentlige, idet der her er blevet plads til nyttige sammenfattende oversigter

og lidt statistik. Bogen omfatter tre slægter Sabroe, der ikke synes at have andet end navnet fælles. Størst er den århusianske købmandsslægt, der nedstammer fra *Thomas Jensen Sabroe*, der tog borgerskab i Århus 1699. Denne slægt består igen af 5 grene. Den anden Sabroe-slægt, Nykøbing Mors-slægten, stammer fra lærer *Søren Lauritzen*, f. i Sabro 1787. Endelig er der den tredje slægt, Jesper-slægten kaldet p. g. a. dette fornavns hyppige anvendelse, men denne synes at være uddød i mandslinjen.

Den stærke begrænsning af bogens tekstdel umuliggør optagelsen af selv korte biografier af slægtens medlemmer, hvad forfatteren selv beklager. Til gengæld må man sige, at tavlerne er meget klare i deres opstilling og tryk. Den valgte fremstillingsmåde har også den store fordel, at den er økonomisk overkommelig for så at sige alle, hvis man blot sælger 30–40 eksemplarer, og det må man kunne i de fleste familier. Bogen indeholder et alfabetisk register over ægtefæller, men desværre savner den et register over Sabroerne, der kunne fungere som nøgle til tavlerne. Nu er man henvist til at søge i blinde, hvis man skal have placeret en født Sabroe i slægtssammenhængen og ikke kender vedkommendes ægtefælles fødenavn. Det kan godt virke lidt bagvendt i det ellers udmærkede arbejde. Bogen kan købes hos forfatteren, skovrider Sabroe, Oens pr. 8700 Horsens.

HANS H. WORSØE

Erik Kroman: Ambrosius Stub og hans ærøske Forbindelser. Munksgaard 1967. 144 s. Udgivet med støtte af Carlsbergfondet, kr. 27,50.

Kun i begrænset omfang har litteraturhistorien beskæftiget sig med Ambrosius Stub. Det skyldes ikke svigtende interesse, men mangel på stof. Almindeligvis betragtes Hans Brix' monografi om digteren som nogenlunde fyldestgørende, men hos den, der har beskæftiget sig lidt indgående med Stub, vækker den unægtelig en vag skepsis. Mistanken forvandles til vished under læsningen af Erik Kromans bog, der ganske vist slet ikke er anlagt som en polemik mod Brix, men som alligevel på mange punkter, ikke mindst med hensyn til Stubs Ærø-tid, totalt ændrer det billede, Brix har givet.

Ifølge denne havde Stub således en overgang ansættelse som aspirant på toldkontoret. Meget blidt kalder Kroman dette for et »overraskende Resultat«, der beror på »et fuldkomment Ukendskab til Forholdene paa Ærø paa Ambrosius Stubs Tid«. Ærø hørte ikke til kongeriget, men til hertugdømmet Slesvig, og udenlandske varer kunne uhindret indføres til Ærøskøbing og herfra – »utvivlsomt som Regel ved Smughandel«! – videre til de omliggende dele af kongeriget. Hvilket kammerherre Juel på Tåsinge vidste at drage nytte af gennem sin forbindelse med brødrene Clausen i Ærøskøbing. Forfatteren viser, at Stub faktisk fungerede som en slags mellemmand ved denne handel. Det er spændende læsning.

Den personalhistorisk interesserede noterer sig også i forbigarten, at der endnu, 250 år efter, findes mundtlige traditioner om Stubs færden på øen: ... som har oplysningerne fra sin bedstefaders broders kone, hvis moder huskede traditionen om Stub gennem sin moder og mormoder ...

Der er meget andet at hente i Kromans arbejde. Familier på Ærø, sociale og økonomiske forhold beskrives indgående (og med kildeangivelser), men først og sidst drejer det sig dog om Stub, Stub fra vugge til grav, fortællingen om et menneske.

Og her er noget karakteristisk: litteraturprofessoren har sin vision af digteren og søger at belægge den med bekræftende vidnesbyrd. Personal- og lokalhistorikeren går den modsatte vej, lægger de mange små kendsgerninger sammen, og billedet af manden toner frem.

Den sidste metode er ikke den ringeste. Erik Kromans bog viser det.

ARNE WINTHER

Fra fire kongers tid. Geheimeråd J. P. Traps erindringer. Bd. 3. Udgivet af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab ved Harald Jørgensen. G. E. C. Gads forlag, Kbhvn. 1967, 432 s., kr. 44,00.

Med dette bind, der omfatter de første 12 år af Christian IX's regeringstid, afsluttes denne store kildepublikation. Da de to første bind har været ret indgående omtalt i dette tidsskrift (15. rk. 1. bd. s. 198-201), skal der i anledning af det sidste binds udsendelse kun fremsættes enkelte supplerende bemærkninger.

Man kan med glæde konstatere, at flere af de ting, der savnedes oplysning om ved udsendelsen af de første to bind, nu kan findes omtalt i den efterskrift, hvormed landsarkivar dr. phil. Harald Jørgensen afrunder værket. Her findes en biografi af Trap, ligesom værkets hele tilblivelse og udgivelseshistorie er fyldigt behandlet. Det er et morsomt tilfælde, at medens geheimearkivar A. D. Jørgensen havde en væsentlig andel i, at erindringerne ikke allerede blev udgivet i 1880'erne, er det hans sønnesøn, der i dag har stået for udgivelsen, og begge har gjort sig fortjent ved deres handlinger. Der kan næppe være tvivl om, at erindringerne ville have vakt megen postyr, hvis de var blevet udsendt dengang, og dr. Harald Jørgensen har utvivlsomt ret i sin formodning om, at det var forretningsmanden Trap, der havde overtalt embedsmanden til at bestemme sig for en snarlig udgivelse.

Erindringerne er desværre kun ført frem til 1876, og blandt de ting, vi må savne oplysning om, er således Traps deltagelse i oprettelsen af Samfundet for dansk Genealogi og Personalhistorie, hvis første formand han var. Hans forbindelse med kredsen omkring selskabet spores dog deri, at Trap havde udsat magister J. F. Krarup, redaktøren af de første bind af Personalhistorisk Tidsskrift, til at varetage udgivelsen af erindringsværket. I dag er der ikke meget af det, som dengang ville have vakt sensation, som virker frapperende. Tværtimod kan man vist fastslå, at tredje bind ikke bringer overraskelser. Det beskæftiger sig med forkærlighed med livet ved hoffet, og inderkredsen her bliver indgående behandlet. Det indeholder få politiske afsløringer, og Traps forsøg på ind imellem at skrive kapitler af tidens historie er fundet af så ringe interesse, at de er udeladt af udgiveren. Det er typisk for Trap, at socialismøderne i 1872 kun omtales i én sætning, nemlig i anledning af deres behandling i statsrådet.

Nogen særlig fast opbygning har Trap ikke givet denne sidste del af erindringerne. Den kronologiske rækkefølge brydes ofte af omtalen af episoder fra tidligere perioder, som p. g. a. mere eller mindre tilfældige tilskyndelser atter er dukket op i hans tanker. Heller ikke i dette bind skånes læserne for de hadske udfald mod grevinde Danner. Ikke desto mindre forsøger Trap at stille sig i positur, idet han i anledning af en udtalelse fra konferentsråd Lund om et giftmord, som grevinden skulle have været impliceret i, og som Trap selv tidligere har refereret, over for kongen bemærkede »både hvor lavt det er at komme med en sådan tale, og hvor

ugrundet det er« (p. 248). Andetsteds anfører han, at kongen skulle have udtalt, at Trap aldrig talte ondt om nogen. Det er muligt, at han aldrig har gjort det over for kongen, men i sine erindringer tager han, som tidligere anført, i høj grad revanche. Både kongen og kronprinsen er dog yderst sympatisk skildret; om sidstnævnte hedder det således: »Kronprinsen er jo ligesom faderen godheden selv«. Afvigende fra den almindelige opfattelse er billedet af prins Hans, om hvem Trap skriver: »Prinsen ansees som familiens mest begavede medlem, han er i hvert fald den mest belæste«. De mange, som regel ret korte, men prægnante, personkarakteristikker, der ofte bringes i forbindelse med dødsfald, forekommer at være noget af det værdifuldeste i værket. Som eksempel på de lidt mere indgående kan nævnes nekrologen over dronningens fader, landgreve Wilhelm af Hessel-Cassel (p. 127). Blandt de særlige begivenheder, der omtales fyldigt, er udstedelsen af den islandske forfatning, oprettelsen af Zoologisk Have i København, arbejdet med Lammefjordens udtørring og de mange rejser. Sidstnævnte tillægger Trap selv stor interesse, og det er formentlig grunden til, at udgiveren ikke her har villet skære dybere i teksten. Foruden de indenlandske rejser er der således omfattende beskrivelser af rejser til Rom, Rusland og Island. Det skal tilføjes, at bindet afsluttes med personregister til hele værket og fortegnelse over billedmaterialet.

HANS H. WORSØF

REGISTER

VED FINN H. BLÆDEL

Personerne anføres som hovedregel på deres slægtsnavn, et sådant, der ikke er opstået alene ved at sætte »sen« til faderens fornavn. Denne skik varer for landboernes vedkommende til ca. 1828, jfr. forordn. af 30. maj s. år. Føres et sådant slægtsnavn ikke, anbringes vedkommende på fadersnavnet, eller bliver eventuelt at udelade, når han ikke i teksten er nærmere bestemt.

Desuden udelades de personers navne, om hvem intet af videre betydning siges i teksten, f. eks. førere for hærafdelinger, konger og andre, i hvis tjeneste de i teksten nævnte personer står, forfattere, hvis værker citeres osv.

Kvinder anbringes som hovedregel på deres pigenavn, kun undtagelsesvis tillige på mandens navn og i så fald med henvisning fra pigenavnet; er dette ikke noget egentlig slægtsnavn, bliver det eventuelt at udelade.

Er navnene latiniserede, bibeholdes denne form i registret, medmindre teksten oplyser, hvorledes de skal gengives på dansk.

Nævnes en person flere gange på samme side, antydes det, hvor sådant anses fornødent, i registret ved et mindre tal foroven, til højre for sidetallet.

Fyrster sættes på deres navn, ikke på landets, medmindre dette anses mest praktisk, da tillige derpå.

Sammensatte efternavne f. eks. Lente-Adler, sættes på første dels begyndelsesbogstav altså i det nævnte tilfælde på L.

Partikler som von, de, des, de la, zum osv. ses der bort fra; eks.: des Vignes sættes under V.

Begynder efternavnet med le eller la, sættes det derimod som regel under L. Er partiklen smeltet således sammen med navnet, at et nyt ord er dannet, f. eks. Dupuy, anbringes navnet på partiklens begyndelsesbogstav, her altså D.

De efter spansk skik sammensatte efternavne (moderens slægtsnavn tilføjet efter faderens) anbringes under det første led.

Lokaliteter og institutioner, hvorom teksten har bemærkninger af særlig betydning, er optaget i registret.

Aagesen, Ellen Johansdt. g. Bruun 142.
– Else Margrethe Johansdt. 142. – Johan 140.

Aalborg, Christen Michelsen, kap. 164.
– Jytte g. Brysting, 170.

Aand, Axel, forv., 220 – Elisabeth g. Bensen 221. – Karen g. 2° Winther 220. – Margrethe g. 2° Foss 221, 225.
– Mette g. Schou 221, 225.

Achelis, Thomas Otto, dr. phil. 63–64.

Adolph, Frantz Thestrup, grosserer 38, 48. – Johan David, købmd. 38, 48

Ahlefeldt, Georg (Jørgen) v., amtmand 197. – Ahlefeldt, Godske, biskop, 13, 17.

Ahlefeldt-Laurvig-Lehn, Fr. Ludvig, greve, 224.

Althausen, Gabriel, købmd., 164–65. –

Mette Gabrielsdt. g. 1° Foss, g. 2° Christensen, 164–65.

Ancharius, Marcus, mag., 187. – Paulus, mag., 187–88.

Andeløv, Bodil Nielsdt., g. 1° Aagesen, g. 2° Knudsen, g. 3° Brogaard, 140.

– Niels Christensen, forv., 140, 141.

Andersdatter, Bodil, g. Mortensen, 169.

– Gertrud, g. Foss, 163. – Gertrud, g.

Byskov, 117, 135. – Karen, g. Jensen,

215. – Kirsten, g. 1° Christen NN., g.

2° Gøde Eriksen, g. 3° Bertelsen, 102,

133, 137. – Kirsten, g. Torbensen,

213. – Maren, g. Henriksen, 132. –

Maren, g. Jacobsen, 110, 134. – Ma-

ren, g. 1° Grauballe, g. 2° Brun, 117,

135.

Andersen, Jens, gdr., 116, 117, 119. –

- Kathrine von, g. Nielsen, 224. – Kirstine Marie, g. Larsen, 215. – Laurs, fæster, 132. – Peder, fæster, 107, 108, 134, 137. – Peder, rådmænd, 102. – Peter, præst, 13–17.
- Andressen, Anna Elisabeth, g. 1° Konow, 2° Brandt, 49, 54.
- Antonius, Laurentius, mag., 187.
- Arendrup, Dorothea Margrethe, g. Knudsen, 146. – Lars, rådm., 146.
- Aslaksdatter, Ingeri, g. Knudsen, 152.
- Atke, Carsten Hansen, 142.
- Bachmann, Conrad Detlev, gdr., 60–61. – Frederik Bagger, foged, 61. – Friderica Lovise, g. Rieper, 61. – Hans, forv., 61. – Hans Peter, præst, 61. – Johanne Marie, 61.
- Bagger, Elisabeth, g. Roholt, 60–61. – Friderich, ejer af Juulskov, 60–61. – Peder Poulsen, præst, 60.
- Baggesen, Laurs Christoffer, godsejer, 123.
- Baltzersdatter, Anne, g. Andersen, 107, 108, 134, 137. – Maren, g. 1° Eriksen, g. 2° Nielsen, 135.
- Baltzersen, Christen, fæster, 135. – Frederik, gdr., 117, 127, 135.
- Bang, Julius Nielsen, købmd., 212.
- Barby, Andreas, kansler, 192. – Hans Andersen, stud., 192.
- Bardenfleth, Addo, kaptajn, 47, 48. – Vilhelm, stiftamtmd., 37, 48.
- Barkeland, Gudmund Larsson, indsidder, 153.
- Basballe, Sara, g. Wamberg, 214.
- Battier, Anna Margrethe, g. Didrichsen, 234. – Christoph, kasserer, 149. – Jean Jacques, studiosus, 149. – Sophia Frederica, g. Rohlsen, 234.
- Battus, Antonius, apoteker, 187, 194.
- Bech, Margrethe Cathrine, g. Borthig, 143.
- Becker, Johannes, præst, 205.
- Bekker, Christiane, g. 1° From, 2° Faaborg, 210. – Hans Larsen, degn, 210.
- Benløse, Mogens Nielsen, kap., 170.
- Bensen, Søren, provst, 221.
- Benzon, Elisabeth, g. v. Obenhansen, 221. – Hans, komm.råd, 221. – Johanne, 221. – Karen, 221. – Marie, 221. – Mette, g. Rosenørn, 223. – Niels, 224. – Niels, dr., 224. – Peder, 224. – Severin, 221. – Thøger, 221.
- Bering, Mads Andersen, præst, 106.
- Berndes, Johan, præst, 14.
- Bertelsdatter, Berete, g.m. Christen, 133. – Cille, g. Knudsen, 140. – Dorte, 134. – Else, g. Nielsen, 134. – Johanne, g. Jacobsen, 134. – Kirsten, g. Bertelsen, 133. – Kirsten, g. Dalsgård, 133. – Marie, g. Sivertsen, 168.
- Bertelsen, Jacob, ridefoged, 102, 104 flg., 118 flg., 133, 137. – Jacob, væver, 122. – Niels, gdr., 134. – Søren, gdr., 133.
- Berthelsen, Jens, forpagter, exam. jur., MF, 215–16.
- Besche, Johan de, apoteker, 54. – Wenche Cecilie de, g. 1° Bruun, g. 2° Krohn, 54.
- Billedhugger, Jens Sørensen, kapellan, 62. – Karen Birgitte, 62.
- Bjørnsdatter, Inger, g. Gudmundsson, 153.
- Blach, Christian Schaarup, grosserer, 213. – Magnus Nicolai, 213.
- Blicher, Peder Jensen, spr., 226.
- Blichfeld, Christen, præst, 142.
- Bloch, Carl, kunstmaler, 39, 48.
- Blok, Mathias, præst, 17.
- Blom, Anne Cathrine, g. Mollerup, 239. – Anne Elisabeth, g. Olsen, 239. – Niels Pedersen, hørkræmmer, 239. – Signed Marie Thygesdt., g. Mollerup, 239.
- Bonde, Henriette Noline, g. Schjær, 217.
- Bonum, Hans Thomsen, rådmænd, 62.
- Borch, Anne Marie Nielsdt., g. Haugsted, 214. – Carl Wilhelm, prokurator, 234. – Caspar, professor, 234. – Charite, g. Paludan-Müller, 234. – Gerhard Frederik, overretspr., 234. – Peder Iversen, rektor, 193. – Peder Rosenstand Goiske, prokurator, 234.
- Bornemann, Carl, 224. – Hedevig Margrethe, g. Rosenørn, 224.
- Borthig, Frederik Wilhelm, 143. – Gjertrud, g. Knudsen, 143.
- Braës, Margrethe, g. Kiærulf, 225.
- Bramsen, Canutius, mag., 187.
- Brandt, Sophia Charlotte, g. Bülow, 150. – Wilhelm, borgm., 54.
- Brasse, Lorentz, borgm., 236.
- Broager, Alma Ingeborg Dorph, g. Glahn, 75.
- Broberg, Kirstine Marie, g. von Lossow, 224.
- Brockdorff, Detlev, forstander, 187.
- Brogaard, Lorentz, prokurator, 140.
- Bruhn, Martin, 191.
- Brun, Erik Hansen, 117, 135. – Peter Andersen, præst, 16. – Peter Munthe, birkedommer, 34–35, 48.
- Brunsvig, Hans Sivertsen, fæster, 122 flg., 137.
- Bruun, Johan Nordahl, biskop, 50, 54.

- Johan Plate, præst, 54. – Peder Andersen, ridefoged, 142.
- Brysting, Morten, kap., 169.
- Brøns, Vilhadus Nicolai, mag., 188.
- Buchmann, Karen Sophie, g. Svendsen, 152.
- Buntzen, Andreas, redaktør, 33, 48. – Edouard, højesteretsadv., 42, 48.
- Büchner, stadsfysikus, 51, 54.
- Bülow, Cornelius Lerche, major, 150. – Katrine Elisabeth, g. Knudsen, 150.
- Byskov, Peder Nielsen, skovfoged, 117, 135.
- Bær, Hans Jacob, ridefoged, 124–25, 128.
- Bøgvad, Anna Pedersdatter, g. Kolding, 226.
- Calixti, Eggardus, kapellan, 14–17.
- Calundborg, Hans Pedersen, rektor 142.
- Canutus, Johannes, 191.
- Cappel, Christine Birgitte Charlotte, g. Miller, 151.
- Cassius, Christiane, geh.råd, 199.
- Castenschiold, Joachim, generalljtn., 23, 48.
- Cerillo, Pasquale, klosterintendant, 150.
- Chemnitz, Johann Bernhard, præst, 237.
- Christensdatter, Anna Cathrine, g. Sivertsen, 168.
- Chryste, Sara, g. Juel, 149.
- Christensdatter, Anne, g. Glød, 129. – Anne, g. 1° Jacobsen, 106, 133. – Karen, g. Schjær, 213. – Maren, g. Baltzersen, 117, 127, 135. – Margrethe, g. Jepsen, 133. – Mette, g. Jensen, 119, 135.
- Christensen, Frants, defoged, 119. – Jens, 102. – Knud, gårdmd., 212. – Las, 116. – Laurids, præst, 161 flg. – Laurs, 127, 136.
- Christiani, Dionysius, mag. 188.
- Christie, Magdalene Margrethe, g. Hagerup, 146.
- Christophersen, Hans, præst, 169.
- Clemensdatter, Alhed, 168. – Anne Cathrine, 168. – Helvig, 168. – Johanne, g. Mortensen, 169. – Margrethe Lucia, 168.
- Clemensen, Claus Henrich, 168. – Laurids, 168.
- Collin, Bodil Marie, g. 1° Lundt, g. 2° Rahr, g. 3° Blicher, 226. – Jens Madsen, byskr., 226. – Mads Jensen, rådm., 226.
- Dabelsten, Hindrich, brygger, 86. – Margareta, g. Møinichen, 86.
- Dalsgård, Søren Christensen, 133.
- Damgaard, Inger Marie Fuglsang, g. Achelis, 63.
- Danchertsen, Ingeborg Benedicte, g. Krohn, 51, 54. – Wollert, kanc.råd, 54.
- Dessin, Lüder von, hofmester, 191.
- Dessins, August Friedrich, 191. – Johs., dr. theol., 191.
- Didrichsen, F. W., byfogedfuldm., 234.
- Dorph, Jens Peder Christian, adjunkt, 46, 48. – Poul, adjunkt, 46, 48.
- Dreyer, Arnoldus, 236. – Christian Hansen, købmd., 236. – Elisabeth, g. Hansen, 235. – Gertrud Kirstine, g. Ørbech, 236. – Hans, købmd., 236. – Hans, præst, 235–36. – Hans, postmester, 235. – Hans Hansen, forpagter, 236. – Hans Peter, farver, 235. – Hans Simonsen, kunstdrejer, 235. – Jacob, 236. – Jens, kanc.råd, 235. – Sara, g. Ramus, 236. – Woldborg, g. Schebye, 236. – Woldborg Hansdt., 236.
- Døcker, (Anne) Margrethe, g. Faaborg 212. – Gerhardt Henrik, vagtmester, 214. – Johan Bernhard, kræmmer, 212. – Margrethe Sophie, g. Faaborg, 214.
- Embs, Johannes, mag., 188.
- Engelbrecht, Frederik Carl Johannes, oberst, 47, 48.
- Engesvang, Søren Pedersen, 132.
- Enke, Friedrich Ernst, væver, 216. – Olga Hansine Elisabeth, g. Faaborg, 216.
- Erichsen, Erich, købmd., 213. – Lucie Marie, 53, 55. – Thomas, 52, 55.
- Eriksdatter, Mette, g. Henriksen, 131.
- Eriksen, Gøde, herredsfoged, 102, 133.
- Faaborg, Anna Christine, 216. – Anna Dorothea, 211. – Anna Lucie Jacobsdatter, g. Franck, 209. – Birgitte (Birte) Kirstine, g. Bang, 212. – Catharine Elisabeth, g. 1° Rasmussen, g. 2° Schjær, 213, 217. – Einar Peter, møbelsnedker, 216. – Freia Emilie, g. Poulsen, 215. – Georg Peter Jacob, 212. – Gerhard Nicolai, toldass., 215. – Gertrud Marie Jacobsdt., 210. – Gertrud Marie Jacobsdt., 210–11. – Henning, Jacobsen, 209. – Henning Jacobsen, præst, 210. – Ida Vilhelmine Marie, g. Berthelsen, 215. – Inga, g. Friis, 217. – Ivar Bernhard, skibsfører, 214. – Jacob, skoleholder 209, 217. – Jacob, 211. – Jacob Christian, 213. – Jacob Jacobsen, skoleholder, 210. – Jens Albert, agent, 215. – Jens Jacobsen, 210. – Johan Emil,

- landmd., 216. – Johan Henning, 214. – Johanne Kirstine, g. Haugsted, 214. – Juliane Helena Johanne, g. Knudsen, 212. – Karen Johanne, g. Olsen, 211. – Knud Graae (Næraae), malermester, 212. – Knud Rindom Enke, bådebygger, 217. – Lars Jacob (Næraae), lærer, 212. – Laura Margrethe, g. Jakobsen, 215. – Mathie Kirstine, 212. – Nicoline Jacobine, g. Møller, 211. – Niels Jacobsen, 210. – Niels Sophus, sem. elev, 216. – Niels Wamberg, amtsstuefuldm., 211. – Rasmus Jacobsen, præst, 209. – Sara Henriette, g. 1° Blach, g. 2° Wamberg, 213. – Sophie, g. Lauritsen, 216. – Sophus Theodor, 216.
- Faber, Nicoline Kirstine, g. Døcker, 214. Fabricius, Georgius, mag., 188. Fanøe, Severin Gregers, toldinsp., 150. Fischer, Daniel, godsejer, 115. – Christian, 223. – Christian, godsejer, 115, 124 flg. – Christian, vinskænk, 114–15.
- Fischerus, Nicolaus, mag. 188. Fog, Bruun Juul, biskop, 35–38, 48. Foss, Einar Alexander, ingeniør, 45, 48. – Jens, læge, 199. – Jens Pedersen, præst, 161 flg. – Maren Jensdt., g. Rytter, 164, 169. – Mathias, biskop, 225.
- Franck, Carl Frederik, 209. – Johan Gottfried, husmd., 209. Francke, R. C. F., præst, 49. Frederiksen, Anders, fæster, 118, 135. – Jacob (kld. Sejl), kroejer, 118, 127 flg., 135, 136. – Jørgen, skovrider, 109.
- Frich, Benedicte Sophie, g. Knudsen, 143. – Franciska Elisabeth, g. Just, 144. Friis, Lisbeth, g. Rosenørn, 224. – Poul Edgar, ekstraarb., 217. – Poul Ludvig, repræs., 217.
- Fritsche, Thorvald Theodor, pr.ljtn., 47, 48. From, Andreas Christopher, degn, 210. – Peder Mathiasen, 240. Frøchen, Beate Margrete, g. Konow, 51, 54. – Johan, vinhandler, 54. – Clarche, 52, 54, 55.
- Garde, Hans Georg Friboe, kontreadm., 151. Gerhard, Christian, kadrejer, 42–43. Gersdorff, Christoffer Fr., 223. – Gerhardine Jochomine, g. de Serine D'Acqueria, 223. – Sophie Amalie, g. Teilman, 223.
- Glahn, Adam, husmand, 74. – Henrich Christopher, hofkok, 74. – Svend Egede, forp., 75. Glambeck, Claus, 102. Gloxin, Benjamin, 191. Glud, Simon, tolder, 235. Glød, Christen, 128–29. – Karen Lauridsdatter, g. 1° Sørensen, g. 2° Thomsen, 127, 136. – Laurids Sørensen, 123, 136. Granau, Johann Adolph, mag., 237. Grau, Theodorus, mag., 187. Grauballe, Peder, 117, 135. Grønlund, Christian, botaniker, 46, 48. Gude, Henrik, generalljtn., 21, 48. Gudmundsson, Lars, 153. Guntzov, Anders, stud., 192–93. – Hans Andersen, borgm., 192. – Jacob, stud., 192–93. Gødesdatter, Kirsten, g. Christensen, 102. – Sidsel, g. Andersen, 102. Gødesen, Anders, 102. Götzsche, Gertrud Kristine, g. Rude, 146.
- Hagerup, Christian Frederik, provst, 50, 54. – Eiler, biskop, 146. – Johanne Margrethe, g. Knudsen, 146. Hagstrøm, Gustavus, skovfoged, 121. Halchuus, Ernst, kaptajn, 222. Hammeken, Adelheid Margreta, 50, 54. – Johan, 51. Hansdatter, Bodil, g. 1° Bonum, g. 2° Trelund, 62. – Christine, g. Jespersen, 221. – Gertrud, g. Schjær, 213. – Inge, g. Franck, 209. – Kirsten, g. Madsen, 163. – Lisbeth, g. Michelsen, 163. – Maren, g. Willadsen, 164. – Susanne, g. Lauridsen, 163. Hansen, Hans, 163. – Hans, 233. – Henrik, skovfoged, 123. – Margareta, g. Traegaard, 86. – Sivert, skovrider, 122 flg., 128, 136, 137. Hasebard, Jacob, livlæge, 194. – Jacob, professor, 194. Hatten, Balthasar von, 205. Haugsted, Anders Henriksen, købmd., 214. – Niels Henrik, forpagter, 214. Hee, Else, g. Bachmann, 61. Hemmer, Anna de, g. Rosenørn, 223. – Karen de, g. Hofman, 221, 222. Hempel, Anna Helena, g. Næraae, 210. Henningsdatter, Johanne, g. Faaborg, 209, 217. Henriksdatter, Inger, g. 1° Aalborg, g. 2° Benløse, 164, 170. Henriksen, Hans, fæster, 101, 131–32. Hesselberg, Gabriel, kontreadm., 20 flg., 48. – Hans Jakob Henning, general-

- ljtn., 21 flg., 48, 54. – Henriette Magdalene, g. Konow, 54. – Petronelle Margrethe, g. Reichborn, 55. – Thomas, maltkontrollør, 20.
- Hielmstjerne, Agnete, g. Rosencrone, 221. – Henrik, højesteretsass., 221.
- Hjorthøy, Hugo Frederik, provst, 51, 55.
- Hofman, Gertrud, g. Poulson, 222. – Hans, 222. – Karen Elisabeth, g. Halchhuus, 222. – Søren, borgm., 220. Søren, justitsråd, 221. – Søren, livlæge, 221. – Thøger, 221, 222.
- Højer, Johannes Petri, stud., 194.
- Holberg, Ludvig, historiker, 139 flg.
- Holsatus, Jan Georg, stud., 190.
- Holst, Ellen Marie Larsdt., g. Schebye, 145. – Karen Hansdt., g. Trap, 62.
- Holstein, Otto, 224.
- Holsten, Adam baron Christopher Berner Schilden, 1. – Hans lensbaron Berner Schilden, kammerherre, hofjester, 81 flg.
- Holtermann, Amund Richard, læge, 234. – Hans, prokurator, 234.
- Høg, Søren Mikkelsen, præst, 106.
- Høyer, Maren Mouritzdt., g. Fischer, 123–24. – Jørgen Hermansen, kommissær, 194.
- Iversen, Bertel, herredsfoged, 102, 137. – Conrad, rektor, 46, 48. – Peder, læge, 193.
- Jacobi, Friedrich, præst, 238. – Johannes, mag., 188–89. – Stephan, stud., 188–89.
- Jacobs, Heinrich, borgm., 191. – Joh., 191.
- Jacobsdatter, Anne, g. Mortensen, 120, 136. – Anne, g. 1° Pedersen, g. 2° Mortensen 109, 134. – Ermegård, g. Jensen, 119, 120, 135. – Inger, g. 1° Lauritzen, g. 2° Lassen, 109, 134. – Johanne Lisbeth, 169. – Kirsten, 219. – Kirsten, g. Nørkjær, 105, 133. – Lene, g. Nielsen, 120. – Maren, 219. – Maren, g. Jacobsen, 117. – Maren, g. 1° Thomsen, g. 2° Pedersen, 128 flg., 136.
- Jacobsen, Anders, 105, 133. – Anders, 109, 110, 134. – Bertel, fæster, 121, 136. – Bertel, præst, 105, 133. – Christen, delefoged, 117. – Frederik, 128. – Frederik, fæster, 120 flg., 136. Hans, 128. – Jacob, 121, 125, 136. – Jørgen, soldat, 122, 136. – Mogens, 219. – Morten, 169. – Niels, 120. – Niels, 153. – Niels, borgm., 219. – Peder, fæster, 120, 124, 126, 136. – Peder, fæster, 109, 115, 134, 137. – Peder, fæster, 120, 135. – Peder, delefoged og fæster, 105 flg., 118 flg., 133, 137. – Søren, 109, 110, 134. – (kld. Løgager), Thomas, fæster, 120 flg., 131, 136^f. – Thomas, gdr., 109, 110, 116, 134. – Vagn, gdr., 134.
- Jakobsen, Anders, sagf., 215.
- Janson, Herman Didrik, købmd., 52, 54, 55.
- Jensdatter, Anne, g. Hansen, 137. – Anne, g. Sivertsen, 123. – Birgitte, g. Billedhugger, 62. – Maren, g. Pedersen, 116, 135. – Marie, g. Jensen, 216.
- Jensen, Anders, præst, 116. – Ane Kirstine, g. Møller, 211. – Anna Dorthea, g. Faaborg, 215. – Berthel, bolsmd., 216. – Jacob, jordbruger, 215. – Peder, gartner, 211. – Peder, 119, 135. – Peder, vognsv., 108. – Troels, fæster, 101, 132. – Ægidius, dr. med., 222.
- Jeppesen, Johan, vicarius, 13–17. – Nicolaus, kapellan, 13–17. – (Jacobi), Thomas, præst, 13–17.
- Jepsdatter, Mette, 164.
- Jepsen, Anders, herredsfoged, 102, 133. – Jens, 164. – Ole, 164.
- Jermiin, Thomas Just, provst, 223.
- Jespersdatter, Maren, g. Seeman, 221.
- Jespersen, Jesper, højesteretsass., 221. – Lauritz, dr. med., 221. – Morten Kiærulf, 221. – Niels, dr. med., 221.
- Joannis, Jørgen, præst, 13–17.
- Juel, Mikkell Nielsen, kroerjer, 127. – Morten, købmd., 149. – Nicolay, kapitajn, 148.
- Just, Hans Daniel, præst, 144.
- Juulson, Johannes, 222–23.
- Jørgensdatter, Kirsten, g. Jacobsen, 120, 135. – Lene, g. Jacobsen, 107, 118, 133, 137.
- Jørgensen, Ane Marie, g. Nielsen, 215. – Frederik, skovrider, 109–10.
- Kielmansegg, Adolf von, statsmand, 198.
- Kirchmann, Johan Adolph, stud., 191. – Johannes, borgm., 191.
- Kisling, Margrethe Sophie, g. Østergaard, 240.
- Kiærulf, Anders, 220. – Andrea Kirstine, g. Hielmstjerne, 220–21. – Lauritz, 220.
- Kleist, Lorentz, ridefoged, 141.
- Klingenberg, Andreas, auditor, 145. – Sara Thomine, g. Knudsen, 145.
- Klotz, Stephan, superintendent, 188.
- Klubién, Anton, højesteretsadv., 35, 48.
- Knudsen, A. B. B., læge, 234. – Adrian

- Benoni Bentzon, overlæge, 151. – Andreas Peter, legationsråd, 148. – Anna Dorothe, 143. – Anna Kirstine Elisabeth, g. Garde, 151. – Arnoldus Anderlev, 147. – Benedicte Sophie, 149. – Birgitte Sophie, 152. – Bodil Cathrine, 144. – Boel Catrine, 146. – Boel Marie, 142. – Bolette Frederikke, 145. – Carl Frederik, strandsidder, 152. – Charlotte Lovise, g. Nielsen, 150. – Christen, ridefoged, 139 flg. – Christen, exam. jur., 146. – Christian, dep.chef, 145. – Cornelius, 147. – Cornelius, 147. – Damianus, præst, 142-43. – Dorthe Margrethe, g. Kristoffersen, 152-53. – Elisa Christiern, gdr., 150. – Else Bolette, g. Obstfelder, 152. – Edvardine Johanne, g. Nielsen, 153. – Gabrielle Kirstine, 150. – Gabrielle Kirstine, g. Cerillo, 150. – Hanna Christina, g. Kvaløen, 152. – Hans, arkivar, 143. – Hans, værtshush., 212. – Hans Adolf Kynede, 151. – Hans Christian, inspektør, 148. – Hans Christian, plantageejer, 149. – Hans Christian, kaptajn, 234. – Hans Christian, prokurator, 152. – Ingeborg Maria, 152. – Johannes, prokurator, 143-44. – Johannes Christian, 153. – Julie Henriette, 151. – Lauritz Arendrup, fuldm., 152. – Lorentz Brocgaard, planteur, 147. – Lorentz Magdalu, skipper, 151. – Louise Frederikke, g. Knudsen, 151. – Madsine Jørgine Sophie, g. Lang, 215. Margrethe Cathrine, g. Schebye, 145. Ole, husmd., 211. – Otto Gustav Jacob Christian Thomas Edmund Africanus, assessor, 148. – Pauline, g. 1° Barkeland, g. 2° Olsen, 153. – Peder Adolph, præst, 145-46. – Peder Paulin, 143. – Peter Adolf Christian Julius Eliza, fysikus, 151. – Philip Julius, prokurator, 149-50, 151. – Povel, 146. – Povel, provst, 146. – Sara Thomine, 151. – Sophus Frederik, forvalter, 150. – Søren, 143. – Vibeke, g. 1° Sørensen, g. 2° Wöffling, 142.
- Knuth, Louise, g. Berner, 82.
- Koefoed, Georg Albrecht, borgm., 233-34.
- Koks, Katrine, g. Dabelsten, 86.
- Kolding, se Collin.
- Konow, Anna Elisabeth, 50, 52. – Anna Elisabeth, g. Lund, 52. – August, godsejer, 30, 40 flg., 48. – August, købmd., 19, 20, 48, 51, 54. – August Ludewig, hofjuveler, 49, 51, 54. – Carl Heinrich, køb., 49, 50, 51, 54, – Dorothea Catarine, 51, 52. – Ernestine Magdalene Christiane, 49. – Friedrich Ludwig, købmd., 49, 50, 54. – Hans Henning, konsul, 40, 48. – Hans Jacob Hesselberg, skibsreder, 19, 28 flg., 54, 76. – Henri, viceadm., 19, 48, 76. – Jacob, 52. – Jacob, general-konsul, 29, 48. – Jacob Rieck 53, 55. Johan, 51, 53. – Johan, styrmand, 53, 55. – Johan Christn., 49, 51. – Sophia Maria, g. Rolfsen, 52. – Thomas, kontreadm., 20, 26 flg., 48, 53, 55. – Wilhelm, 53, 54. – Wilhelm, fabrikant, 30, 42 flg., 48. – Wollert, købmand, 51, 54.
- Krieger, Emil, kontreadm., 47, 48.
- Krintz, Elisabeth Kirstine, g. Knudsen, 147.
- Krintzius, Johannes, præst, 201.
- Kristoffersen, Omund, strandsidder, 153.
- Krogh, Cecilie Catharina, g. Konow, 54. – Jens Andreas, provst, 51, 54².
- Krohn, Christiane Benedicte, g. Janson, 51, 54, 55. – Wollert, købmd., 50, 54. – Wollert Danchertsen, købmd., 51, 54.
- Kvaløen, Anders Andersen, 152. – Bertha, g. Obstfelder, 152.
- Külsen, Anna Christine, g. Mackeprang, 238.
- Køller-Banner, Ludvig von, oberst, 21-22, 48,
- Lang, Nielsine Rasmine Marie, g. 1° Faaborg, g. 2° Pfeiffer, 215. – Theodor, snedkerm., 215. –
- Larsen, Jakob Christian, gdr., 215.
- Lassen, Christen, 134. – Johan Peter von, 222. – Oluf von, 222. – Peder Madsen, krigskommissær, 222.
- Lasson, Elisabeth, g. Benzon, 221. – Peder, borgm., 220. – Peder, lic. juris., 222.
- Lauridsdatter, Elsebeth, g. Sivertsen, 167. – Inger Lisbeth, g. Mortensen, 169. – Kirstine 169. – Maren, g. Jensen, 108. – Maren, g. Pedersen, 135.
- Lauridsen, Anders, 169. – Bertel, gdr., 163-64. – Christian, 169. – Henrik, 168. – Jens, 168. – Michel, forpagter, 163.
- Lauritsen, Laurits Marius, tømmer, 216.
- Lauritzen, Jesper, borgm., 221. – Niels, sandemd., 109, 134.
- Lembcke, Edvard, forfatter, 45, 46, 48². – Svend, 45.
- Lente, Theodor, kansler, 200.
- Lenten, Johannes Hugo, forstander, 187.
- Lerche, Knud, forpagter, 140, 143. –

- Matthias Petri, præst, 194.
 Lercke, Peder, landsdommer, 223.
 Lichtenberg, Gedske, g. Linde, 223.
 Linde, Christen, 223.
 Lindegaard, Elisabeth, g. Schebye, 145.
 Lippe, Rebekka Joachime v. d., g. de Besche, 54.
 Lobedantz, Mathias Mathiasen, kirkeinsp., 237.
 Lossow, Anne Helwig von, g. 3° Holstein, 224. – Hans Jacobsen von, 224. – Maren von, g. Kruse, 224.
 Lund, Christine Cathrine, g. Knudsen, 148. – Eilert Gabriel, kaptajn, 55. – Henrik Hansen, grosserer, 101. – Jens, grosserer, 101. – Johan Jacob, kirurg, 148. – Jørgen (Georgius), præst, 13–17. – Jørgen, se Joannis. – Ole Troelsen, grosserer, 101, 132. – Peter Wilhelm, prof., 101. – Troels Frederik, historiker, 101.
 Lundt, Rasmus Henriksen, provst, 226.
 Lykke, Erik til Skovbo, 219.
 Løgager, se Jacobsen, Thomas. – Laurs Christensen, 128, 130.
 Løvenskiold, Severin, statsråd, 27, 48.
 Mackeprang, Christiane Catharina, g. Thomsen, 237. – Nicolai, præst, 238.
 Madsen, Jens, gårdfæster, 163. – Mariane, g. Døcker, 212. – Peter, præst, 13–18.
 Mageus, Johannes, kammerråd, 240.
 Manniche, Christiane, g. Danchertsen, 54.
 Mariny, Maria, g. Knudsen, 148.
 Masius, Johannes, dr., 190.
 Mathiesen, Jørgen, stadskapt., 60, 226.
 Meier, Herman, adv., 200.
 Meinertz, Cathrine Dorothea, g. Chemnitz, 237.
 Meltzer, Clamer Eberhard, købmd., 51, 54. – Dorothea Catharina, g. Rieck, 50, 54.
 Meyer, Cecilia Margrethe, g. Krohn, 53, 55.
 Michaelsen, Ellen Sofie, 216. – Johan, fabrikant, 216.
 Michelsen, Anders, forpagter, 163.
 Mikkelsdatter, Anne, g. Frederiksen, 127, 131, 136.
 Mikkelsen, Christen, 116.
 Miller, James, købmd., 151. – Susan Elizabeth, g. Knudsen, 151.
 Mitchell, Margrethe Thomsen, g. 1° Battier, g. 2° Knudsen, 149.
 Mogensen, Jacob, fribryde, 219.
 Mollerup, Niels Andersen, 239. – Thomas Andersen, brygger, 239.
 Moltke, Werner Jasper, geh. konferensråd, 227.
 Mommesen, Laurens, kapellan, 13–17.
 Monrad, Lars, læge, 53, 55.
 Mortensen, Erik, 109, 134. – Hans, 120, 136. – Jacob, købmd., 169.
 Moth, Peter, prokurat., 235. – fam. 226.
 Motzfeldt, Magdalene, g. Worm, 222.
 Muller, Petrus, sekretær, 199.
 Munkgaard, Helvig Cathrine, g. Paulin, 140. – Johanne, g. 1° Atke, g. 2° Blichfeld, 142.
 Müller, Frederikke Christiane, g. Rieck, 55.
 Mündens, Johannes, 191.
 Møinichen, Carna, 86. – Morten Sixtus, barberm., 86.
 Mølbach, Else Bolette, g. Arendrup, 146.
 Møller, Detlef, 143. – Ellen, g. Knudsen, 143. – Kirsten, g. Kiærulf, 220. – Lars Krag, lærer, 211. – Peder, skrædderm., 211.
 Neve, Rotger, borgm., 237. – Sophia Elisabeth Rotgerdt, g. Walther, 237.
 Niegels, præst, 17.
 Nielsdatter, Ane Vestenie, g. Rosenørn, 222, 223. – Anne, g. Christensen, 116. – Anne, g. Knudsen, 211. – Karen, g. 1° Aand, g. 2° Lauritzen, 220–21. – Karen, g. Jacobsen, 120, 135. – Karen, g. Jacobsen, 120, 121, 136. – Karen, g. Mogensen, 219. – Maren, 222. – Margrethe, g. Jensen, 222. – Mette, g. Benzon, 224. – Mette, g. Pedersen, 119, 133.
 Nielsen, Jacob, 224. – Jacob Christian, skipper, 153. – Niels, gdr., 134. – Peder, 120. – Poul, gdr., 215. – Søren, lærer, 150.
 Niemann, Dietrich, hofkirurg, 203. – Henrich, præst, 203.
 Numsen, Mathias, geh.råd, 225.
 Næraae, Anna Gertrud, g. Faaborg, 210. – Laurids Pedersen, provst, 210.
 Nørkjær, Christen Pedersen, præst, 105, 133. – Peder Christensen, 105, 106, 133.
 Obenhausen, Henrik v., major, 221.
 Obstfelder, Johan Gottfried, kirurg, 152.
 Olsen, Knud, spækhøker, 211. – Ole, husmand, 153. – Peder, 239. – Peter Engelbrecht, malerm., M.F., 211. – Peter Engelhardt Theodor, præst, 211.
 Oppenhagen, Joost, brolægger, 239.
 Oppenheim, Juliane Marie, 146, 147. – Louise Augusta, g. Zuschlag, 150. – Sofie Frederikke, g. Knudsen.

- Ouw, Gerhard, 191.
 Overvad, Karen Jensdt., g. Wadum 213.
- Paulin, Helvig Cathrine, g. Knudsen, 140. – Ove, købmd., 140. – Peder Jacobsen, præst, 142.
- Paus, Anne Kirstine Povlsdt., g. Knudsen, 144.
- Pedersdatter, Anne, 116, 135. – Anne, g. 1° Andersen, g. 2° Mikkelsen, 116. – Anne, g. 1° Pedersen, g. 2° Pedersen 116, 135. – Berete, g. Bertelsen 105, flg., 133, 137. – Birthe, g. Blom, 239. – Elisabeth, g. Althausen, 164. – Elisabeth, g. Wiel, 226. – Gertrud, g. Hofman, 221. – Helvig, g. Sivertsen, 167. – Kirsten, g. Pedersen, 131. – Kirsten, g. 1° Jacobsen, g. 2° Thomsen, 109, 115, 117, 134, 135, 137. – Kirsten, g. Sejl, 107 flg., 118, 133, 135, 137. – Malene, g. Christensen, 212. – Maren, g. 1° Hofman, g. 2° Jacobsen, 220. – Maren, g. Collin, 226. – Maren, g. Sørensen, 116, 135. – Mariane, g. Sørensen, 211.
- Pedersen, Anders, 135. – Baltzer, 108, 116 flg., 135. – Baltzer, 116, 135. – Erik, fæster, 131. – Esther Cleany, g. Faaborg, 217. – Jacob, fæster, 107, 116 flg., 133, 135. – Jacob, 119, 135. – Jørgen, 133. – Laurids, 108. – Mogens, 116, 135. – Ole, depotbestyrer, 217. – Peder, selvejer, 116, 135. – Peder, 132, 136. – Peder, gdr., 116, 135. – Søren, 133. – Søren, gdr., 109, 134.
- Petersen, Marie, g. Pedersen, 217. – Marie Kirstine, g. Møller, 211.
- Petri, Johan, præst, 13–17. – Laurentius, mag., 187.
- Petræus, Nicolaus, 191.
- Pfeiffer, Daniel, mælkehdl., 215.
- Pors, Apollone Catharine, g. Faaborg, 210. – Peder Pedersen, degn, 210.
- Poulsen, Søren Peter, by- og birkefuldmægtig, 215.
- Poulson, Anne Marie, g. Linde, 223. – Karen, g. Jermiin, 223. – Margrethe, g. Juulson, 222–23. – Marie Kristine, g. Fischer, 223. – Mathias, 223. – Niels, 222².
- Quaade, Louise, g. Berner, 81.
- Qvalen, Nicolaus v., forstander, 187.
- Rahn, Cathrine, g. Glud, 236.
- Rahr, Jakob, tolder, 226.
- Ramus, provst, 236.
- Rantzau, Margrethe, g. Benzon, 224. – Otto Heinrich, forstander, 187.
- Rasmusdatter, Ellen Marie, g. Jensen, 211.
- Rasmussen, Poul (Gregorius), stald- og voldm., 213.
- Rathlou, Johan, 197. – Sivert, 197–98.
- Reichborn, Johan Henrik, oberst, 55. – Magdalene Catharina, g. Konow, 55.
- Reimer, Charlotte, g. Zahle, 149. – Chr., deputeret, 149. – Mathilde Christiane, g. Knudsen, 149.
- Reventlow, Christian B. J. L. C. F. greve, hofjægerm., 217. – Eduard V. S. C. lensgreve, ambassadør, 217.
- Rhau, Michael, præst, 237.
- Ricard, Sophie, 39–40.
- Richardus, Otto, mag., 188.
- Rieck, Anna Hedwig, g. Konow, 50, 54. – Anne, g. Schlømer, 50 flg. – Jacob, køb., 50 flg. – Jacob, køb., 51 flg.
- Rieper, Christian, forv., 61.
- Rode, Gertrud Lucia, g. Jacobi, 238.
- Rohde, Agnete Emerentia, g. Granau, 237.
- Rohlsen, Mathias, skifteforv., 234.
- Roholt, Lars, præst, 60–61. – Pernille Dorothea, g. Bachmann, 60–61.
- Rolfsen, Tønnes, skibsbygm., 55.
- Rosencrone, Marcus Gerhard, gesandt, 221.
- Rosenørn, Anna, g. Thurah, 223. – F. L. C. P., assessor, 235. – Johanne Caspare, g. Moltke, 223–24. – Kirsten, g. 2° Lercke, 223. – Mads Povelson, borgm., 222, 223. – Margrethe, g. Gersdorff, 223. – Mathias, 223, 24. – Mette Pauline, g. von Schack, 223. – Peder Madsen, 223. – Poul, gen.major, 223.
- Rosenørn-Lehn, Anne, g. Ahlefeldt-Laurvigen-Lehn, 224. – Henrik Christian, 224.
- Rosing, Michael, skuespiller, 44, 48.
- Rotfeld, Kirsten, g. Lykke, 219.
- Rude, Dorthea Elisabeth, g. Knudsen, 146. – Gabriel, gartner, 146.
- Rytter, Jøp Olsen, træskomager, 164, 169. – Morten, 169.
- Rørbye, John, overlæge, 38–39, 48. – Martin, kunstmaler, 29, 48.
- Saxo, Johan, 205. – Peter, professor, 202, 203.
- Schack, Engel Carl Ernst von, overhofmarskal, 223. – Bodil Hansdt., g. Steendorph, 140.
- Schartau, Cathrine Helene, g. Lund, 148.
- Scheby, Christian, 148. – Giertrud Sophie, g. Juel, 148. – Hans, søofficer, 148.

- Schebye, Alexander Hansen, præst, 145.
 – Hans Alexander, præst, 145.
- Scheel, Ellen Marie, g. Bachmann, 61.
- Schepelern, Georg S. F., provst, 36, 48.
- Schjær, David, lærer, 213, 217. – Morten, lærer, 217. – Mouritz Mortensen, degn, 213. – Sophie Pauline, g. Reventlow, 217.
- Schlömer, Johan Diedrich, skipper, 53, 55.
- Schneider, Anna Clara Wilhelmine, g. Enke, 216.
- Schomaker, Georgius, mag., 187.
- Schou, Mogens, borgm., 225.
- Schrøder, Sophus, g. 1° Brasse, g. 2° Glud, 236.
- Schwarz, Frederica, g. Tetens, 148.
- Seeman, Morten, borgm., 221.
- Seerup, Niels Jørgensen, præst, 194.
- Seidelin, H. D. B., viceadm., 235.
- Sejl, se Frederiksen, Jacob. – Jacob Pedersen, fæster, 118 flg., 133, 137.
- Seréne D' Acqueria, Joseph Bruno de, generalkrigskommissær, 223.
- Simonsen, Christen, 116. – Else Margrethe, g. Nielsen, 150. – Niels, snedker, 235.
- Sivertsdatter, Anne, g. Jacobsen, 122, flg., 131 flg., 136, 137. – Anne, g. Jensen, 101, 132. – Anne Malene, g. Henriksen, 101, 131–32. – Karen, g. Engesvang, 132. – Kirsten, g. Glød, 123.
- Sivertsen, Clemen, forpagter, 166–68. – Jacob, 131. – Jacob, 132. – Jochum, 167. – Mikkell, skovfoged, 123. – Sivert, 123.
- Skierbek, Joh. Jack., mag., 187, 188.
- Sleiman, Edel Henrica, g. Pors, 210.
- Smadder, Anders, borgm., 14. – Peter, præst, 13–17.
- Smidt, Andreas Knudsen, 240. – Else Margrethe, g. Mageus, 240.
- Smith, Magdalene, g. Hesselberg, 54.
- Soltov, Bernhard, forstander, 187.
- Sost, Peter, præst, 17.
- Spejl (Spiegel), Jørgen til Borreby, 192.
- Stage, Georg, læge, 39, 48.
- Stampe, F. baron, søløjtn., 235.
- Steendorph, Bodil, g. Knudsen, 140. – Damianus Wilhelmsen, præst, 140. – Vilhelm, præst, 142.
- Steenhoff, Else Jacobsdt., g. Andeløv, 140.
- Stoltz, Henrica, g. Meltzer, 51, 54.
- Storm, Hans Jørgensen, gårdfæster, 233.
- Storp, Anna Elisabeth, g. Battier, 149.
- Strub, Jacob, skipper, 52.
- Svendsen, Bente Meyer, g. Knudsen, 152. – Johannes, købmd., 152.
- Søbøtker, Anna Maria, g. 1° From, 2° Smidt, 240. – Johannes, vicegeneral-guvernør, 235.
- Sørensdatter, Maren, g. Jacobsen, 121, 136.
- Sørensen (Harthe), Jens, præst, 194. – Henrik, 131. – Jens, 136. – Jens, gd.mand, 211. – Niels, skovfoged, 150. – Peder, 116, 135. – Peter, universitetsforvalter, 142, 144.
- Teilman, Tøger Reenberg, etatsråd, 223.
- Tetens, Julie Henriette, g. Scheby, 148. – Tete Havens, pfenningsmeister, 148.
- Thestrup, Elisabeth, g. Bagger, 60.
- Thillemann, Helga Nanna, g. Friis, 217.
- Thingberg, Mathilde Dorothea, g. Reimer, 149.
- Thisted, Anna Cathrine Pedersdt., g. Glud, 235.
- Thomasdatter, Anne, g. Christensen, 123, 127, 136.
- Thomsen, Anders, gdr., 121. – Anders, defefoged, 115 flg., 135, 136. – Hans, provst, 237. – Jacob, selvejer, 109, 134, 137. – Jacob, fæster, 123, 127, 136. – Jens, 136. – Johan, præst, 13–17. – Mikkell, 123, 127, 136. – Niels, 121, 136. – Sievert, krojer, 101 flg., 123, 127 flg., 135, 136².
- Thomæ, Paulus, mag., 187.
- Thostrup, Chr., ridefoged, 139, 141.
- Thrige, Søren Bloch, rektor, 46, 48.
- Thurah, Diderich, 223. – Lauritz, kgl. hofbygm., 223.
- Torbensen, Rasmus, husfæster, 213.
- Traegaard, Alexander, guldsmed, 85 flg. – Alexander, 87. – Elena Margareta, 86. – Jacob, kaptajn, 85. – Johannes, guldsmed, 86. – Katharina, 87. – Laurids Jacobsen, præst, 85. – Martha, 87. – Martinus, 87. – Ottilia Marta, 87. – Sibylla, 86, 87.
- Trap, Andreas, degn, 62.
- Trellund, Peder Jensen, borgm., 62, 233.
- Trepka, Alma, g. Bloch, 39, 48.
- Udsen, Margrethe Vestenie, g. Jacobsen, 220.
- Wadskjær, Severine Elisabeth Anette, g. West, 48.
- Wadum, Johanne, g. 1° Blach, g. 2° Erichsen, 213. – Niels Jensen, købmd., 213.
- Walther, Paul Gerhard Johannsen, kirkeinsp., 237.
- Wamberg, Anna Marie Sophie, g. Faa-

- borg, 209–10. – Frederik Christian, exam-jur., 213–14. – Niels Nielsen, provst, 214. – Niels Ovesen, klokker, 210.
- Vandal, Jørgen Gregorii, præst, 13.
- Wedege, U. C., justitiarius, 235.
- Weibye, Susanne Marie, g. Møller, 143.
- West, Ida Marie, g. Konow, 19, 28 fig., 76. – Johan Vilhelm, præst, 29, 48. – Jørgen Engelbrecht, tømrerm., 29, 48.
- Wiel, Abigail Jørgensdatter, g. Collin, 226. – Jørgen Jensen, rådm., 226.
- Willadsen, Laurids, 164.
- Wilsbeckius, Jacobus, mag., 188.
- Wilster, Maria Sophie g. Klingenberg 145.
- Winderslef, Lars, ridefoged, 141.
- Winther, Karen, g. Wamberg, 210.
- Witte, Johan, præst, 16. – Petrus, mag., 187.
- Worm, Maren, g. 1° Lassen, g. 2° Numsen, 222, 225. – Ole, prof., dr. med., 222.
- Worsaae, Lulle, g. Konow, 76.
- Vossius, Johannes, stud., 199.
- Zahle, Frederik Casper Conrad, HRS. sagt., 149.
- Zuschlag, Frederik Ludvig, kancellist og billedhugger, 150. – Julie, g. 1° Fanøe, g. 2° Knudsen, 150.
- Ørbech, Chresten, præst, 236.
- Ørn, Poul, 225.
- Østergaard, Christian, brygger, 240.
- Østergård, Anne, g. Thomsen, 121. – Jacob, fæster, 121. – Jacob, gdr., 121. – Karen, 121. – Mette Nielsdt., g. 1° Thomsen, g. 2° Jacobsen, 121, 136. – Niels, 121. – Niels Nielsen, 120.

SAMFUNDET FOR DANSK GENEALOGI OG PERSONALHISTORIE

Medlemsbidraget er 25 kr

Samfundet har siden dets stiftelse i 1879 udgivet:

PERSONALHISTORISK TIDSSKRIFT

1. række, bind 1-3 (1880-82) ved *F. Krarup*.
1. række, bind 4-6 (1883-85) ved *G. L. Wad*.
2. række, bind 1-4 (1886-89) ved *G. L. Wad*.
2. række, bind 5-6 (1890-91) ved *H. W. Harbou*.
3. række, bind 1-3 (1892-94) ved *H. W. Harbou*.
3. række, bind 4-6 (1895-97) ved *G. L. Grove*.
4. række, bind 1-2 (1898-99) ved *C. E. A. Schøller*.
4. række, bind 3-6 (1900-03) ved *G. L. Grove*.
5. række, bind 1-6 (1904-09) ved *G. L. Grove*.
6. række, bind 1 (1910) ved *G. L. Grove og Paul Hennings*.
6. række, bind 2-6 (1911-15) ved *Paul Hennings*.
7. række, bind 1-6 (1916-21) ved *Paul Hennings*.
8. række, bind 1-6 (1922-27) ved *Paul Hennings*.
9. række, bind 1-6 (1928-33) ved *H. Hjorth-Nielsen*.
10. række, bind 1-6 (1934-39) ved *H. Hjorth-Nielsen*.
11. række, bind 1-6 (1940-45) ved *H. Hjorth-Nielsen*.
12. række, bind 1-3 (1946-48) ved *H. Hjorth-Nielsen*.
12. række, bind 4-6 (1949-51) ved *Albert Fabritius*.
13. række, bind 1-2 (1952-53) ved *Albert Fabritius*.
13. række, bind 3-6 (1955-58) ved *Sven Houmøller*.
14. række, bind 1-6 (1959-65) ved *Sven Houmøller*.
15. række, bind 1- (1966-) ved *Hans H. Worsøe*.

Indholdsfortegnelse til tidsskriftets første 50 årgange findes i årgang 1930,
til årgangene 51-66 i 1946 og til 67-85 i 1966.

Samtlige indholdsfortegnelser kan købes i særtryk.

Af de på lager værende årgange kan medlemmer erhverve enkelte årgange til og med 1939 for en pris af 5 kr. pr. årgang. Årgangene 1940-58 incl. kan købes for 10 kr. pr. årgang og årgangene 1959-65 for 20 kr. For ikke-medlemmer er prisen hhv. 10, 15 og 25 kr. - Enkelte hæfter af årgangene til og med 1939 sælges for 1,50 kr. pr. stk., af årgangene 1940-58 incl. for 3 kr. pr. stk. For ikke-medlemmer er prisen hhv. 3 og 6 kr. Af årgangene 1959 og fremover sælges enkelte hæfter ikke. - Ved køb af et sæt af de på lager værende årgange leveres disse til medlemmer for 250 kr., til ikke-medlemmer for 400 kr. - Indholdsfortegnelse til de første 50 årgange koster 10 kr., hvorimod indholdsfortegnelserne for 1930-45 og 1946-65 koster 5 kr. stykket. - Bestillinger sendes til formanden, afdelingsbibliotekar Sv. Houmøller, Sdr. Fasanvej 46, 2500 København Valby.

PUBLIKATIONER

UDGIVET AF

SAMFUNDET FOR DANSK GENEALOGI OG PERSONALHISTORIE

- Kr. Erslev: Danmark-Norges Len og Lensmænd 1596-1660.* 1885 . Kr. 5,00
Henry Bruun: Danmarks Amtsforvaltere 1660-1848. 1919 ..... Kr. 7,50
Fritz Jürgensen West: De kongelige Amtmænd i Hertugdømmet Slesvig 1660-1864. 1921 ..... Udsolgt
Indholdsfortegnelse til Personalhistorisk Tidsskrifts første 50 Bind.
Ved H. Hjorth-Nielsen. 1930. Fototeknisk optryk ..... Kr. 10,00
Indholdsfortegnelse til Personalhistorisk Tidsskrift 1930-45. Ved
Albert Fabritius. 1946 ..... Kr. 5,00
Indholdsfortegnelse til Personalhistorisk Tidsskrift 1946-1965,
12.-14. række. Ved Hans H. Worsøe. 1967 ..... Kr. 5,00
Perlestikkerbogen. Ved Hans Knudsen og Albert Fabritius. 1954 . Kr. 37,50
indb. Kr. 48,00
Særpris for Samfundets medlemmer: kr. 28,00, indb. kr. 36,00.
*Albert Fabritius: Giertrud Birgitte Bodenhoffs mysterium og grav-
røverierne på Assistens kirkegård.* 1955 ..... Kr. 5,00
Særpris for Samfundets medlemmer: kr. 2,50.
Knud Prange: Heraldisk nøgle til Nyt dansk Adelslexikon. 1959 . Kr. 27,00
Særpris for Samfundets medlemmer: kr. 16,00,
Alfred Larsen: Lolland-Falsters degne og skoleholdere. 1960. indb. Kr. 75,00
Særpris for Samfundets medlemmer: kr. 50,00.
Borgmester Niels Jacobsens stambog, ved Albert Fabritius ..... Kr. 15,00
Særpris for Samfundets medlemmer: kr. 12,00.
Allan Tønnesen: Helsingørs Bomærker. 1968 ..... Kr. 32,00
Særpris for Samfundets medlemmer: kr. 22,00.

Samfundet ejer oplaget af

- Fredrik Nielsen, A. Olrik og J. Steenstrup: Dansk Navneskik.* 1899 Kr. 5,00
Kristian Carøe: Den danske Lægestand:
III. Den danske Lægestand 1786-1838. 1905 ..... Kr. 2,00
V. Supplementbind. 1922 ..... Kr. 2,00
De øvrige bind er udsolgt.

Henvendelse til formanden, afdelingsbibliotekar Søren Houmøller,
Sdr. Fasanvej 46, 2500 København Valby.